

วารสาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Journal of Research and Development

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563

Vol.15 No.1 January - June (2020)

ISSN 1906-1641 (Print)
ISSN 2672-9865 (Online)

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มาลีณี จุฑาปะมา
อาจารย์ ดร.พิสมัย ประชนันท์
อาจารย์ ดร.เชาวลิต สิมสวย

บรรณาธิการ

อาจารย์ณัฐพล วงษ์รัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางธนภรณ์ จรุงรักษ์

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒน์ สุกมลสันต์
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชัคตตรัย รัชเสวีศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เฟิงสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ อภินันท์
อาจารย์ ดร.ปรีชา อุตระกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยแสนอ ตริวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป แซรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา
อาจารย์ พ.อ.อ. ดร.สมคิด ภูมิโคกรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ภานุรักษ์

ตรวจสอบภาษา

อาจารย์พุทธชาติ ลิ้มศิริเรืองโร

ฝ่ายจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จาริณี ม้าแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา
อาจารย์บัญชา นวนสาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐวุฒิ ทะนันไธสง
นายมานะ สลูปพล
นางสาวพัชรียา รัตนพันธ์ศักดิ์

ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัคตตรัย รัชเสวีศักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร จันทรพานิชย์
รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร. ชูชาติ พยอม
รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เฟิงสวัสดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อดุลย์ อภินันท์

รักษาราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยอธิการบดี
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยนครพนม
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สาขาวิชาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์
ประสานงานและการประชาสัมพันธ์
การเงินและการเบิกจ่าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ จันทร์พาณิชย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ
รองศาสตราจารย์สุธามาศ คชรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิราพร ศิรินนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา รักษ์การศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา ภาณุรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีระ เนตราทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญภา วงศ์ไพศาลสิริกุล
ดร.ปรีชา อุยตระกูล
อาจารย์ ดร.พิสมัย ประชานันท์
อาจารย์ ดร.คณางค์ ช่อชู
อาจารย์ พ.อ.อ. ดร.สมคิด ภูมิโคกรักษ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม
พิมพ์จำนวน 200 ฉบับ
ปีที่พิมพ์ 2563

สำนักงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
เลขที่ 439 ถ.จิระ ต.ในเมือง
อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์ 0-4461-1221 ต่อ 7301
มือถือ 0-8502-38687
โทรสาร 0-4461-2858
เว็บไซต์ <http://rdi.bru.ac.th>
เว็บไซต์วารสาร <https://www.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU>

พิมพ์ที่ : บริษัท ไอพรีนธ์ แอนด์ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด
433/8-9 ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ 31000 โทรศัพท์ 0-4461-1392
ISSN : 1906-1641 (Print) Online ISSN : 2672-9865

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาชุมชน ภาษาศาสตร์ วัฒนธรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ และการจัดการ การท่องเที่ยว การศึกษา บริหารการศึกษาและหลักสูตรและการสอน

ข้อกำหนดของวารสาร

1. บทความที่จะลงตีพิมพ์ทุกเรื่องต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review)
2. บทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์และมีรายการอ้างอิง
3. บทความที่มีรายการอ้างอิงจะพิจารณารายบทความ โดยพิจารณาจากเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีคุณค่าเชิงวิชาการ
4. กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

สารจากอธิการบดี

“การวิจัย” นับเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ในหลายประเทศที่กำลังพัฒนา จึงพยายามทุ่มงบประมาณจำนวนมากสำหรับพัฒนาบุคลากรของชาติให้เป็นทั้งนักวิจัยควบคู่ไปกับนักพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะ มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการวิจัย จึงมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้ต่อเนื่องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในสภาพปัจจุบัน และเมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นตามกระบวนการแล้ว การตีพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัยยิ่งจะช่วยให้ผลงานวิจัยนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ สู่ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

วารสารวิจัยและพัฒนา ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 นี้ เป็นวารสารเพื่อให้ผู้วิจัย คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เผยแพร่ความรู้ ความคิด และผลงานการวิจัยให้แก่ผู้สนใจ และบุคคลทั่วไปได้รับทราบ มหาวิทยาลัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาที่ได้จัดทำวารสารฉบับนี้ขึ้น และหวังว่าวารสารวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์สำหรับผู้สนใจทุกท่าน

(รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา)

รักษาราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บรรณาธิการ

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2563 ฉบับนี้ ถือเป็นความต่อเนื่องทางวิชาการของสถาบันวิจัยและพัฒนา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัย บทความวิจัยให้กับอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ทั้งจากแหล่งทุนภายในและแหล่งทุนภายนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งตีพิมพ์บทความวิจัยของนักวิจัยจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ด้วย กองบรรณาธิการได้รวบรวมและคัดกรองบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่จำนวนทั้งสิ้น 10 เรื่อง ได้แก่

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด
2. การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
3. ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
4. อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
6. องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์
7. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
8. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาอิสระและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม
9. การสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร
10. เครื่องมือวัดผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่าน หากท่านผู้สนใจต้องการส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สามารถส่งต้นฉบับมายัง กองบรรณาธิการวารสารวิจัยและพัฒนา เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยต่อไป

บรรณาธิการ

มิถุนายน 2563

สารบัญ....

เรื่อง	หน้า
1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด อานนท์ จันจิตร	8
2. การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน บ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ วิศวมาศ ปาลสาร , อุทิศ ทาหอม	18
3. ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กรรณิการ์ กกไธสง , คำภีร์ภาพ อินทะนุ , เสาวรจ เรืองไพศาล	37
4. อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัท ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์ , อารยะรัตน์ ชารีแสน	51
5. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง เหนือตอนล่าง สามารถ จัปโจร, เปรมวิทย์ ท่อแก้ว, ธนชัย พรหมรัตน์, อาวุธ คันสร	64
6. องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ณัฐภูมิ ทะนันไธสง, อาลัย จันทร์พานิชย์, ชลวาล วรณทอง, ชนัดดา รัตนนา	81
7. รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ, อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา	92
8. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา การศึกษาอิสระและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม จิรัชยา เจียวัก , สวัสดิ์ ไทลภาภรณ์, นวพล แก้วสุวรรณ	102
9. การสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร สฤณณ์ พรหมสายใจ	117
10. เครื่องมือวัดผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผกามาศ บุตรสาดี, จิตาภรณ์ สิ้นจรรยาดี	130

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสาร จังหวัดร้อยเอ็ด

Factors Affecting the Purchase Intention for Thai Air Asia Airline Services of Passengers in Roi Et Province

อานนท์ จันจิตร์ ^{1*}

Arnon Junjit ^{1*}

Received: January 1, 2020

Revised: March 2, 2020

Accepted: May 29, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านบุคลากรและพนักงาน และด้านสินค้าและบริการ 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านสินค้าและบริการ ($\text{Beta}=0.344$) ด้านราคา ($\text{Beta}=0.178$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\text{Beta}=0.325$) และด้านบุคลากรและพนักงาน ($\text{Beta}=0.274$) ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ, สายการบินไทยแอร์เอเชีย, ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

ABSTRACT

The objective of this research was to examine factors affecting the purchase intention for Thai AirAsia Airline services of passengers in Roi Et province. A questionnaire was used as a tool for collecting data from 400 passengers in Roi Et province. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results of the study revealed that: 1) the passengers in Roi Et province agreed with having factors affecting purchase intention for Thai AirAsia Airline service as a whole and in each of all these at a high level: marketing promotion,

^{1*} คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด E-mail: Arnonjunjit101@gmail.com

^{1*} Faculty of Business and Accountancy Roi Et Rajabhat University

physical environment, service providing process, distribution channels, price, personnel as well as product and service aspect. 2) Marketing mix factors in terms of product and service (Beta =0.344), price (Beta =0.178), marketing promotion (Beta = 0.325) and personnel (Beta =0.274) had effects on the intention Passengers in Roi Et province to use Thai AirAsia Airline services.

Keywords : Factors Affecting on the Purchase Intention, Thai AriAsia Airline, Passengers in Roi Et Province

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลกระทบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อ การพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของโลก ประกอบด้วยสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงของระบบการค้าและการลงทุนอย่างเสรี ทำให้ มีการแพร่หลายขยายอย่างรวดเร็วของแหล่งทุนและแรงงาน อีกทั้งจากการรวมกลุ่มประเทศทางด้านเศรษฐกิจทั้ง ในการตกลงแบบทวิภาคี และการเจรจาต่อรองระหว่างทวีป ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ที่ มุ่งตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคทั้งจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนา อาทิ กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายทำให้หน่วยธุรกิจต่างๆ จำเป็น ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค (วรปรีชา กมลาสน์ ณ อยุธยา, 2558)

ในส่วนของการบริการ มีธุรกิจการบินเป็นธุรกิจที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและจำเป็น ต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เนื่องจากธุรกิจการบินสามารถเชื่อมโยงกับธุรกิจด้านอื่นๆ ทั้งทางตรงและทาง อ้อม อาทิเช่น ธุรกิจการบริการของบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ การบริการสถานที่พักผ่อน การบริการภัตตาคารร้าน อาหาร ธุรกิจร้านค้าจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งธุรกิจการให้บริการต่างๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนแล้วเป็นเครื่องมือที่ ช่วยดึงดูดเงินตราจากนักท่องเที่ยว สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับประชาชนหลายกลุ่มได้อย่างกว้างขวางส่ง ผลให้อุตสาหกรรมการบินถูกใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา เมื่อประเทศไทยดำเนินการกำหนดนโยบายเปิดประเทศทางการบินโดยให้มีการบินเสรีบน เส้นทางการบินทั้งภายใน และระหว่างประเทศ และมีการผ่อนคลายนโยบายเกณฑ์ทางเส้นทางการบินลง ทำให้ธุรกิจการ บินเชิงพาณิชย์ของเอกชนสามารถเข้ามาดำเนินธุรกิจเส้นทางทั้งภายในและระหว่างประเทศได้อย่างเสรี ทั้งในรูป แบบการให้บริการการบินตามข้อกำหนด (Schedule Service) และการให้บริการการบินแบบไม่ประจำตามกำหนด (Non-schedule Service) (สมยศ วัฒนากมลชัย, 2556) ส่งผลดีต่อประชาชนเป็นอย่างมากทั้งในด้านคุณภาพการ ให้บริการที่หลากหลาย พร้อมกับอัตราค่าบริการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อธุรกิจการบินเชิงพาณิชย์ ของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน (กมลทิพย์ พูนผล, 2560)

นับตั้งแต่บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้ขยายตลาดการบินมาสู่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเริ่มให้บริการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา ด้วยเครื่องบินรุ่นเดียวกันแบบแอร์บัส เอ 320 จำนวน 180 ที่นั่งนับจากปี พ.ศ. 2558 – 2562 มีผู้โดยสารมาใช้บริการกับสายการบินไทยแอร์เอเชียเส้นทางร้อยเอ็ด-กรุงเทพฯเพิ่มสูงขึ้น (ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด, 2561) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการเดินทางของประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดที่นิยม เพราะมีความสะดวกสบาย และรวดเร็ว มีความปลอดภัยกว่าการขนส่งในรูปแบบอื่นๆ ถึงแม้ว่าจะมีอัตราค่าบริการ ที่สูงกว่าการเดินทางโดยวิธีอื่นๆ ก็ตาม แต่ประหยัดเวลาที่ใช้ในการเดินทางได้มากกว่าการเดินทางโดยวิธีอื่น

อย่างไรก็ตามเมื่อสายการบินพาณิชย์มีการแข่งขันกันในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดแบ่งทางการตลาดสำคัญ ได้แก่ สินค้าและบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากรและพนักงาน ขั้นตอนการให้บริการ และลักษณะแวดล้อมทางกายภาพที่ควรนำมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มในการให้บริการ อันนำไปสู่การสร้างประทับใจและทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการกับสายการบินอีกครั้ง ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตขององค์กรธุรกิจต่อไป

จากเหตุดังกล่าวจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญสำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานของสายการบินไทยแอร์เอเชียให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้โดยสาร ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในด้านการตลาดในธุรกิจสายการบินและสร้างโอกาสในการขยายเวลาในการให้บริการและเพิ่มเที่ยวบินให้ทันต่อความต้องการของผู้โดยสาร และสร้างศักยภาพการเป็นสายการบินต้นทุนต่ำอย่างมีอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านบุคลากรและพนักงาน และด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดที่เดินทางโดยสายการบินไทยแอร์เอเชียช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม จำนวน 32,400 คน (ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด, 2561)

2.2 กลุ่มประชากร คือ ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดที่เดินทางโดยสายการบินไทยแอร์เอเชียจำนวน 400 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2561

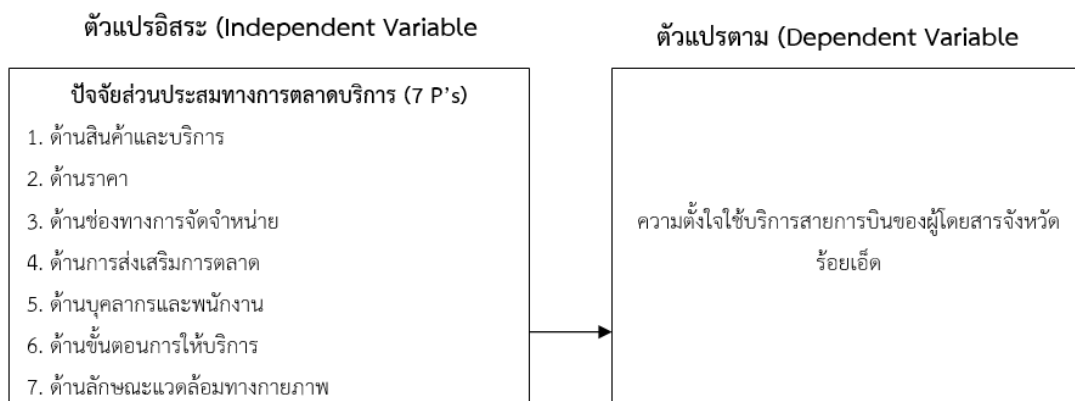
4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตการทำอากาศยานจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยพื้นที่ที่ใช้แจกแบบสอบถามการวิจัย คือ ภายในสนามบินจังหวัดร้อยเอ็ดบริเวณ เคาน์เตอร์เช็คอินผู้โดยสารบริเวณชั้นที่ 1 ของสนามบิน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กรอบแนวคิดตลาดบริการของ ชัยสมพล ขาวประเสริฐ (2546) ประกอบด้วย ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านบุคลากร และด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

H1: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านสินค้าและบริการ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H2: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H3: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H4: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H5: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากรและพนักงาน ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H6: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

H7: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามตามประเด็น โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC: Index of Item-Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความตรงใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีไม่กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.826 และผู้วิจัยใช้แบบสอบถามลักษณะปลายปิด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากท่าอากาศยานจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามการวิจัยภายในสนามบินจังหวัดร้อยเอ็ดบริเวณเคาน์เตอร์เช็คอินผู้โดยสารบริเวณชั้นที่ 1 ของสนามบินจังหวัดร้อยเอ็ด รวมไปถึงหน่วยงานราชการและเอกชนที่ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็น 4 รอบ เพื่อไม่เป็นการรบกวนผู้โดยสาร สามารถแบ่งรอบการเก็บข้อมูล ดังนี้ รอบที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2561 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ได้แบบสอบถามครบทุกชุดมีความครบถ้วนสมบูรณ์ทุกชุด รอบที่ 2 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2561 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ได้แบบสอบถามครบทุกชุด มีแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกชุด รอบที่ 3 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ได้แบบสอบถามครบทุกชุดมีความสมบูรณ์ทุกชุด และรอบที่ 4 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561 ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด ได้แบบสอบถามครบทุกชุดมีความสมบูรณ์ทุกชุด รวมจำนวนแบบสอบถามรอบที่ 1, 2, 3 และ 4 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด โดยมีอัตราการตอบกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 100.00 คิดจากฐานจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ซึ่งสอดคล้องกับ (Aaker, D.A.V. Kumer and G.S. Day, 2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามอย่างน้อย ร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับได้ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 8 วัน ตั้งแต่วันที่ 15-23 พฤศจิกายน 2561 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้เทคนิค Item- total Correlation ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.725-0.756 สอดคล้องกับ

Nunnally (1978) ได้เสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ ซึ่งหมายความว่า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีคุณภาพเพียงพอ และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.836 สอดคล้องกับ กัลยา วานิชย์บัญชา (2550) ได้เสนอว่า การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้เครื่องมือมีความเชื่อมั่นที่เพียงพอ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติที่ใช้สอบในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

5.3 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่า Tolerance และ VIF (Variance Inflation factor)

5.4 สถิติอนุมาน (Inference Statistics) คือ การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านสินค้าและบริการ	4.05	0.67	มาก
2	ด้านราคา	4.12	0.78	มาก
3	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.17	0.65	มาก
4	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.45	0.53	มาก
5	ด้านบุคลากรและพนักงาน	4.09	0.66	มาก
6	ด้านขั้นตอนการให้บริการ	4.25	0.65	มาก
7	ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ	4.36	0.59	มาก
โดยรวม		4.21	0.44	มาก

จากตารางผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการผลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.45$) ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}=4.36$) ด้านขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X}=4.25$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.17$) ด้านราคา ($\bar{X}=4.12$) ด้านบุคลากรและพนักงาน

($\bar{X}$ =4.09) และด้านสินค้าและบริการ ($\bar{X}$ =4.05)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	B	Std. Error	Beta		
ด้านสินค้าและบริการ (PRS)	0.927	0.322	0.344	2.875	0.004*
ด้านราคา (PRI)	0.029	0.098	0.178	2.352	0.020*
ด้านการส่งเสริมการตลาด (PRO)	0.401	0.082	0.325	4.917	0.000*
ด้านบุคลากรและพนักงาน (PLO)	0.190	0.072	0.274	2.624	0.009*
R ² = 0.647 AdjR ² = 0.532 S.E.est = 0.596 F = 13.126 P = 0.000					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางผลการวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาตัวแปรทั้งชุด พบว่า ตัวแปรทั้งชุดสามารถพยากรณ์ความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีอำนาจพยากรณ์ 53.20% นั่นคือ สมมติฐานที่ 1 2 4 และ 5 ได้รับการสนับสนุน เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัว ส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านสินค้าและบริการ (Beta = 0.344) ตัวแปรด้านราคา (Beta = 0.178) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Beta = 0.325) และด้านบุคลากรและพนักงาน (Beta = 0.274) ดังนั้น สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานวิธี Enter คือ $DEC = 0.927 PRS + 0.029 PRI + 0.401 PRO + 0.190 PLO$

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด มี 4 ปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากรและพนักงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้โดยสารสามารถรับรู้ได้ทั้งสิ้น เช่น ราคาตัวของเครื่องบินไม่แพงประชาชนมีกำลังในการซื้อ การให้บริการที่มีความประทับใจ พนักงานมีความเป็นมิตรมีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ดังนั้นเมื่ออุตสาหกรรมการบินมีการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น การบริหารธุรกิจการบินให้ประสบผลสำเร็จไม่ใช่อยู่ที่การมีแบรนด์ที่ดี การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าสร้างความประทับใจในคุณภาพการบริการไม่เอาเปรียบลูกค้าย่อมจะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีก และจะเป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากด้วยตัวของลูกค้าเอง อันจะนำมาซึ่งการเติบโตขององค์กรธุรกิจสืบไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจ

เลือกใช้สายการบินไทยแอร์เอเชียโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านบุคลากรและพนักงาน และด้านสินค้าและบริการ เนื่องจากในปัจจุบันการเดินทางด้วยเครื่องบินมีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลาในการเดินทาง ทำให้ผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ต่างหันมาใช้บริการกับสายการบินไทยแอร์เอเชียเส้นทางร้อยเอ็ด-กรุงเทพฯ มากขึ้น ซึ่งนอกจากผู้ใช้บริการจะมีมุมมองถึงความสะดวก รวดเร็วในการเดินทางแล้ว เหตุผลของการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่สำคัญคือ ตัวเครื่องบินมีสีทันสมัย ทันสมัย และภายในห้องโดยสารมีความสะอาด มีสิทธิพิเศษที่ได้รับจากการสะสมคะแนน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ มีส่งเสริมการขายโดยการลดราคาบัตรโดยสารทำให้ผู้ใช้บริการได้สามารถเข้าถึงสายการบินต้นทุนต่ำได้เหมาะสมเพียงพอต่อจำนวนเงินที่จ่ายเพื่อเป็นค่าโดยสาร รวมไปถึงความหลากหลายของช่องทางการซื้อบัตรโดยสาร เช่น ทางเว็บไซต์ สำนักงานขาย Call Center ความหลากหลายของช่องทางในการชำระค่าบัตรโดยสาร และมีการจัดรูปแบบในเว็บไซต์ของสายการบินที่ง่ายต่อการจองตัวเครื่องบินที่เข้าใจง่าย รวมไปถึงการมีภาพลักษณ์ที่ดีของสายการบินในเรื่องของความสะดวกสบายของเก้าอี้โดยสาร มาตรฐานการบินตามตารางการบิน ความปลอดภัยในการเดินทางกับสายการบิน และชื่อเสียงของสายการบินที่ผู้ใช้บริการสามารถรับรู้ได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชญพัชร วันอุทา (2555) พบว่า ผู้ใช้บริการมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสายการบินระหว่างประเทศของผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านพนักงานผู้ให้บริการด้านผลิตภัณฑ์ ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านราคาค่าโดยสาร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมการขาย และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ พูนผล (2560) พบว่า ผู้ใช้บริการมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพนักงานที่ให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านขั้นตอนการให้บริการ ด้านลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านสินค้าและบริการ ตามลำดับ

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากรและพนักงานส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจาก การเดินทางของผู้โดยสารไม่มีความลำบากเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา การเข้าถึงระบบการขนส่งของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้น การเดินทางด้วยเครื่องบินจึงไม่จำกัดเพียงกลุ่มคนรวยเท่านั้น แต่ปัจจุบันกลุ่มคนชั้นกลางและผู้มีรายได้น้อย สามารถเข้าถึงระบบการขนส่งทางอากาศมากขึ้น ทั้งนี้เพราะความสะดวกสบาย ประหยัดเวลา และมีความปลอดภัยสูง ทำให้ธุรกิจการบินพาณิชย์ได้นำกลยุทธ์ต่างๆ ที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการรับบริการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้นของธุรกิจการบินเพื่อมุ่งหวังการได้รับความนิยมและความไว้วางใจของประชาชน เมื่อการเดินทางของประชาชนมีความนิยมเดินทางด้วยเครื่องบินมากขึ้น ทำให้บริษัทไทยแอร์เอเชีย จำกัด ได้ทำการขยายตลาดการบินไปตามพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยมากขึ้น รวมไปถึงจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นจังหวัดตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ติดกับหลายจังหวัดในภาคอีสาน จึงกล่าวได้ว่าช่วงเวลา 6 ปี ที่ผ่านมามีสายการบินไทยแอร์เอเชียเส้นทางการบินร้อยเอ็ด-ดอนเมือง ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทำให้สายการบินมีการขยายตารางการของเที่ยวบิน และมีจำนวนเที่ยวบินเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชียของผู้โดยสารจังหวัดร้อยเอ็ด เส้นทางการบินร้อยเอ็ด-ดอนเมืองที่ได้รับได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะผู้โดยสารรับรู้ถึงการมีชื่อเสียงของสายการบิน มีความปลอดภัยในการเดินทาง ตารางการบินตรงต่อเวลา

ราคาบัตรโดยสารเหมาะสมกับเส้นทาง มีการแจ้งรายละเอียดราคาที่ชัดเจนในโฆษณา สิทธิพิเศษที่ได้รับจากการสะสมคะแนนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suki & Suki (2017) พบว่า การใช้แอปจองตั๋วเครื่องบินทำให้เกิดความสะดวกสบายสามารถดึงดูดลูกค้าได้ รวมถึงการที่บุคลากรของสายการบินมีทักษะการให้บริการที่ดี การแต่งกายที่สวยงาม พุดจาสุภาพ เป็นมิตรกับผู้ชาย และการดูแลเอาใจใส่ต่อลูกค้า ตลอดจนการสร้างเชื่อมั่นให้กับลูกค้าของนักบิน/ผู้ช่วยการบินที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ ไกรเลิศ (2556) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านสินค้าและบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากรและพนักงาน ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสายการบินของผู้โดยสารชาวไทยเส้นทางกรุงเทพฯ-กระบี่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารบริษัทไทยแอร์เอเชียควรใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการในด้านสินค้าบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านขั้นตอนการให้บริการ และลักษณะแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานการให้บริการแก่ผู้โดยสารทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีสามารถแข่งขันกับสายการบินต้นทุนต่ำกับสายการบินอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารบริษัทไทยแอร์เอเชีย จำกัด ควรนำมาปรับเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการให้บริการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสายการบินต้นทุนต่ำแต่มีคุณภาพด้านการบริการ อันจะส่งผลต่อความมั่นคงและมั่นคงขององค์กรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดทำการศึกษาวิจัยในการติดตามและประเมินความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดบริการด้านต่างๆ ของสายการบินภายในประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาจากท่านคณบดีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการวิจัย เพื่อให้บุคลากรผลิตผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ ในการนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดใกล้เคียงที่เป็นลูกค้าของสายการบินไทยแอร์เอเชียทุกท่านได้กรุณาอนุเคราะห์ และสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนขอขอบพระคุณบิดา และมารดา ครอบครัวจันจิตร ผู้ซึ่งให้กำลังใจและเป็นแรงใจสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์จากบทความวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณครู อาจารย์ ผู้ให้การอบรม ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และผู้วิจัยจะพัฒนาผลงานทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ พูนผล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สายการบินไทยสมายล์เส้นทางระหว่างประเทศของผู้โดยสาร (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับบริหารและวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2546). การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด. (2561). ข้อมูลท่าอากาศยานร้อยเอ็ด. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2561.
จาก <http://minisite.airports.go.th/roiet/about2277.html>.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). ระเบียบวิธีวิจัย : แนวปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ยูแอนดีไออินเตอร์ มีเดีย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญพัชร วันอุทา. (2555). การตัดสินใจของผู้โดยสารในการเลือกใช้สายการบินระหว่างประเทศ. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2(2), 83-90.
- ปิยวรรณ ไกรเลิศ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อบริการสายการบิน ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสายการบินไทยสมายล์และสายการบินไทยแอร์เอเชีย เส้นทางกรุงเทพฯ-กระบี่ (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธบุรี.
- วรปรีชา กมลาศน์ ณ อยุธยา. (2558). ปัจจัยการเลือกใช้บริการของผู้โดยสารชาวไทยในเส้นทางการบินทวีปยุโรปบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมยศ วัฒนากมลชัย. (2556). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุมินทร เป้าธรรม. (2558). วิจัยทางการบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- Aaker, D.A.V. Kumer and G.S. Day. (2001). *Marketing Research* (7th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, B. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed). New York: Harper and Row.
- Nunnally, C. Jum. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Suki, N. M., & Suki, N. M. (2017). Flight ticket booking app on mobile devices: Examining the determinants of individual intention to use. *Journal of Air Transport Management*, 62, 146-154.

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เพื่อพัฒนาเป็นแหล่ง
เรียนรู้ของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
The Study of Local History of Thailand's Nation Builders Group for
Developing as Learning Resources of Ban Khok Khao Community,
Khok Mamuang Sub District, Pa Kham District, Buriram Province

วิศวมาศ ปาลสาร^{1*}, อุทิศ ทาหอม²

Witsavamas Palsarn^{1*}, Utis Tahom²

Received: March 24, 2020

Revised: April 15, 2020

Accepted: April 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 3. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก สันทนากลุ่ม การเดินสำรวจ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า พัฒนาการกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยของชุมชนบ้านโคกเขามี 2 ประการ คือ 1. การก่อตัวทางประวัติศาสตร์ 2. การประกาศอิสรภาพภายใต้ระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่อสู้กับรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้สัญลักษณ์การสื่อสารของกลุ่ม องค์ความรู้การเชิญชวนให้เข้าร่วมกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยและองค์ความรู้การดำรงชีวิตในป่า เป็นต้น จนนำไปสู่การค้นพบแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 4 ประการ ได้แก่ 1. แหล่งเรียนรู้อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ 2. แหล่งเรียนรู้อาคารพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน 3. แหล่งเรียนรู้ศาลาหลวงปู่เกาะ ยโสธร 4. แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพรไทยและแพทย์แผนจีน จึงนับได้ว่าเป็นการวิจัยที่สะท้อนการค้นพบคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กลายเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น,กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย,แหล่งเรียนรู้, บ้านโคกเขา

^{1*} อาจารย์กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Email: nunui20219@gmail.com โทร. 089-1122958

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1*} Lecturer, History group, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Thailand

² Assistant Professor, Social Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University,

ABSTRACT

The objectives of the research were: 1) to study the development of Thai national development group of Ban Khokkhao community, Khokmamuang Sub district, Pakham District, Buriram Province, 2) to study the body of knowledge regarding the local history of Thai national development group of Ban Khokkhao community, Khokmamuang Sub district, Pakham District, Buriram Province, and 3) to find out the ways to develop learning resources of Ban Khokkhao community, Khokmamuang Sub district, Pakham District, Buriram Province. The research was a qualitative study. The data were collected by using in-depth interviews, focus group interviews, walkthrough surveys and participatory observations. The results showed that there were 2 phases in the development of Thai national development group of Ban Khokkhao community, Khokmamuang Sub district, Pakham District, Buriram Province: 1) Historical formations and 2) Independence declaration under democracy. In addition, the body of knowledge on the local history of Thai national development group related to the incident they fought against the government was also found such as the body of knowledge on group communication symbols, the body of knowledge on inviting people to join the Thai national development group, and the body of knowledge on living in the forest. This led to the 4 approaches for local history learning resources development: 1) The Southern Isaan Monument Learning Resources, 2) Folk Museum Learning Resources, 3) Luang Pu Koh Yasotharo's Pavilion Learning Resources, and 4) Traditional Chinese Medicine and Thai Herbal Wisdom Learning Resources. This research is discovering the values of the local history which is the crucial body of knowledge. The knowledge can be used for developing related parties in the future.

Keyword: Local history, Thai national development group, learning resources, Ban Khokkhao

บทนำ

บ้านโคกเขา ตั้งอยู่ในเขตตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ มีระยะห่างจากอำเภอเมือง 93 กิโลเมตร บริเวณด้านทิศเหนือ จรดบ้านกุดโง้ง หมู่ 1 ตำบลกุดโง้ง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ จรดบ้านโคกมะม่วง หมู่ 3 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ ทิศตะวันออก จรดบ้านดงใหญ่พัฒนา หมู่ 13 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก จรดบ้านหนองสนวน หมู่ 5 ตำบลกุดโง้ง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา หลังจากวันที่เจ้าหน้าที่ทางการไทยปะทะกันด้วยกำลังอาวุธกับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นครั้งแรกที่จังหวัดนครพนมใน พ.ศ.2508 ส่งผลให้จังหวัดบุรีรัมย์กลุ่มคอมมิวนิสต์ต้องเข้าไปหลบซ่อนตัวเคลื่อนไหวในป่าที่เขตอำเภอละหานทรายและอำเภอปะคำ บ้านโคกเขาจึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ พื้นที่ตามแนวเขาพนมดงรัก ตั้งแต่จังหวัดอุบลราชธานีมาจนถึงสุดเขาที่ช่องตะโก อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดในภาคตะวันออก เป็นเขตปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่เรียกว่าเขตงานอีสานใต้ พื้นที่บริเวณบ้านโคกเขา จะอยู่ในเขตงาน 203 ดำเนินการต่อสู้กับรัฐบาล

ในเขตพื้นที่อำเภอโนนดินแดงและอำเภอบะคำ จนกระทั่งรัฐบาลในขณะนั้นเริ่มใช้นโยบาย 66/2523 ใน พ.ศ. 2523 เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยให้ผู้ที่เป็คอมมิวนิสต์วางอาวุธ แล้วเข้ามาพบกับทางรัฐบาล เข้าเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ในเขตงานอีสานใต้้นั้นการต่อสู้ยุติลงใน พ.ศ.2527 (ประจวบ อัมพะเสวต, 2546, น.71)

หลังจากสถานการณ์ความขัดแย้งในเขตงานอีสานใต้ยุติลง ชุมชนบ้านโคกเขา ได้มีการสร้างอนุสรณ์สถาน ประชาชนอีสานใต้ขึ้น เพื่อระลึกถึงผู้ที่เสียชีวิตจากการสู้รบกับรัฐบาล มีการจัดทำพิพิธภัณฑ์ประวัติการสู้รบ มีการจัดงานวันรำลึกวีรชนอีสานใต้เป็นประจำทุกปี ในวันสุดสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมกราคม เป็นเวลา 3 วัน2 คืน เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลและระลึกถึงผู้เสียชีวิตจากการสู้รบ มีถ้าผาละมี ที่เคยเป็นฐานปฏิบัติการของคอมมิวนิสต์ สิ่งเหล่านี้คือหลักฐานสำคัญในด้านประวัติศาสตร์การสู้รบของคนในชุมชน และยังมีถ้าเปิดทองที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ของจังหวัดบุรีรัมย์และภาคอีสาน นอกจากนี้ยังมีบุคลากรที่เป็นบุคคลสำคัญที่สามารถให้ความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ได้อย่างละเอียด ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้รับทราบ จำนวน 30 คน ซึ่งมี นายแอ๊ด ยาพนนต์ (สหายแสน) เป็นประธานกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดบุรีรัมย์ สิ่งเหล่านี้ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมะม่วง, กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงสาธารณสุข, สโมสรของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเขตงานอีสานใต้ (สโมสร19), รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์, กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (กองทุน SIF) และ บริษัทคาราบาวกรุ๊ปจำกัด (มหาชน)

จากสนทนาพูดคุยร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดบุรีรัมย์ เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วน ตำบลโคกมะม่วง และ คณะครูโรงเรียนบ้านโคกเขาพัฒนา จำนวน 40 คน ณ ศาลาประชาคมชุมชนโคกเขา เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาไปเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พบข้อจำกัดของชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

1.ชุมชนขาดการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พบว่า ที่ผ่านมายังไม่มีการรวบรวมข้อมูล ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดบุรีรัมย์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงการถ่ายทอด โดยการเล่าเรื่องราวผ่านตัวบุคคลเพียงเท่านั้น หากยังไม่มีกรบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ แนวโน้ม ในอนาคตจะส่งผลกระทบเรื่องการสูญหายทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการวิจัยที่จะสืบค้นข้อมูลแบบมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิชาการกับกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย จังหวัดบุรีรัมย์

2.ชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับเยาวชนรุ่นหลัง พร้อมกับโรงเรียนบ้านโคกเขา ตลอดจนบุคคลภายนอกที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น มีแนวคิดที่จะจำลองให้กลายเป็นฐานการเรียนรู้ โดยจะให้สมาชิกในกลุ่มเป็นวิทยากรประจำฐาน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับเยาวชน คณะครูและนักเรียน ตลอดจนบุคคลภายนอกได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจ พัฒนาการของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่ชัดเจน

3. ขาดการบูรณาการ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากที่ผ่านมา เป็นการสนับสนุนเพียงงบประมาณในการสร้างสถานที่ เช่น อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ อาคารสถานที่ต่างๆ เป็นต้น แต่ยังขาดการผลักดันเชื่อมโยงการทำงานทุกภาคีเครือข่ายในการสร้างพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดไปสู่บุคคลภายนอก ฉะนั้นการสร้างพลังการทำงานร่วมกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในขับเคลื่อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีพลัง

จากข้อมูลข้างต้นคณะผู้วิจัยพิจารณาถึงความสำคัญในการศึกษาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เพื่อสร้างให้เยาวชนรุ่นหลังได้มองเห็นถึงคุณค่า ตลอดจนสร้างความตระหนักให้รักและหวงแหน เป็นบทเรียนที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หากไม่มีการศึกษา รวบรวมเรียบเรียงองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชน อนาคตเมื่อกลุ่มบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลจากไปข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่างๆ จะสูญหายตามไปด้วยจึงสนใจศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านโคกเขา ตลอดจนผลักดันให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดบุรีรัมย์ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านโคกเขา ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านโคกเขา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ประชาชนบ้านโคกเขา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 ด้านบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อาศัยข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และแหล่งปฐมภูมิ ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร รายงานของหน่วยงานราชการ รายงานทางวิชาการ อื่นๆ และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ

ช่วงที่ 2 องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น อุทิศการณ์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย พัฒนาการของกลุ่ม แนวคิดวิธีการต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ โครงการการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนเทคนิคการต่อสู้ การหลบหนี การรักษาผู้บาดเจ็บ เป็นต้น เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการจำลองเหตุการณ์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

ช่วงที่ 3 ค้นหาการสร้างแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อเสนอแนะแนวทาง พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมะม่วง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ เครือข่ายกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โรงเรียนบ้านโคกเขา และชุมชนบ้านโคกเขา ในการผลักดันให้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลเริ่มจากส่วนที่เกี่ยวกับบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อนึ่งเพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำตรงและมีความน่าเชื่อถือได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นการวิจัย นอกจากจะใช้วิธีการศึกษาเอกสารแล้วยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดของแหล่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิของการวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documents) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการวิจัยและแนวคิดรวมทั้งทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นองค์ความรู้ที่นำมากำหนดกรอบแนวคิดและกรอบในการวิเคราะห์เกี่ยวกับบริบทข้อมูลบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น จากเอกสารสิ่งพิมพ์ สถิติ รายงาน บันทึกการประชุมของสภาการและชุมชน รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) ประกอบด้วยข้อมูลบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านโคกเขาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview technique) โดยใช้แนวสัมภาษณ์ (Interview guide) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบท สภาพบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งศึกษาอุดมการณ์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย พัฒนาการของกลุ่ม แนวคิดวิธีการต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ โครงการการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนเทคนิคการต่อสู้ การหลบหนี การรักษาผู้บาดเจ็บ

2.2 การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview schedule) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น รวมทั้งศึกษาอุดมการณ์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย พัฒนาการของกลุ่ม แนวคิดวิธีการต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ โครงการการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนเทคนิคการต่อสู้ การหลบหนี การรักษาผู้บาดเจ็บ เป็นต้น

2.3 การสนทนากลุ่ม (Focused group) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) ในการระดมความคิดเห็นของกลุ่มโดยใช้เทคนิค Appreciation-Influence-Control (AIC) การระดมความคิดเห็น (Brainstorming) แผนที่ความรู้ (Mind Mapping) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเวทีประชาคมเพื่อความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนให้รักและหวงแหนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2.4 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยใช้แบบตรวจรายการ (Checklist) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติรวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน

กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ประชาชนบ้านโคกเขา หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมะม่วง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ เครือข่ายกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยแบ่งลักษณะของปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 3 ทิศทาง คือ 1.ปฏิสัมพันธ์เชิงบวก (Positive direction) 2. ปฏิสัมพันธ์เชิงลบ (Negative direction) และ 3. ปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกลาง (Neutral direction)

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูล เป็นกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหา 1) แกนนำอาสาสมัคร จำนวน 10 คน 2) ประชาชนในชุมชน จำนวน 50 คน 3) ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 20 คน 4) ผู้อาวุโสที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน 6) พระ (พระนักพัฒนา) จำนวน 5 รูป 7) กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน 8) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกมะม่วง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ เครือข่ายกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย จำนวน 20 คน รวม 160 คน การเลือกบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งนี้ได้กำหนดเงื่อนไขว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อุดมการณ์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย พัฒนาการของกลุ่ม แนวคิดวิธีการต่อสู้ การบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนเทคนิคการต่อสู้ การหลบหนี การรักษาผู้บาดเจ็บจากการต่อสู้ เป็นต้น พร้อมทั้งมีองค์ความรู้การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังค้นหาผู้รู้ในลักษณะแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ด้วยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มคนที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนโดยมีเครื่องมือการสัมภาษณ์เจาะลึก รายบุคคล สนทนากลุ่ม จัดเวทีวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหา พร้อมทั้งค้นหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยของชุมชนบ้านโคกเขาการก่อตั้งชุมชนบ้านโคกเขา เดิมชาวบ้านอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหินโคนตมที่ตั้งอยู่เลียบคลองลำน้ำมาศ ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่และเก็บของป่า ต่อมาหมู่บ้านเกิดน้ำท่วมบ่อย ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงได้อพยพย้ายขึ้นมาอาศัยอยู่ที่ราบเชิงเขา โดยมี หลวงปู่เกาะ ยโสธร เป็นผู้นำ คนในหมู่บ้าน ริเริ่มนำชาวบ้านอพยพขึ้นมาในปี พ.ศ. 2509 โดยการอพยพย้ายขึ้นมาอยู่อาศัยของชาวบ้านในครั้งแรก มีเพียง 10 หลังคาเรือน จนกระทั่งต่อมาได้มีการย้ายขึ้นมาจนครบทั้งหมู่บ้านในปี พ.ศ.2512 ชาวบ้านได้ช่วยกันถางป่าบนเขา เพื่อนำพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นพื้นที่ทำกิน โดยหลวงปู่เกาะ ยโสธร ได้เป็นผู้แบ่งสันปันน้ำให้กับชาวบ้านครอบครัวละ 8 ไร่ เท่าๆ กัน หรือ ถ้าใครที่ขยันมากก็สามารถที่จะทำได้มากกว่า 8 ไร่ก็ได้ ต่อมาจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “โคกเขาพัฒนา” และจำนวนชาวบ้านที่ได้ขึ้นมาอาศัยบนหมู่บ้านโคกเขาพัฒนา ก็เพิ่มมากขึ้นจนมีจำนวนกว่า 400 หลังคาเรือน ก่อนแยกตัวออกเป็น 3 คุ่ม เพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง คือ 1. โคกเขาหล้าคา 2. โคกเขาพัฒนา และ 3. เขาย้อยพัฒนา เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านอย่างเป็นทางการขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2512 โดยมีนายสนิท สุขนางรอง เป็นผู้ใหญ่บ้าน คนแรก ผู้ใหญ่บ้านคนที่สองคือพ่อหม่อ แม่ประคำ ดำรงตำแหน่งได้เพียง 1 ปีก็ขอลาออกเพราะไม่สามารถทนแรงกดดันจากอาสาปราบปรามคอมมิวนิสต์ได้ ในปีพ.ศ.2518 เริ่มมีกลุ่มนักศึกษาคอมมิวนิสต์เข้ามาหลบซ่อนตัวโดยใช้พื้นที่ป่าของหมู่บ้านเป็นค่ายพักแรม จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2528 เกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มนักศึกษาคอมมิวนิสต์และอาสาปราบปรามคอมมิวนิสต์เป็นเหตุให้กลุ่มคอมมิวนิสต์และชาวบ้านบางส่วนที่โดนลูกหลงจากการปะทะกันเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จึงกลายเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของการต่อสู้ระหว่างกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยกับฝ่ายรัฐบาล เป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญให้

คนในชุมชนได้ระลึกถึงอดีตความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่เรียกร่องสิทธิความเสมอภาคและความเป็นธรรมจากรัฐจนได้สร้างเป็นอนุสรณ์สถานขึ้นในชุมชนบ้านโคกเขาเพื่อเป็นการรำลึกวีระชนที่ได้ต่อสู้จนเสียชีวิตประวัติศาสตร์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาตามลำดับนับตั้งแต่การก่อตั้งของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยขึ้นในชุมชนบ้านโคกเขาพัฒนา โดยในที่นี้จะแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการด้านต่างๆที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยชุมชนบ้านโคกเขาอย่างชัดเจน

1.1 การก่อตัวทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขาประวัติศาสตร์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเริ่มจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้น ใน พ.ศ. 2473 ซึ่งเดิมชื่อ “พรรคคอมมิวนิสต์สยาม” โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคทางชนชั้น ชี้นำสังคมโดยพรรคคอมมิวนิสต์ และต่อสู้เอาชนะ ระบบทุนนิยมด้วยวิธี “ป่าล้อมเมือง”ต่อมา ใน พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็น “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” และมีการจัดประชุมสมัชชาขึ้นเป็นครั้งที่ 2 ในปีเดียวกัน ต่อมาในปี 2504 พวกเขาได้จัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 3 และอีก 4 ปี ต่อมาได้ประกาศให้วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 เป็นวันเสียปืนแตก และเริ่มจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาลไทยอย่างเป็นทางการ หลังจากนั้นได้จัดตั้งกองกำลังขึ้นมาเพื่อเป็นฐานกำลังของพรรคภายใต้ชื่อ “พลพรรคประชาชนต่อต้านอเมริกาแห่งประเทศไทย” ต่อมา พ.ศ. 2512 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.)”และเนื่องจากสมาชิกพรรคส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีนและอพยพมาจากจีน พวกเขาจึงใช้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นที่พึ่งพิงศึกษาหลักทฤษฎีต่างๆรวมทั้งยึดเอาแนวความคิดของเหมาเจ๋อตุงในการวิเคราะห์สังคมเพื่อกำหนดแนวทางปฏิวัติในประเทศไทย (ประภาส รอมรส, 2553, น.51) เริ่มขยายขอบเขตอำนาจกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยหลังจากที่ได้เริ่มจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธมาตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นพื้นที่ที่ราษฎรมีความยากจนลำบากยากแค้นมากที่สุดของประเทศสาเหตุที่ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้มีหลักการที่สำคัญ 10 ประการ คือ 1) ผนึกกำลังกรรมกร ชาวนา นายทุนน้อย นายทุนชาติทุกชนชาติตลอดจนพรรคการเมือง องค์กรและบุคคลที่รักชาติรักประชาธิปไตยทั้งปวง 2) ยกเลิกบรรดากฎหมาย ประกาศ คำสั่ง และกฎข้อบังคับทั้งปวงที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประชาชนปล่อยผู้รักชาติรักประชาธิปไตยที่ถูกจับกุมคุมขังทั้งหมด 3) ธิปไตยของจักรพรรดินิยมอเมริกาของพวกปฏิกิริยาชาตินิยมที่ร้ายกาจและของพวกเจ้าที่ดินอันธพาลเพื่อจัดสรรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ 4) ดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ยกเลิกสนธิสัญญา สัญญาและข้อตกลงที่ขายชาติและไม่เป็นธรรมทั้งปวง คัดค้านจักรพรรดินิยม 5) ชนชาติต่าง ๆ แห่งประเทศไทยมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันเคารพซึ่งกันและกันสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีสิทธิในการใช้ภาษาหนังสือ รักษาวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม คัดค้านการกดขี่เหยียดหยามระหว่างชนชาติ 6) ยกเลิกระบอบบูตริตแบบศักดินา ดำเนินการปฏิวัติที่ดินอย่างมีการจำแนกและมีจังหวะก้าวตามสภาพของแต่ละท้องที่ให้ชาวนาชาวไร่มีที่ดินทำกินของตนเอง อย่างทั่วถึง คัดค้านนายเงินหน้าเลือด ยกเลิกหนี้สินและสัญญาข้อผูกมัดที่ไม่เป็นธรรมทั้งปวง พัฒนาการผลิตทางการเกษตรยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น 7) พิทักษ์ทรัพยากรของชาติ พัฒนาอุตสาหกรรมพาณิชยกรรมและวิสาหกิจอื่นๆของรัฐ 8) ประกันการมีงานทำประกันค่าแรงงานและสวัสดิการของกรรมกรและพนักงานงานประเภทเดียวกันผลงานเท่ากันจะต้องได้ค่าแรงเท่ากัน โดยไม่แบ่งเพศ วัย และชนชาติ 9) หญิงมีสิทธิเท่าเทียมชาย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจวัฒนธรรม การศึกษา และการทำงาน ส่งเสริมบทบาทของหญิงในการเคลื่อนไหวปฏิวัติและการผลิตประกันสวัสดิการของหญิงและเด็ก ประกันการศึกษาและการมีงานทำของเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รักประชาชน รักการใช้แรงงาน มีจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม 10) กวาดล้างวัฒนธรรมและการศึกษาของจักรพรรดินิยมและศักดินานิยม ส่งเสริมวัฒนธรรมและการศึกษาที่

ปฏิวัติที่มีลักษณะประชาธิปไตยประชาธิปไตย (ธิดานต์ ศรีนารา, 2548, น.43)

จากหลักการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นได้ว่ามุ่งเน้นความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้กับประชาชนให้มองเห็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อต้านการกดขี่จากรัฐและนายทุน จึงส่งผลให้ประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มคอมมิวนิสต์สำหรับในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์เริ่มมีความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่สนใจลัทธิคอมมิวนิสต์ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ส่วนความรุนแรงจากการปฏิบัติการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล จะอยู่ในช่วง พ.ศ. 2515-2522 ส่งผลให้ข้าราชการฝ่ายปกครอง รวมไปถึง ทหาร ตำรวจ ประชาชน และฝ่ายคอมมิวนิสต์ต้องสูญเสียชีวิตจากการปฏิบัติการนี้เป็นจำนวนมาก (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544, น.49) พื้นที่บริเวณบ้านโคกเขา เป็นพื้นที่ปฏิบัติการที่เรียกว่า เขตงาน 205 ของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) เขตอีสานใต้ สอดคล้องกับข้อมูลจาก อดีตทหารพราน จากชุดควบคุมโครงการ 513 (ชค.513) หรือ ทหารพรานจุใจมคาย ปักธงชัย ที่เคยปฏิบัติการในพื้นที่ดังกล่าว ที่ว่า เขตงาน 205 มีที่ตั้งอยู่บริเวณพิกัด TA 6776 (เขาสกล) เคลื่อนไหวบริเวณ อำเภอบ้านกรวด อำเภอละหานทราย อำเภอนางรอง อำเภอประโคนชัย กิ่งอำเภอบัวคำ จังหวัดบุรีรัมย์ และ อำเภอดาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีสหายจง เลขาเขตงาน เป็นหัวหน้ารับผิดชอบฝ่ายการเมือง เขตงานนี้แบ่งเป็น สายงาน 311 สหายคง เป็นหัวหน้า สายงาน 313 สหายกล้า เป็นหัวหน้า สายงาน 314 สหายประจัน เป็นหัวหน้า สายงาน 317 สหายประสิทธิ์ เป็นหัวหน้า สายงาน 318 สหายสอ เป็นหัวหน้า นอกจากนี้ยังแบ่งเป็น ทับมือ ที่ตั้งพิกัดอยู่ที่บริเวณ TA 6769 มีสหายอำนาจ เป็นหัวหน้า หน่วยสื่อสาร ที่ตั้งพิกัดอยู่ที่บริเวณ TA 745755 มีสหายตุ้ เป็นหัวหน้า ทับเศรษฐกิจ ที่ตั้งพิกัดอยู่ที่บริเวณ TA 6473 มีสหายพิทักษ์ เป็นหัวหน้า และหน่วยป่าประสานเมือง ซึ่งไม่ทราบชื่อหัวหน้า (ประภาส รอมรส, 2553, น. 228-229)

จากการให้ข้อมูลของนายถวิล ทองโพธิ์ (สหายชัน) แกนนำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขา กล่าวว่า “เริ่มเข้ามาปลุกระดมคนในพื้นที่หมู่บ้านโคกเขาพัฒนาในปี พ.ศ.2507 ได้แก่ 1. สหายหวาด 2.สหายเรือง 3. สหายบุญธรรม 4. สหายหงส์ 5. สหายหาญ และ 6. สหายอำนาจ มีสหายหวาดเป็นหัวหน้าสายงานในการทำการปลุกระดมชาวบ้านในเขตหมู่บ้านโคกเขาพัฒนา หรือ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เขต205” โดยวิธีการในการปลุกระดมชาวบ้าน คือ เป็นการสนทนาพูดคุยประชุมกันเป็นกลุ่มใหญ่เปรียบเสมือนการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบันนั่นเอง โดยเป็นการให้ความรู้และสอนให้คิดถึงความเท่าเทียมความเสมอภาค ทำให้ประชาชนมองเห็นทิศทางในการแก้ไขปัญหาไม่ใช่แค่แก้ไขปัญหาในหมู่บ้านโคกเขาพัฒนาเท่านั้นแต่มันคือการแก้ไขปัญหาทั่วทั้งประเทศ ภายใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย”

จะเห็นได้ว่าการปลุกระดมชาวบ้านมีการใช้ชื่อว่า “เขต 205” ด้วยวิธีการสนทนาพูดคุยกันเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับหลักการทั่วไปของการปลุกระดมมวลชน ในส่วนของการโฆษณาแบบทางตรงเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้นและการถูกเอารัดเอาเปรียบจากทางรัฐบาลในต่อนั้น ซึ่งเป็นหลักการแนวคิดพื้นฐานของการต่อสู้กับรัฐบาลของกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เชื่อว่ากฎเกณฑ์สำคัญคือการสร้างสังคมไร้ชนชั้น ไม่มีการกดขี่ชนชั้นแรงงาน การสร้างความขัดแย้งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคม (ยศ สันตสมบัติ, 2543, น.29) ดังนั้นการโค่นล้มรัฐบาลและนายทุนในฐานะความการกดขี่เอารัดเอาเปรียบเพื่ออยากเห็นความเป็นธรรม สร้างสังคมเสมอภาค การปฏิวัติจึงเป็นการล้มอำนาจและล้างความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบเดิม การปฏิวัติเป็นการกระทำทางการเมืองถ้าไม่มีการปฏิวัติ สังคมนิยมจะไม่เกิดขึ้น (สุภาศักดิ์ จันทร์วานิช, 2552, น.90)

สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของ นายสง่า รอดนางรอง (สหายรอง) แกนนำกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขาได้เล่าว่า “ทางกลุ่มคอมมิวนิสต์ได้ส่งตนและแกนนำของชาวบ้านในแต่ละเขตงานไปเรียนรู้ยุทธวิธีใน

ทางการทหารทางการเมืองการปกครอง และเรียนหมอที่ประเทศจีน ในตอนนั้นกล่าวได้ว่าประเทศจีนเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนและช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเลยทีเดียวได้ทั้งได้เรียนรู้ศาสตร์ที่ประเทศจีน คือการเป็นหมอ ได้เรียนรู้วิธีการทางเคมีรักษา การฝังเข็ม การผ่าตัด ตนบอกว่าตอนนั้นยังมีความรู้ความสามารถในการรักษาได้อยู่ และเข็มที่ใช้ในการรักษายังมีอยู่ที่บ้านอยู่เลย แต่ตนไม่สามารถเปิดรับการรักษาได้เนื่องจากผิดกฎหมายนั่นเอง(หมอเถื่อน)” จะเห็นได้ว่า การเรียนหมอของนายสง่า รอดนางรอง (สหายรอง) สร้างประโยชน์ให้กับชาวบ้านบ้านโคกเขาเป็นอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องเดินทางไปรักษาในตัวที่โรงพยาบาลอำเภอนางรอง ซึ่งมีระยะทางที่ไกลมากผนวกกับการเดินทางในสมัยนั้นที่มีความยากลำบากเป็นอย่างมากจึงเป็นจุดเริ่มต้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับคนในชุมชนเกิดความไว้วางใจพึ่งพาอาศัยกันได้ ดังนั้นการขยายแนวคิดกลุ่มคนที่ จะเข้ากลุ่มคอมมิวนิสต์จึงไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

1.2 การประกาศอิสรภาพภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยชุมชนบ้านโคกเขา

สงครามระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาลไทยเป็นสงครามแย่งชิงอำนาจทางการเมืองเป็นความต้องการทางผลประโยชน์ที่ฝ่ายหนึ่งเรียกร้องแต่อีกฝ่ายไม่ยอมให้ จึงเกิดความขัดแย้งจนต้องลุกขึ้นสู้และในภาวะสงคราม หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วการรบราฆ่าฟันกันนั้นมีแต่ความสูญเสีย (ประภาส รummรส, 2553, น. 282) จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2523 ในของสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีได้เปลี่ยนแปลงนโยบายเรื่องคอมมิวนิสต์ครั้งสำคัญ เมื่อประกาศใช้ นโยบาย 66/2523 ที่ใช้การเมืองนำการทหารให้ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มคอมมิวนิสต์วางอาวุธแล้วเข้ามาขอตัวกับทางราชการ โดยทางรัฐบาลมีการประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมกับคนกลุ่มนี้แล้วให้เข้าเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) แทนสถานการณ์ความความรุนแรงจึงเริ่มลดลง กลุ่มคนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ต่างๆเริ่มทยอยเข้ามาขอตัวกับทางรัฐบาล ส่วนในพื้นที่บ้านโคกเขานั้นสถานการณ์การใช้อาวุธเริ่มสงบลงใน พ.ศ.2526 ชาวบ้านที่เข้าร่วมดำเนินงานกับคอมมิวนิสต์เริ่มวางอาวุธแล้วเข้ามาขอตัวกับทางราชการ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านบ้านโคกเขาตัดสินใจเข้ามาขอตัวตามนโยบาย 66/2523 เป็นเพราะว่าชาวบ้านเบื่อกับการสู้รบกันที่ต่อเนื่องยาวนานหลายปีและไม่เห็นมีแนวโน้มว่าจะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด มีแต่การสูญเสียที่เกิดขึ้นกับทั้งฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายรัฐบาล ประกอบกับรัฐบาลในช่วงเวลานั้นแสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการแก้ปัญหาความขัดแย้งนี้และได้มีการพัฒนาความเจริญด้านต่างๆในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะในภาคอีสานให้เห็นผลจริง จึงตัดสินใจเข้ามาขอตัวกับทางการเพื่อที่จะกลับไปใช้ชีวิตทำมาหากินตามปกติไม่ต้องหลบซ่อนเคลื่อนไหวอยู่ในป่าอีกต่อไป

จากให้ข้อมูลของนายสง่า รอดนางรอง (สหายรอง) ได้เล่าว่า “ในปี พ.ศ. 2523 ตนได้กลับออกมาจากป่าด้วยเหตุผลที่ไม่อยากทำสงคราม อยากยุติสงครามเพราะการทำสงครามเป็นการทำลายล้างก็เลยจำเป็นต้องหยุดแต่ก่อนจะหยุดก็ต้องทำการเจรจากับทางรัฐบาลโดยมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ส่งคนมาเจรจา พอเจรจาสงบจึงได้อนุญาตให้ตั้งเป็นกลุ่มโดยมีชื่อว่ากลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในปัจจุบันและคนที่ออกจากป่ามาต้องไปเข้าอบรมปรับทัศนคติหรือที่เรียกอีกอย่างว่า ล้างสมอง ตนได้ไปอบรมอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาระยะเวลาประมาณ 2 เดือนพร้อมกับภรรยาโดยมีรถจากทางฝ่ายรัฐบาลมารับ คือในตอนนั้นฝ่ายรัฐบาลได้ให้ความสนใจตนอยู่แล้วและมีการจัดเลี้ยงอาหารให้ตลอดการอบรมจนเสร็จสิ้น”

สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของ นายแอ๊ด ยาพะยนต์ (สหายแสน) ได้เล่าว่า “ตนอยากกลับมาอยู่บ้านเพื่อใช้ชีวิตอย่างคนปกติทั่วไปปราศจากการทำสงคราม เนื่องจากตนได้จากบ้านมาเข้าร่วมกลุ่มคอมมิวนิสต์เป็นระยะเวลา 10 ปีแล้ว เพราะตนมองว่าการทำสงครามในช่วงนั้นเกิดความสูญเสียเป็นอย่างมากทั้งสองฝ่าย จึงร่วมมือ

กับสหายในการยุติสงครามนี้ลงกับทางรัฐบาล”จะเห็นได้ว่าในสมัยนั้นรัฐบาลให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือบุคคลที่เป็นสหายร่วมพรรคคอมมิวนิสต์กลับใจมาร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยรัฐบาลจะช่วยเหลือปัจจัยทำมาหากินเพื่อให้เกิดความสงบสุขต่อบ้านเมือง ซึ่งช่วงแรกรัฐบาลได้ให้การช่วยเหลือที่ดินทำกินและได้มีการปรับปรุงรูปแบบการช่วยเหลือมาตามลำดับในการช่วยเหลือในครั้งนี้เป็นการช่วยเหลือค่าประกอบอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยรัฐบาลได้มีหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือ ดังนี้ 1.ต้องเป็นบุคคลที่เกิดในปี พ.ศ.2509 หรือก่อนนั้นและได้ขอขึ้นแบบรับการช่วยเหลือ 2.ต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการในฐานะผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย 3.ต้องเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนและคณะกรรมการได้สอบสวนแล้วว่าเป็นผู้มีรายได้ไม่เกินปีละ 60,000 บาท 4.ต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี โดยผู้ใหญ่บ้าน กำนันและนายอำเภอท้องที่รับรอง 5.ไม่เคยเป็นผู้ต้องโทษในคดีอาญา 6.ต้องเป็นอดีตกองกำลังติดอาวุธที่เข้ามาบดตัวต่อทางราชการและมีหลักฐานการมอบตัวต่อทางราชการ (ชัยณรงค์ แก้วกล้า, 2560, น. 12-14) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (พรท.) คือ บุคคลที่เป็นสหายร่วมพรรคคอมมิวนิสต์กลับใจมาร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย หลักเกณฑ์เข้ารับการช่วยเหลือ ต้องเป็นบุคคลที่เกิดในปี พ.ศ. 2509 หรือก่อนนั้น มีรายได้ไม่เกิน 6 หมื่นบาทต่อปี ไม่เคยต้องโทษคดีอาญา และต้องเป็นอดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หรือ อดีตกองกำลังติดอาวุธที่เข้ามาบดตัวต่อทางราชการและมีหลักฐานการมอบตัวทางราชการเท่านั้น

2. องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยชุมชนบ้านโคกเขา

องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสำนึกให้แก่ประชาชนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญต่อตนเองและชุมชน ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่มคอมมิวนิสต์จึงเป็นการนำเสนอที่เกิดจากองค์ความรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่อสู้กับรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้สัญลักษณ์การสื่อสารของกลุ่มองค์ความรู้การเชิญชวนให้เข้าร่วมกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยและองค์ความรู้การดำรงชีวิตในป่าของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 องค์ความรู้สัญลักษณ์การสื่อสารของกลุ่มคอมมิวนิสต์

การเคลื่อนไหวของกลุ่มคอมมิวนิสต์ทุกอย่างจะต้องก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในหมู่มวลชน แกนนำที่แท้จริงหนุนอยู่เบื้องหลัง เพื่อไม่ให้ฝ่ายรัฐบาลไม่ทราบว่าเป็นใครคือแกนนำกลุ่ม ทุกอย่างจะต้องปิดลับ ผู้ปฏิบัติงานต้องปรับตัวให้เข้าสภาพสังคมในท้องถิ่นอย่าให้มีพิรุณ พฤติกรรมน่าสงสัย ปกปิดข้อมูลกลุ่มไม่ให้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้เป็นอันขาด (ลัด เสารี, 2554, น.34) สำหรับสัญลักษณ์การติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่มคอมมิวนิสต์ทั้งในเขตงานเดียวกันหรือเขตงานใกล้เคียงกันนั้นจะต้องมีการให้สัญญาณที่เป็นรหัสลับโดยเฉพาะ เพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่รัฐบาลแฝงตัวเข้ามาโดยรหัสสัญญาณต่างๆ ถ้าเป็นในเขตงานเดียวกันหรือในหมู่บ้านเดียวกันและหมู่บ้านใกล้เคียงกันจะมีการกำหนดรหัสขึ้นมาใช้เองโดยจะอิงจากลักษณะทางธรรมชาติที่ชาวบ้านคุ้นชินเป็นหลัก เช่น กะชุกกะชุก (เสียงนกชุกร้อง) จะเป็นสัญญาณที่ใช้เวลากลางคืน เพราะนกชุกจะไม่ร้องกลางวัน นอกจากการกำหนดรหัสจากสภาพแวดล้อมแล้ว ก็ยังมีการกำหนดรหัสแบบใช้เป็นตัวเลขขึ้นมา โดยสมาชิกจะต้องจำรหัสเหล่านี้ให้ได้ เช่น สาม สอง กับ สอง สาม คนถาม “ถามว่า สอง” คนตอบจะต้อง “ตอบว่า สาม” หรือถ้าคนถาม “ถามว่า สาม”คนตอบจะต้อง “ตอบว่า สอง” เป็นต้น ทั้งหมดนี้ก็เพื่อป้องกันตัวเองจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐแฝงตัวเข้ามาซุ่มโจมตี ซึ่งรหัสสัญญาณที่ใช้ในแต่ละหน่วย แต่ละเขตงานมักจะไม่มีตายตัว จะมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ เพื่อให้ยากต่อการรับรู้ของทางการ สอดคล้องกับการให้ข้อมูลของของนายแอ๊ด ยาพะยนต์ (สหายแสน) ได้เล่าให้ฟังว่า “การทำงานทุกอย่างนั้นจะต้องเป็นความลับและจะมีรหัสที่รู้กันภายในกลุ่มการทำงาน เช่น การติดต่อกับกลุ่มเขต

งานอื่น เมื่อมีการนัดเจอกันจะมีการส่งสัญญาณเป็นเสียงตะโกนออกไปเป็นคำถาม 2 ครั้ง และในการตอบถ้าเป็นกลุ่มเดียวกันจะต้องตอบคำถามกลับมา 3 ครั้ง หรือเรียกสั้นๆว่า ถาม 2 ตอบ 3 ยกตัวอย่างเช่น “กลุ่ม A ถามว่า ใคร ใคร สิ่งในกลุ่ม B จะต้องตอบคำถามกลับมา คือสหายหนึ่ง สหายหนึ่ง สหายหนึ่ง 3 ครั้ง” ถ้าหากกลุ่ม B ตอบคำถามเพียง 2 ครั้ง หรือตอบนอกเหนือจากรหัสเหล่านี้ สิ่งที่จะได้รับกลับมาก็จะ เป็นกระสุนปืนนั่นเอง”

2.2 องค์ความรู้การเชิญชวนให้เข้าร่วมกลุ่มคอมมิวนิสต์

การเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นการสร้างแนวคิดทางการเมือง คือให้มีความตื่นตัวทางชนชั้นสังคมไทยเป็นสังคมที่มีชนชั้น มีการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น มีการต่อสู้ทางชนชั้น ชนชั้นไหนคือชนชั้นที่กดขี่ขูดรีดชนชั้นไหนที่จะสามัคคีกันโค่นล้มชนชั้นที่กดขี่ขูดรีดลง แล้วสร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากชนชั้นขึ้นในสังคมไทยให้ทหารทุกคนทุกระดับมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่แท้จริง ตลอดจนอุดมการณ์สังคมนิยมและสังคมคอมมิวนิสต์ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2538, น.24) โดยใช้หลักการติดอาวุธทางความคิด เป็นรูปแบบโฆษณาปลุกระดมมวลชนให้ตื่นตัวทางการเมืองชนิดหนึ่ง คือการใช้กองกำลังติดอาวุธทั้งชายและหญิงเข้าปิดล้อมหมู่บ้าน แล้วทำการโฆษณาแนวทางนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยต่อประชาชน และการแบ่งเป็นหน่วยย่อยติดอาวุธโฆษณากับประชาชนในไร่นา เลือกสวนและสถานที่ต่างๆที่มีเงื่อนไข เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน (ลักส์ อัครพันธุ์, 2558, น. 4) โดยใช้วิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการเรียกร้องรักษาสีหิ ต้องการความเท่าเทียมเป็นธรรมของนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (ภูมิวัฒน์ พรวนสุข, 2558, น.77-87) การโฆษณามีอยู่ 2 วิธี อันแรกคือการโฆษณาแบบทางตรง คือการไปโฆษณาด้วยตนเอง และการโฆษณาแบบอ้อม คือ การโฆษณาแบบใช้สื่อสิ่งพิมพ์ หรือใบปลิว ให้ชาวบ้านเล่าลือ และบอกต่อๆ กันไป (อ่อน อีสานปุระ, 2559, น.10) จากการให้ข้อมูลของนายสง่า รอดนางรอง (สหายรอง) กล่าวว่า “ข่าวการรบชนะของกลุ่มคอมมิวนิสต์ก็สามารถใช้ในการโฆษณาเพื่อปลุกระดมมวลชนได้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่น ทำให้มวลชนเกิดความฮึกเหิมและพร้อมที่จะสละชีพ เพื่ออุดมการณ์ของกลุ่มอย่างไม่มีข้อแม้” นอกจากนี้ นายผ่าน เรืองปะคำ (สหายสุ) ได้เล่าเพิ่มเติมว่า “แกนนำแฝงตัวเข้ามาในหมู่บ้าน และเนื่องจากแกนนำนั้นเป็นผู้ที่มีเส้นสาย จึงสร้างความน่าเชื่อถือจากชาวบ้าน ได้มีการพูดคุยกับชาวบ้านแบบเป็นกลุ่มใหญ่ หรือแบบตัวต่อตัว เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างชนชั้น และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากทางรัฐบาลทำให้ชาวบ้านตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มคอมมิวนิสต์”

ดังนั้นแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์จึงอยู่บนหลักการไม่ฉกฉวยผลประโยชน์หรือการขูดรีดเอารัดเอาเปรียบระหว่างกัน และเมื่อสังคมไม่มีชนชั้นย่อมหมายถึงการเสื่อมสลายของสถาบันการปกครอง นั่นคือ รัฐที่เคยเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองในการครอบงำและยึดอำนาจเหนือคนส่วนใหญ่ในสังคมก็จะเสื่อมสลายลงไปเอง อุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์กับอุดมการณ์รัฐนิยมมีเป้าหมายสุดท้ายที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือ การไม่มีรัฐอยู่ในสังคมมนุษย์เพราะรัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองที่ใช้ในการเอารัดเอาเปรียบและเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มนายทุนในการแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชน (จักษ์ พันธุ์เพชร, 2548, น.163-164) จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงระบบความคิดของประชาชนให้เชื่อในความเป็นธรรมเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมทั้งการดำรงชีวิต การอยู่อาศัย สิทธิในการทำกิน ตลอดจนสร้างอุดมการณ์ไม่ต้องการให้เกิดระบบการกดขี่ระหว่างชนชั้นทุกคนต้องมีสิทธิเสรีอย่างเท่าเทียมกันที่สำคัญไปกว่านั้นหลักการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่ใช้เป็นข้อตกลง หรือ เรียกว่า วินัย 10 ข้อของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นกฎ กติกา ข้อบังคับในการอยู่ร่วมกันในกองทัพเพื่อปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด คือวินัย 10 ข้อ ได้แก่ 1) ปฏิบัติการทุกอย่างต้องฟังคำ

ปัญหา 2) ไม่เอาข้าวของของประชาชน 3) การพูดจาต้องสุภาพ 4) ยืมของต้องคืน ทำเสียหายต้องชดใช้ 5) การซื้อขายต้องเป็นธรรม 6) ไม่ลวนลามสตรี 7) ไม่ดื่มสุราในเวลาปฏิบัติหน้าที่ 8) ไม่ดุด่าทุบตีผู้อื่น 9) ไม่ทารุณเขลย 10) สันสงครามมอบให้ส่วนรวม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ป้ายหินจารึกวินัยเหล็ก 10 ข้อ ของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย

2.3 องค์ความรู้การดำรงชีวิตในป่าของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขา

กลุ่มคอมมิวนิสต์ใช้ยุทธวิธีการรบแบบ “ป่าล้อมเมือง” กองทัพของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จึงตั้งอยู่แถบชายแดน อยู่ในป่าในเขาโดยกองกำลังส่วนใหญ่ก็คือประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่นั้นๆ การใช้ชีวิตอยู่ในป่าจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบากและท้าทายสำหรับกองทัพเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกฝึกมาเพื่อรบและอยู่รอดในป่า การใช้ชีวิตในป่าของกลุ่มพัฒนาชาติไทยมีดังนี้

2.3.1 เสื้อผ้าการแต่งกาย เครื่องแต่งกายของกลุ่มคอมมิวนิสต์จะเป็นเสื้อลายพราง เหมือนกับชุดของทหารแตกต่างกันตรงคอเสื้อจะมีแถบสีแดงติดอยู่ และตรงปกเสื้อจะปักคำว่า ท.ป.ท. เป็นแถบสีแดงย่อมาจาก “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย” และสวมหมวกที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นหมวกแก๊ปปักดาวสีแดงไว้ตรงกลาง เรียกว่า “หมวกดาวแดง” ส่วนรองเท้าก็เป็นรองเท้าคอมแบตตามแบบฉบับของทหาร จากการให้ข้อมูลของนางนงค์ รอดนางรอง (สหายพนา) ได้กล่าวว่า “ชุดเครื่องแต่งกายของเหล่าทหารกลุ่มคอมมิวนิสต์ส่วนใหญ่ได้รับมาจากประเทศจีนไม่ใช่มีเพียงแค่ชุดเครื่องแต่งกายเท่านั้นยังรวมไปถึงอาวุธ เครื่องนอน อาหาร ยารักษาโรค ชุดเครื่องมือผ่าตัดขนาดเล็ก อุปกรณ์การแพทย์ ถือได้ว่าทันสมัยมากๆ ในสมัยนั้น” จะเห็นได้ว่า สัญลักษณ์ของกลุ่มคอมมิวนิสต์มีค่อนข้างผสมกับเคียวที่แสดงถึงการปลดปล่อยการครอบงำสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมให้กับชนชั้นกรรมาชีพที่ถูกกดขี่จากนายทุนเพื่อให้เกิดเอกภาพของแรงงานในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในแบบคอมมิวนิสต์

2.3.2 อาหารและน้ำ อาหารและน้ำถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในป่า ทางกลุ่มคอมมิวนิสต์ได้มีการแบ่งหน้าที่กันภายในกลุ่ม โดยแบ่งเป็นหน่วยๆ เช่น 1.หน่วยทำอาหาร ก็จะมีหน้าที่ในการหุงหาอาหาร โดยส่วนใหญ่กลุ่มนี้จะมีแต่ผู้หญิงอยู่ในหน่วย 2.หน่วยเกษตร หน่วยนี้มีหน้าที่ทำไร่ทำนา ก็จะมีปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด เพื่อใช้เป็นอาหารในระยะยาวเป็นการพึ่งตนเองไปด้วย 3.หน่วยหาน้ำ หน่วยนี้จะเดินทางไปกับหน่วยลาดตระเวน เพราะต้องออกจากค่ายไปในพื้นที่ที่สุ่มเสี่ยงต่อการปะทะ และส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้ชายที่อยู่ในหน่วย

2.3.3 ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยของกลุ่มคอมมิวนิสต์มี 2 แบบ คือ 1.แบบพักไหน นอนนั้น

คือ การปลูกปลานอน แบบนี้จะเป็นของเหล่าทหารแนวหน้าทั้งหมด 2.แบบที่ตั้งถาวร จะเป็นที่พักของแนวหลัง คือ กลุ่มของสตรีและเด็กและที่พักของกลุ่มผู้นำ เป็นสถานที่วางแผนการทำงาน การประชุมงาน การแบ่งงาน และเป็นสถานที่สอนหนังสือจะเป็นการตั้งอยู่เป็นหลักเป็นแหล่งและมีการรักษาความปลอดภัยที่แน่นหนามาก

2.3.4 ยารักษาและการรักษาโรค ในค่ายจะมีหมอประจำอยู่ในส่วนของเขตหมู่บ้านโคกเขาพัฒนาจะมีนายสง่า รอดนางรอง (สหयरอง) เป็นหมอประจำค่าย ยารักษาส่วนมากจะได้รับมาจากประเทศจีน บางครั้งก็เก็บเอายาสมุนไพรในป่ามาใช้ได้ การรักษาก็มีเครื่องมือที่ทันสมัยมากๆ ในสมัยนั้นเช่น เครื่องมือผ่าตัดขนาดเล็ก มอร์ฟิน ยาพารา เป็นต้น ซึ่งหายากมากๆ แต่ในค่ายก็ยังมีเอาไว้รักษาทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากการปะทะกับทางเจ้าหน้าที่และไว้รักษากับโรคที่เกิดขึ้นตอนอยู่ในป่า จากการให้ข้อมูลของนางกมล สุสำเภา (สหยาพลอย) ได้ให้ข้อมูลว่า “ตนเองได้รับการผ่าตัดไส้ติ่งตอนอยู่ในค่ายที่ป่าโดยหมอประจำค่าย คุณหมอใช้เครื่องมือที่สหยาพลอยไม่เคยเห็น เป็นเครื่องมือที่ทันสมัยที่นำมาจากประเทศจีนและได้คุณหมอได้ให้ยาที่สหยาไม่เคยเห็นอีกเช่นกันเป็นยาแคปซูลซึ่งทันสมัยกว่าโรงพยาบาลในตัวอำเภอด้วยซ้ำไป”

2.3.5 การฝึกฝนในค่าย ทหารส่วนมากของกลุ่มคอมมิวนิสต์เป็นประชาชนที่ไม่เคยหยิบจับปืนเลย ฉะนั้นก็ต้องมีการฝึกฝน ทั้งในเรื่องของการยิงปืน ประกอบปืน การเดินป่า การลาดตระเวน การดูเข็มทิศ การดูรอยเท้า การพรางตัว การดูกระแสลม รวมไปถึงการใช้ระเบิดมือ ทั้งชายและหญิงจะต้องทำได้ ฝึกทั้งกลางวันและกลางคืน โดยครูฝึกก็คือเหล่าแกนนำภายในค่ายนั่นเอง แกนนำที่ถูกนำตัวไปเรียนที่ประเทศจีน มาต่อยอดสอนเหล่าทหารในกลุ่มต่อไป

3. แนวทางการสร้างแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกเขา

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ประชาชนบ้านโคกเขา และกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ที่ได้รวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และศึกษาองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกเขา นำข้อมูลมาเปิดรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนการเสนอแนะแนวทางไปสู่การพัฒนา สร้างแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอธิบายเรื่องราวเหตุการณ์ที่ขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นหลังรับรู้และเข้าใจตระหนักในคุณค่าต่อผู้ของบรรพบุรุษ ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการผลักดันให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แหล่งเรียนรู้อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้

อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้เป็นอนุสรณ์สถานที่จัดสร้างขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจของเหล่าอดีตทหารที่เคยเข้าป่าจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับรัฐบาล และประชาชน ที่เห็นความสำคัญของการจัดสร้างอนุสรณ์สถาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นอนุสรณ์ทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ของประชาชนในเขตอีสานใต้ เพื่อรำลึกถึงเจตนารมณ์ของเหล่าสายผู้กล้าที่ต่อสู้เพื่อประเทศชาติ ประชาชน และจิตใจอันดีงามที่กล้าต่อสู้ กล้าเสียสละของเหล่านักสู้ในสมัยนั้น รวมทั้งรำลึกถึงเหล่าวีรชนที่ได้เสียสละชีวิตไปท่ามกลางการต่อสู้ กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ ว่า เมื่อครั้งกระบวนกาต่อสู้ของชนอีสานใต้ค่อยสลายตัวลงพร้อมกับขบวนการต่อสู้ทั่วประเทศ คนอีสานที่อยู่ในเมือง และอยู่ในป่าเริ่มเดินทางกลับภูมิลำเนา การชุมนุมในที่ต่างๆได้สลายลงไป แต่จิตใจที่หวั่นหาและผูกพันกันยังคงไม่หายไป การได้ใช้ชีวิตในป่าร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมด้านการล้อมปราบของเจ้าหน้าที่ที่รู้มาด้วยกัน บางคนบาดเจ็บล้มป่วยกระทั่งต้องตายจากกัน แต่ยัง

นึกถึงจิตใจที่ยอมเสียสละ แม้กระทั่งชีวิต และยอมทุกข์ยากลำบากเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ เป็นภาพที่ติดตราในใจตลอด ยังคงมีความห่วงหาและความผูกพันของสหายในเขตอีสานใต้ บรรดาอดีตสหายจึงเกิดความคิดเป็นเป็น 3 ประเด็นคือ 1) สหายทั้งหลายยังคิดถึงและห่วงใยประเทศชาติและประชาชน 2) สหายในเมืองคิดถึงและห่วงใยสหายในชนบท สหายในชนบทคิดถึงและห่วงใยสหายในเมือง 3) สหายที่ยังอยู่คิดถึงสหายที่เสียสละชีวิตไปในการต่อต้านการต่อสู้จึงนำไปสู่การสร้างอนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ขึ้นในการก่อสร้างนั้น ได้ขอตกลงร่วมกันของอดีตสหายว่าจะสร้างเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่วีรชนประชาชนของของอีสานใต้และชาติไทย สถาปได้ถูกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2537 ในปีเดียวกันนี้ได้มีโครงการจัดงานรำลึกวีรชนประชาชนอีสานใต้ขึ้น โดยมีการค้นหากระดูกของเหล่าสหายที่เสียชีวิตในป่าเขาเพื่อนำมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับสหายผู้ที่เสียสละชีวิตในการต่อสู้ และนำกระดูกบางส่วนบรรจุไว้ที่สถูปแห่งนี้ โดยการนำของสหายชาญ (วุฒิชัย เชิญรุ่งโรจน์) ผู้เป็นนายกสโมสรของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเขตงานอีสานใต้ (สโมสร 19) คนที่ 3 ซึ่งสถูปแห่งนี้ได้รับการดูแลเป็นอย่างดี จนกระทั่งใน พ.ศ. 2540 ได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนชื่อเป็น “อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้” บริเวณโดยรอบของอนุสรณ์สถานจะมีภาพสัญลักษณ์ของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพคือภาพนกพิราบทำลายโซ่ตรวนอยู่ทางทิศเหนือและทิศใต้ของสถูปวางขนานกับสถูป นกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของอิสรภาพของกลุ่มผู้เรียกร้องประชาธิปไตยและโซ่ตรวนเป็นสัญลักษณ์ของการกดขี่ข่มเหงจากผู้มีอำนาจของบ้านเมือง การที่นกพิราบทำลายโซ่ตรวนให้ขาดนั้น หมายถึงความหลุดพ้นจากการกดขี่ข่มเหงหมายความว่าทางภาครัฐได้ให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วประเทศให้มีความเท่าเทียมกัน

ส่วนบริเวณด้านในของสถูปจะมีภาพผู้นำของแนวคิดการเมืองการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ทั้งในประเทศไทยและในประเทศจีน(ทั้งสองประเทศนี้ถือเป็นประเทศต้นแบบในการปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อดีตสหายใช้ในการต่อสู้กับรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย และมีภาพโลโก้สัญลักษณ์ของสโมสร 19 เป็นสโมสรที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2534 ถัดมาจะเป็นภาพอัฐิของอดีตสหายที่เสียชีวิตขณะเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ในป่า กระดูกเหล่านี้ได้มาจากการค้นหาในเขตป่าเขาเมื่อ พ.ศ. 2537 ในการค้นหาครั้งนั้นได้กระดูกเป็นจำนวนมาก และได้นำมาบรรจุไว้ในสถูปนี้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 อนุสรณ์สถานประชาชนชนอีสานใต้

นอกจากนี้ยังมีกระดูกของสหายที่เสียชีวิตในปัจจุบันได้นำมาทำพิธีทางศาสนาแล้วนำมาบรรจุในสถูปเช่นเดียวกันจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ปัจจุบันนี้ทางชุมชนบ้านโคกเขานำโดยกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย บ้านโคกเขา ได้มีการจัดงานรำลึกถึงวีรชนอีสานใต้ ขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยจะจัดงานขึ้นในวันศุกร์ถึงวันอาทิตย์ ทุกสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมกราคม ณ วัดบ้านโคกเขา ซึ่งตรงกับวันเด็กแห่งชาติก็จะมีกิจกรรม

ตอบคำถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีการแจกขนมและของเล่นให้กับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม การจัดงานจะได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกของสโมสร 19 และประชาชนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ โดยกิจกรรมจะประกอบไปด้วยการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับสหายผู้เสียชีวิตในอดีต และเพื่อนำกระดูกของสหายผู้เสียชีวิตในปัจจุบันมาบรรจุในสถูปแห่งนี้ โดยญาติพี่น้องของสหายผู้เสียชีวิตเป็นผู้นำกระดูกมาร่วมในพิธีแล้วจึงทำการบรรจุในสถูป นอกจากนี้ยังมีการจัดเวทีเสวนาวิชาการเกี่ยวกับสถานการณ์การสู้รบที่ผ่านมา สถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน และความเป็นอยู่ของสหายในปัจจุบันรวมถึงการวางแผนในการพัฒนาสถูปและการบูรณะบริเวณรอบนอกของสถูป เพื่อให้ดูสวยงามและร่มรื่นทำเป็นที่พักผ่อนของชุมชน

3.2 แหล่งเรียนรู้อาคารพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน

อาคารพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ได้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2544 ในอาณาเขตของวัดโคกเขาบริเวณเดียวกันกับอนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ งบประมาณในการก่อสร้างได้จากการทอดผ้าป่าของชาวบ้าน ร่วมกับสโมสร 19 โดยมีนายสันติ ปะปากัง (สหายคำราม) นายกสโมสร 19 คนที่ 5 เป็นผู้ดำเนินงาน วัตถุประสงค์ในการก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ คือ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมข้าวของเครื่องใช้ของสหาย และสิ่งของเครื่องใช้ของชาวบ้านชุมชนบ้านโคกเขาสมัยก่อน ภายในพิพิธภัณฑสถานจะมีการเก็บรวบรวมเครื่องใช้ของชาวบ้านสมัยโบราณ หม้อต้มยาสมุนไพร อาวุธบางส่วนที่สหายใช้ในการต่อสู้สมัยที่เป็นคอมมิวนิสต์ และเครื่องใช้ที่จำเป็นต่างๆของชุมชน โดยเครื่องใช้เหล่านี้ได้รับมาจากการบริจาคของชาวบ้าน เครื่องใช้บางส่วนได้มาจากอดีตสหายที่ให้นามาเก็บไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเมื่อครั้งสมัยเข้าป่า ในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ยังมีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย สมุนไพร และการนวดแผนไทยด้วย อาคารพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านนี้ได้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2545 พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านนี้ จะเป็นประโยชน์ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ของชุมชน ผ่านวัตถุหลักฐานที่เก็บรวบรวมไว้ในอาคาร ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญถ่ายทอดประสบการณ์ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตอยู่ในป่า การหาอาหาร การฝึกอาวุธ การรักษาโรค นับได้ว่าอาคารพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขา

3.3 แหล่งเรียนรู้ศาลาหลวงปู่เกาะ ยโสธร

หลวงปู่เกาะ ยโสธร เป็นพระที่ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้านเป็นอย่างมาก นอกจากท่านเป็นผู้นำทางด้านการศาสนาแล้วยังเป็นผู้นำของชาวบ้านอีกด้วย ประกอบกับท่านเป็นคนในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม (ตระกูลพรณรงค์ : ตระกูลของหลวงปู่เกาะ) ที่ได้ออกบวชตั้งแต่เป็นเณรจนมรณภาพ ชาวบ้านจึงให้ความเคารพศรัทธาหลวงปู่เกาะมาก ท่านเป็นผู้นำในการย้ายอพยพชุมชนบ้านโคกเขามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่บริเวณที่เป็นชุมชนบ้านโคกเขาทั้ง 3 หมู่ในปัจจุบัน โดยชาวบ้านที่อพยพมาในครั้งนั้น มาจากหมู่บ้านหินโคนดง เป็นถิ่นฐานเดิมของคนชุมชนบ้านโคกเขาและมักถูกน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี หลวงปู่เกาะมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากท่านเป็นผู้ร่วมจัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้านทำเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพในช่วงที่ย้ายชุมชนขึ้นมาใหม่ๆ โดยแต่ละครอบครัวจะได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินครอบครัวละ 8 ไร่เท่าๆกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทะเลาะแย่งที่ดินทำกินกัน ส่วนถ้าครอบครัวใดอยากได้ที่ดินเพิ่มจากจำนวนดังกล่าว หลวงปู่เกาะก็จะเป็นผู้พิจารณาให้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ชาวบ้านมีความเคารพในตัวท่านจึงยอมรับกับการที่ท่านได้กำหนดที่ดินในการทำกินให้ ชุมชนบ้านโคกเขาจึงอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยมีวัดโคกเขาหลวงปู่เกาะ และ หลวงปู่เกาะเป็นศูนย์รวมความสามัคคีของชาวบ้าน เมื่อหลวงปู่เกาะ มรณภาพลง ใน พ.ศ. 2520 ชาวบ้านในชุมชนได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างรูปเหมือนของท่านตั้งไว้ในศาลาไม้ภายในวัดโคกเขาหลวงปู่เกาะ แล้วพร้อมใจกันตั้งชื่อศาลานี้ว่า ศาลาหลวงปู่เกาะ ยโสธร เพื่อเป็นสถานที่ไว้แสดงความ

เคารพและระลึกถึงบุคคลผู้มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านโคกเขา

3.4 แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพรไทยและแพทย์แผนจีน

ภูมิปัญญาเป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตผู้คนได้สั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน จากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย สู่ลูกหลาน จากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคม (เสรี พงศ์พิศ, 2546, น. 44) ชุมชนบ้านโคกเขามีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านสมุนไพรเป็นต้นทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และภูมิปัญญาแพทย์แผนจีน (ฝังเข็ม) สหายหลายคนได้เรียนรู้ในช่วงการต่อสู้ทางการเมือง มีรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 ภูมิปัญญาสมุนไพร

หมู่บ้านโคกเขามีภูมิปัญญาชาวบ้านหลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาสมุนไพร หมู่บ้านโคกเขาเป็นหมู่บ้านห่างไกลตัวเมือง สมัยก่อนการเดินทางไม่สะดวกสบายเหมือนทุกวันนี้ เมื่อชาวบ้านเกิดการเจ็บป่วยมักจะรักษากันเองถ้าหากมีอาการป่วยหนักจะได้นำตัวมารักษาในเมือง ดังนั้นผู้เฒ่าผู้แก่สมัยก่อนจึงมีความรู้ประสบการณ์ในการรักษา โดยอาศัยสมุนไพรที่มีในชุมชนรักษาให้กับชาวบ้าน เช่น เมื่อเป็นไข้ก็จะใช้รากพืชและเปลือกหอยทะเลมาขัดถูกับหินทรายเพื่อเอาน้ำมาดื่มหรือใช้การต้มก็ได้ สมุนไพรมีหลายชนิดโดยได้มาจากป่าท้ายหมู่บ้านเนื่องจากหมู่บ้านติดกับภูเขา การรักษาจะใช้วิธีการต้มสำหรับเป็นไข้หรืออบให้ละเอียดแล้วนำมาพอกในส่วนที่เป็นบาดแผลจะทำให้บรรเทาอาการอักเสบได้ ในกรณีเกิดบาดแผลหรือฟกช้ำ ซึ่งอดีตสหายก็ใช้สมุนไพรเหล่านี้ ในการดูแลรักษาอาการในช่วงเวลาที่เคลื่อนไหวยาวทางเมืองอยู่ในป่า

3.4.2 ภูมิปัญญาแพทย์แผนจีน (ฝังเข็ม)

ภูมิปัญญาในการฝังเข็ม เป็นการรักษาโรคด้วยการฝังเข็มเข้าไปในร่างกายเพื่อรักษาโรค เป็นการรักษาด้วยวิธีที่แตกต่างจากปกติของชาวบ้าน ภูมิปัญญานี้ได้รับการถ่ายทอดในสมัยที่เป็นคอมมิวนิสต์ โดยการเดินทางไปเรียนมาจากประเทศจีน เมื่อก่อนใช้รักษานักศึกษาและสหายที่เคลื่อนไหวยาวทางเมืองอยู่ในป่า ปัจจุบันนี้ยังคงรักษาให้กับประชาชนทั่วไป การรักษาด้วยการฝังเข็มได้รับการรับรองจาก กรมการแพทย์และได้รับอนุญาตให้เปิดการรักษาได้ ดังนั้นชาวบ้านจึงได้ก่อสร้างศาลาเอนกประสงค์ขึ้นภายในพื้นที่วัดโคกเขาหญ้าคา เมื่อ พ.ศ. 2558 เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการฝังเข็มรักษาโรคให้กับชาวบ้านในชุมชน ให้กับอดีตสหาย และประชาชนทั่วไปที่สนใจ และได้มีพิธีเปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2560 โดยจะเปิดทำการทุกวัน อังคาร และวันพุธ คนที่สามารถเข้ารักษาได้ คือชาวบ้านในชุมชน คนต่างหมู่บ้าน และเครือข่ายของสโมสร 19 ที่มีอยู่ทั่วประเทศ สำหรับการใช้สมุนไพรรักษาโรคและการฝังเข็มรักษาโรคจึงนับว่าเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในการดำเนินชีวิตในครั้งดำเนินชีวิตในป่า และนำมาต่อยอดจนกลายเป็นรักษาทางเลือกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการยกระดับไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับการรักษาโรคด้วยสมุนไพรและการฝังเข็มอีกด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ได้ดำเนินไปอย่างสืบเนื่องตลอดช่วงประมาณห้าทศวรรษดังที่ได้สำรวจมา หากมองโดยภาพรวมแล้วก็ถือว่าพัฒนาก้าวหน้าไปจนเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง กล่าวคือ สามารถสร้างองค์ความรู้ในด้านต่างๆ จนมองเห็นพัฒนาการของสังคมใน “ท้องถิ่น” ได้อย่างสลับซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแท้จริงแล้ว ก็คือการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติโดยรวมนั่นเองเพราะชาติในความ

หมายปัจจุบัน หมายถึง “ประชาชาติ” ที่เป็นส่วนประกอบ “ท้องถิ่น” ต่างๆ อันหลากหลาย ความเป็นหน่วยย่อยๆ จึงช่วยให้สามารถเข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทยได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551, น. 201) การศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่าทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาชนกับชาวบ้านแน่นแฟ้นขึ้น การเข้าไปสัมผัสชาวบ้านทำให้ปัญญาชนกับนักวิชาการเข้าใจชาวบ้านมากขึ้น ต้องพูดภาษาชาวบ้าน รู้วัฒนธรรมของชาวบ้าน ขณะเดียวกันการค้นประวัติศาสตร์ให้ชาวบ้านก็ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความคิดเป็นระบบขึ้น เข้าใจฐานะของตนในประวัติศาสตร์และสังคมดีขึ้น รู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคนกลุ่มอื่นในสังคม และรู้จักโลกภายนอกมากขึ้นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และชุมชนกระชับแน่นแฟ้นขึ้น (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2559, น. 6) ประวัติศาสตร์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่งด้วยโดยลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นจะต้องให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์วิชาการ หรือศิลปะ สามารถแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของวิถีชีวิต มีรูปแบบดั้งเดิม สามารถสืบค้นที่มาในอดีตได้ และมีลักษณะที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่นได้ (ดุष्ฎี ช่วยสุข, 2559, น. 302) ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยบ้านโคกเขา จึงเป็นการศึกษาพัฒนาการก่อเกิดกลุ่มพัฒนาชาติ การก่อตัว หลักการรวมกลุ่ม การติดต่อสื่อสาร การใช้ชีวิตอยู่ในป่า กฎกติกากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มตลอดจนศึกษาการได้รับอิทธิพลแนวคิดคอมมิวนิสต์ที่ต้องการปฏิวัติชนชั้นนำไม่ต้องการให้นายทุน หรือกลุ่มคนชนชั้นนำมีอิทธิพลมากกว่าประชาชนทุกคนต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมตามแนวคิดคอมมิวนิสต์เข้ามาในโคกเขา โดยใช้วิธีการป่าล้อมเมืองของเหมาเจ๋อตง ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) นำมาใช้ในการขยายอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในกลุ่มชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่ยังยากจน ทำให้ชาวบ้านโคกเขาจำนวนมากมีความหวังและตัดสินใจเดินเข้าสู่สนามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ (นิลวดี พรหมพักพิง มณีนัย ทองอยู่ และวิรุทธิ์ จำรัสพันธุ์, 2557, น.145) ในการวิจัยครั้งนี้จึงค้นพบหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ 3 ประการ คือ

ประการแรก กลุ่มคนพัฒนาชาติไทยสามารถเป็นผู้เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์การต่อสู้ เหตุการณ์เรื่องราวในอดีตของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยตลอดจนการดำเนินชีวิตภายในป่าเพื่อให้บุคคลที่สนใจได้เรียนรู้ นอกจากนี้กลุ่มบุคคลที่หลงเหลืออยู่ยังสามารถเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาโรค จึงนับได้ว่ากลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่เปรียบเสมือนทุนมนุษย์ที่สำคัญในการผลักดันให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

ประการที่สอง องค์ความรู้เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์การต่อสู้ ประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นความเป็นมาของผู้คนในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับจารีตขนบประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ตลอดจนกฎกติกากการอยู่ร่วมกันเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นการสะท้อนวิถีวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบเครือญาติของกลุ่มพัฒนาชาติไทยที่ดำรงชีวิตในป่า ตลอดจนองค์ความรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น การทำอาหาร การสู้รบ พื้นที่หลบซ่อนตัว สัญลักษณ์การต่อสู้ การติดต่อกับกลุ่มคอมมิวนิสต์ การรักษาโรค การปลูกระดม การสร้างเครือข่าย เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในการบอกเล่าให้กับบุคคลที่สนใจได้ศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประการที่สาม พื้นที่และสถานที่เป็นแหล่งพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น อนุสรณ์สถานประชาชนอีสานใต้ อาคารพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ศาลาหลวงปู่เกาะ ยโสธร ภูมิปัญญาสมุนไพรไทยและแพทย์แผนจีน ซึ่งทั้งหมดนี้มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่สามารถใช้เป็นสื่อในการเล่าเรื่องได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีพิพิธภัณฑ์ที่ได้รับชม เช่น อาวุธปืน แผนที่ ข้าวของเครื่องใช้ของกลุ่ม เป็นต้น

นับได้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยสามารถยกระดับไปสู่การท่องเที่ยวทาง

ประวัติศาสตร์ได้ในอนาคต ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นเป้าหมายและเงื่อนไขสำคัญที่การปฏิรูปการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ เพราะท้องถิ่นเป็นรากฐานอยู่ร่วมกันอันจะทำให้เกิดหมายรู้ตนเองอย่างมีคุณค่า มีจิตนาการและปัญญาพร้อมๆ กับเกิดสำนึกประวัติศาสตร์ที่มีคุณภาพใหม่ สิ่งนี้เองคือรากฐานอันลึกที่สุดของสังคมที่เป็นธรรมเป็น “เกราะ” สำคัญยิ่งที่ช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของสังคมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และนั่นก็ย่อมหมายถึง “ความมั่นคง” ของชาติสำคัญ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่า “ชาติ” ก็คือส่วนประกอบอันหลากหลายของ “ท้องถิ่น” ต่าง ๆ นั่นเอง (โอฟาร ถิ่นบางเตียว, 2558, น. 127) ดังนั้นหัวใจสำคัญของการสร้างคุณค่าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนเรื่องราวของตนเอง พร้อมทั้งใช้ข้อมูลจากการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ควรยกระดับชุมชนบ้านโคกเขาให้กลายเป็นพื้นที่ศึกษาฐานในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัด และประวัติศาสตร์ภาคอีสาน
2. สถานศึกษาในพื้นที่สามารถนำผลวิจัยนี้ไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์พร้อมทั้งใช้พื้นที่ชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนได้มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
3. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรค้นหากการพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านโคกเขาให้เกิดขึ้นเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พร้อมทั้งผลักดันให้กลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคม บูรณาการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดบุรีรัมย์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ.
- จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2548). *รัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปทุมธานี: มาย พับลิชชิง.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2538). *ประวัติการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ชัยณรงค์ แก้วกล้า. (2560). *คอมมิวนิสต์ถ้ำจะละม*. กรุงเทพฯ: สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
- ดุขฎิ ช่วยสุข. (2559). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 4 (2), 296-309.
- ธิกานต์ ศรีนารา. (2548). *ยุทธศาสตร์ของคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่อง*. กรุงเทพฯ: เอเชียปริทัศน์.
- นิลวดี พรหมพักพิง มณีนัย ทองอยู่ และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์. (2557). การช่วงชิงพื้นที่การเมืองระหว่างรัฐและท้องถิ่น กรณีศึกษาหมู่บ้านผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในภาคอีสาน. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 10 (2), 131-157.
- ประจวบ อัมพะเสวต. (2546). *พลิกแผ่นดิน ตอนขบวนการสังคมนิยมไทย*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ประภาส รามรส. (2553). *ยุทธการ ยุทธพิชัย*. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2558). *กลวิธีการโฆษณาชวนเชื่อของคอมมิวนิสต์ต่อประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เรื่องศิลป์.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ยศ สันติสมบัติ. (2543). *จากถ้ำจนถึงทิวเขา : มากชีลมและมานุษยวิทยาจากชีลม* (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ ฯ: ธรรมศาสตร์.

ลภัส อัครพันธุ์. (2558). ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีกับการปฏิบัติไทย. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยา.

ลัด เสารี. (2554). การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแล้ว. วารสารสโมสร 19, 37(3) , 34-36.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). ทฤษฎีสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2546). แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญาไท.

อ่อน อีสานปุระ. (2559). พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย. วารสารมนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์, 33(47) , 217-221.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2558). ข้อเสนอแนะด้วยแนวทางการกระจายอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปด้านการ
ปกครองท้องถิ่น และข้อควรพิจารณาในการปฏิรูปการกระจายอำนาจแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่น.
วารสารเศรษฐกิจการเมืองบูรพา, 3(2) , 105-136.

_____. (2559). การศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองท้องถิ่น ด้วยวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า :

กรณีศึกษาตำบลกระแสน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 4(2) , 1-29.

ปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักวิเทศสัมพันธ์ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย Problems and Needs in Using English Language of International Relations Officers at Rajabhat Universities in the Northeastern of Thailand

กรรณิการ์ กกไธสง^{1*} คำภีร์ภาพ อินทะนุ² เสาวรจ เรืองไพศาล³
Kannika Koktaisong^{1*} Kampeeraphab Intanoo² Saowarot Ruangpaisan³

Received: February 24, 2020

Revised: April 15, 2020

Accepted: April 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของนักวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักวิเทศสัมพันธ์จำนวน 18 คน จาก 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคำถามปลายเปิดถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษของนักวิเทศสัมพันธ์ในด้านการเขียน เป็นปัญหามากที่สุด ขณะที่การอ่านมีปัญหาน้อยที่สุด ส่วนปัญหาอื่นๆในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร คือ การฟัง การพูดและการอ่าน ตามลำดับ
2. นักวิเทศสัมพันธ์มีความต้องการในการเพิ่มทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานอยู่ที่ระดับสูงที่สุด โดยทักษะในการฟังมีความต้องการเพิ่มทักษะสูงที่สุด ตามด้วย การเขียน การพูด และ การอ่านตามลำดับ

ผลที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานของนักวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏของประเทศไทย และเป็นประโยชน์ในการออกแบบหลักสูตรการอบรมภาษาอังกฤษสำหรับนักวิเทศสัมพันธ์ อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ต่อการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคตอีกด้วย

คำสำคัญ : ปัญหา ความต้องการ ทักษะภาษาอังกฤษ นักวิเทศสัมพันธ์

^{1*} Student of Master of Art in English, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University,
E-mail: Kannika.hs@gmail.com

² Lecturer of English Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

³ Lecturer of English Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

ABSTRACT

This research was carried out at the Rajabhat Universities in the northeastern of Thailand to investigate problems and needs in using English language of international relations officers. The samples comprised 18 international relations officers from 11 Rajabhat Universities selected by purposive sampling technique. The data were collected by using questionnaire and the collected data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The responses in open-ended section were analyzed by using content analysis. The findings were as follows:

1. The most problematic skill for international relations officers was writing skill, while reading was the least problematic skill. The other problematic English skills were listening, speaking and reading, respectively.

2. The findings found that listening skill was needed the most for the international relations officers in their works at the highest level, followed by writing, speaking and reading skills, respectively.

The research findings provide many useful suggestions for improving international relations work of international relations officers in Rajabhat Universities in Thailand and this study would be useful for course designers to organize English courses for the international relations officers. The findings could also be useful to the researchers who want to study in related areas.

Keywords: Problems, needs, English skills, international relations officers

Introduction

Since Thailand participated in the ASEAN Community in 1967, English has played an important role, in terms of national development, in every sector of the country. Due to the fact that, English is a tool for communication and a bridge to build relationships between countries. English is a part of our daily lives and has become even more influential throughout Thailand and globally. Although English is used only as a foreign language in Thailand, its duty has also made an impact on Thai education for more than a century (Darasawang, 2007).

English plays a major role in Thai educational system. The Ministry of Education has conducted policies to further improve English language in educational institutions by using English training to improve instructors' and learners' English skills (Ungkanawin, 2017). Many institutions have turned their attention to English language by establishing English language institute. Likewise, Rajabhat Universities in the northeastern region of Thailand has initiated the international office as the center of improving English language.

The international office is an organization established by a university. The organization is

responsible for foreign affairs, which generally consists of five main parts such as, general administration, international relations, ceremonies and information, capital and cooperation with foreign countries and caring for volunteer teachers and international students (Planning Division of Burapha University, 2018). Moreover, international office also consists of international relations officers who work under the university's administration. International relations officers are the people who operate accordingly to the foreign policies of the university. Responsibilities that International relations officers are accountable for consists of considering, drafting and translating documents from foreign languages to Thai and vice versa; and also make contact with domestic and overseas organizations (Krabi Provincial Administrative Organization, 2015). Therefore, international relations officers' English capabilities and skills should be efficient and well.

However, international relations officer who have been currently working at the Secretariat of the Senate could not work efficiently due to their lack of knowledge and understandings in the field. Some of them have graduated from the English Language major but have not graduated from the International Relations field, resulting in the lack of knowledge, work experiences and confidence within the field (Saipimpin, 2015). The same case with international relations officers who works in the international office at Rajabhat Universities in the northeastern region of Thailand whom lacks English language skills in many areas, which then leads to unsuccessful work such as interpreting at a national conference, moderating, and presenting in English. Specifically when coordinating or communicating with foreigners, issues that are found are all under the context of international relations. As a result, the researcher is interested in investigating problems and needs in using English language of international relations officers who work for Rajabhat Universities in the northeastern region of Thailand. The results of the study are expected to provide beneficial information for course designers to identify the main focus point in English course. The findings could be useful to researchers who want to study in the related areas.

Need Analysis

The term needs analysis is originated by Michael West of India in the 1920s when he was trying to establish the way the learners should learn English. In the field of language program planning, needs analysis is the first step in developing a language curriculum (Brown, 1995). It is a systematic and ongoing process of gathering information about learners' needs, interpreting the information, and then making course decisions based on the interpretation in order to meet the needs. It is the responsibility of the teachers and planners in investigating the learners to which the language they need in order to produce and teach an effective course.

Brown (1995) stated that need analysis in general terms, refers to the activities involved in combining information for developing a curriculum to meet the needs of learners. According to

Krause (2003), in the simplest terms, need analysis consists of all the activities used to collect information about students' learning needs, wants, wishes, desires, etc. Sometimes this process involves consideration of the expectations and requirements of other such as teachers, administrators, supporters, and others who may be affected by the program, such as the parents or employers of students. Techniques such as surveys, questionnaires, interviews, or even test scores are generally used to carry out needs analysis. Dudley-Evans and St. John (1998) propose that needs analysis is the process of establishing what and how of a course and also explain that needs analysis is neither unique to language teaching nor is it unique to LSP and then to ESP. Nevertheless, needs analysis is the corner stone of ESP and leads to a much more focused course.

To summarize, needs analysis is an integration of different such as wants, lacks, target situation analysis, present situation analysis, deficiency analysis, strategy analysis, means analysis, language audit and constraints, demands, necessities, likes, deficiencies, aims, purposes and goals as stated earlier by other savants.

The Objectives of the Study

1. To identify the problems in using English language of international relations officers at the Rajabhat Universities in the northeastern of Thailand
2. To investigate the needs of English language using of international relations officers at the Rajabhat Universities in the northeastern of Thailand

Scope and Limitations of the Study

1. The data of this study were collected from 18 international relations officers who work for Rajabhat Universities in the northeast of Thailand.
2. This study focuses on needs and problems faced by the international relations officers in 11 Rajabhat Universities as follows; Buriram Rajabhat University, Chaiyaphum Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Rajabhat Maha Sarakham University, Nakhonratchasima Rajabhat University, Roi Et Rajabhat University, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sisaket Rajabhat University, Surindra Rajabhat University, Ubon Ratchathani Rajabhat University and Udon Thani Rajabhat University.
3. The population and samples were selected by using purposive sampling technique.

Population and samples

Population

The population of the study comprised 51 staff who have been working for the international offices of 11 Rajabhat Universities in the northeastern region of Thailand. There are 11 vice

presidents for international affairs, 6 directors, 3 vice-directors, 6 general administrations officers, 18 international relations officers, 6 educators and a translator.

Samples

There are 18 international relations officers chosen from 11 Rajabhat Universities as follows: Buriram Rajabhat University, Chaiyaphum Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Rajabhat Maha Sarakham University, Nakhonratchasima Rajabhat University, Roi Et Rajabhat University, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sisaket Rajabhat University, Surindra Rajabhat University, Ubon Ratchathani Rajabhat University and Udon Thani Rajabhat University by using purposive sampling technique. There were 4 males and 14 females, 21 to over 40 years of age. Most samples graduated bachelor's degree, and have 1-5 years of work experience. There were 2 staff in 7 Rajabhat universities: Buriram Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Rajabhat Maha Sarakham University, Nakhonratchasima Rajabhat University, Roi Et Rajabhat University, Sisaket Rajabhat University and Ubon Ratchathani Rajabhat University and only one officer in 4 Rajabhat universities: Chaiyaphum Rajabhat University, Sakon Nakhon Rajabhat University, Surindra Rajabhat University and Udon Thani Rajabhat University.

Instruments

1. Problems and needs of English language communication questionnaire (PNLCQ)

PNLCQ is the one of the most commonly used instrument. The questionnaire is relatively easy to prepare, it can be used with large numbers of subjects (Nunan and Lamb. 1996). The content of problems and needs of English language communication questionnaire (PNLCQ) of this research consisted of three parts as follows:

Part I: General information of samples

The first part focuses on gender, age, educational background, duration of work experience and workplace. The items are in the form of checklist.

Part II: Problems and Needs of English language communication

The second part explores the international relations officers' English skill requirements and the problems regarding the international relations officers' English language proficiency. The samples will be asked to identify the level of problems and needs by using a five-point Likert scale.

Table1: Level of Problems and Needs

Rates of opinion	Interpretation of the scale	Mean
5	Very High	4.21-5.00
4	High	3.41-4.20
3	Moderate	2.61-3.40
2	Low	1.81-2.60
1	Very Low	1.00-1.80

Part III: Open-ended questions were used to obtain the samples' needs and suggestions at the end.

The third section aims to explore the samples' opinions and suggestions concerning the English language training. (Rattanawaropas, 2016)

2. Construction and Development of Questionnaire

Due to the fact that, the samples are Thai staff, the questionnaires used in this study were written in Thai in order to minimize any problems that might arise due to the lack of clarity and word misinterpretation. Below is the outline of how the questionnaires were developed.

To ensure the validity of the questionnaire, the draft one is constructed as follows:

Firstly, the researcher investigates the international relations officers' job description.

Secondly, the researcher conducted the questionnaires by adopting Rattanawaropas's questionnaire which was based on the suggestions of two English instructors and three experts.

Thirdly, take a pilot test with 8 samples who have been working for Rajamangala University of Technology Isan, Rajabhat Universities in northern and central groups. According to the pilot study, the Cronbach's alpha coefficient was calculated. The result revealed a .915 alpha reliability coefficient which was considered high.

Finally, the final draft of questionnaire was revised before collecting data with the target group. Therefore, it could be justifiable to claim that the data collecting instrument of the present study had both validity and reliability.

Data Collection

The distribution and collection of data are done according to the following process:

1. The researcher requested permission from the University to conduct survey study and sent the official letter introducing the research and the purposes of the study from Dean of the

Graduate School of Buriram Rajabhat University to the President of 11 Rajabhat Universities in the northeastern group of Thailand in order to ask permission for data collection.

2. The researcher investigated the organizational structure, responsibilities and the total number of the international relations officers of 11 Rajabhat Universities

3. The researcher distributed the questionnaires to the international relations officers via post office, e-mail and Facebook after that made an appointment for the return of the questionnaires.

4. The samples were asked to complete and return the questionnaires to the researcher within three months.

5. The data was collected in 2019 during the period of September –November 2019 via e-mail and Facebook

Data Analysis

The researcher used Statistic Package for Social Science (SPSS) to analyze the data. The statistical devices employed in this research were as follows:

1. Alpha coefficient of Cronbach was used to calculate the reliability of questionnaire.
2. Frequency (f) and percentage (%) were used to calculate the data of the personal information of the samples
3. Mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) were used to investigate the level of needs and problems in using English language skills.
4. Content analysis technique was used to analyze the data from open-ended part of the questionnaire.

Findings

Based on the research purposes, the results of data analysis were as follows:

1. Demographic Information

This part presents demographic information of respondents; including gender, age, education, work experience and workplace. There were 4 males and 14 females, 21 to over 40 years of age. Most samples graduated bachelor's degree, in term of work experience, a large proportion has 1-5 years' work experience. There were 2 staff in 7 Rajabhat universities: Buriram Rajabhat University, Loei Rajabhat University, Rajabhat Maha Sarakham University, Nakhonratchasima Rajabhat University, Roi Et Rajabhat University, Sisaket Rajabhat University and Ubon Ratchathani Rajabhat University and only one officer in 4 Rajabhat universities: Chaiyaphum

Rajabhat University, Sakon Nakhon Rajabhat University, Surindra Rajabhat University and Udon Thani Rajabhat University.

2. Problems in Using English Language

The results shown that the overall problems of English Language skills of the international relations officers in their work was at a moderate level ($\bar{x}$ = 2.78, S.D. = 1.14). When considering all of the four language skills, it was found that writing was the most problematic skill at a moderate level ($\bar{x}$ = 2.97, S.D. = 1.09) followed by listening and speaking skills which are also at a moderate level ($\bar{x}$ = 2.74, S.D. = 1.21) and ($\bar{x}$ = 2.73, S.D. = 1.18), respectively. Reading skill was found the least problematic skill at a moderate level ($\bar{x}$ = 2.67, S.D. = 1.07).

Table2: Details of English problems of international relations officers

English skills	The most problematic	The least problematic
Listening	Listening to seminar, conference ($\bar{x}$ = 3.06)	Listening to general conversation ($\bar{x}$ = 2.28)
Speaking	English presentation ($\bar{x}$ = 3.11)	Speaking to general conversation ($\bar{x}$ = 2.28)
Reading	Reading journal ($\bar{x}$ = 3.00)	Reading E-mail / Social Media ($\bar{x}$ = 2.28)
Writing	Writing notes ($\bar{x}$ = 3.22)	Portfolio ($\bar{x}$ = 2.67)

Table 2 shows details of problems of English Language communication by 18 international relations officers from 11 Rajabhat Universities in the northeast of Thailand. When considering the need of listening skill, it was found that “listening to seminar, conference” was rated as the most problem ($\bar{x}$ = 3.06), while “listening to general conversation” was reported as least problem ($\bar{x}$ = 2.28). On the other hand, the most problem in speaking skills was “English presentation” ($\bar{x}$ = 3.11) while “speaking to general conversation” was reported the least problem ($\bar{x}$ = 2.28).

Furthermore, in reading skill it was found that “reading journal” was rated as the most problem ($\bar{x}$ = 3.00) while “reading E-mail / social media” was reported as least problem ($\bar{x}$ = 2.28). Moreover, in English writing skill, it shown that “writing notes” was rated the most problem ($\bar{x}$ = 3.22) whereas “writing portfolio” was reported as the least problem ($\bar{x}$ = 2.67) on their work.

3. Needs in Using English Language

The results showed that the overall needs of the international relations officers when conducting or operating their work was proven to be at a high level ($\bar{x}$ = 3.77, S.D. = 0.74). When considering mainly four language skills, it was found that listening skill was considered as the highest need level ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.71) followed by reading ($\bar{x}$ = 3.97, S.D. = 0.97), speaking ($\bar{x}$ = 3.80, S.D. = 1.00), and writing ($\bar{x}$ = 3.29, S.D. = 1.24) respectively.

Table 3: Details of English need of international relations officers

English skills	The most needed	The least needed
Listening	General conversation ($\bar{x}$ = 4.61)	Discussion, seminar, international conference ($\bar{x}$ = 3.16)
Speaking	Giving information ($\bar{x}$ = 4.50)	Offering help ($\bar{x}$ = 2.67)
Reading	Reading E-mail/ Social Media ($\bar{x}$ = 4.44)	Reading operating instructions manual ($\bar{x}$ = 3.72)
Writing	Writing English correspondence or E-mail / Line/Facebook messenger ($\bar{x}$ = 4.17)	Writing project plan ($\bar{x}$ = 2.67)

According to this table, as for listening skill, it was found that listening to “general conversation” was rated the most needed skill ($\bar{x}$ = 4.61), while “discussion, seminar, international conference” was reported the least needed skill ($\bar{x}$ = 3.16). On the other hand, speaking skills was needed the most when “giving information” ($\bar{x}$ = 4.50) while “English

presentation” was reported the least needed ($\bar{x} = 2.67$). Furthermore, reading skills was needed the most when “reading E-mail/ social media” ($\bar{x} = 4.44$) whereas “reading operating instructions manual” was reported the least needed skill ($\bar{x} = 3.72$). Moreover, writing skill was the most needed when “writing English correspondence or E-mail /Line/Facebook messenger” ($\bar{x} = 4.17$), while “writing project plan” was reported as the least needed skill ($\bar{x} = 2.67$).

Table 4: Needs of English skill to be supported by the University

English Skill	Frequency	Percentage	Ranking
Writing	16	44.44%	1
Reading	10	27.78%	2
Speaking	6	16.67%	3
Listening	4	11.11%	4
Total	36	100%	

Table 4 describes what English skills the international relations officers need to be supported by the University. The answer from the open-ended question “What do you need the University to support your English language skill? Please specify” found that writing skill was the most needed skill to develop ($f=16$, 44.44%) followed by reading ($f=10$, 27.78%), speaking ($f=6$, 16.67%) and the least needed skill was listening ($f=4$, 11.11%).

Summary

In conclusion, this study aimed to investigate problems and need in using English language of the international relations officers who have been working for Rajabhat Universities in the northeastern group of Thailand. There were 18 international relations officers from 11 Rajabhat Universities participated in this study. The result of this research can identify the problems and needs of the international relations officers when using English language. The result is also regarded as a benefit for people who are interested in curriculum development in order to solve working problem for international relation officers in the future.

Discussion

The present study focused on investigating the problems and needs in using English of international relations officers in Rajabhat Universities, Thailand. The findings from this paper can be discussed in the following points.

Research Question Number 1: What are the problems faced by the international relations officers in using English language?

In this research, it was found that writing skill was the most problematic skill for international relations officers when using English language while the least problematic skill was reading. The other problematic English skills were listening, speaking and reading, in declining order. This finding is different from others research studies where listening and speaking skills are mostly found as the most problematic skills, for example Rattanawaropas (2016) studied problems in using English for communication of supporting staff at Buriram Rajabhat University and found that the most important problems were listening and limited vocabulary. While Yoyram (2016) investigated problems and needs in using English language of staff at Bright Future International Training and Service (BFITS) and found that the main problem was speaking skill, when the staff have to communicate with foreign teachers and students. Ruppawn (2014) investigated needs and problems on English skill for staff members at the elephant study center in Surin Province. The results revealed that the staff needed help in four English language skills, especially listening which is the most serious problem. The problems in using English were different due to different experiences, background knowledge and job description. The most common problems in using English are listening and speaking but this research found that the main problem was writing which can assume that writing is an ability, which enables the learner to represent words “by means of written sign” due to the writing as a complex skill which were emphasizing on the correct use of grammatical forms (Shodhganga, 2019). The fact that they faced the difficulties more frequently in the situations that require writing English skills such as writing notes, project and plan, article, and E-mail correspondence.

Research Question Number 2: What are the needs in using English language of the international relations officers?

The finding of needs in using English language of international relations officers was at a high level. When considering in four language skills, it was found that listening skill was considered the highest need, especially in the topic of “general conversation” and writing skills was the least skill employed in the topic of “writing project plan”. This finding is in line with Khamkaew (2009) who studied the needs and problems in English listening and speaking skills: a case study of the metropolitan police officers at counter service at Chanasongkram police station and found that the metropolitan police officers need to improve their English listening and speaking skills and need to have a good command of English listening and speaking. Moreover, it is also in accordance with the finding of Prachanant (2012) who studied the needs analysis on English language use in

tourism industry and found that speaking was the most important skill, which the participants want to improve, when compare with listening, reading and writing. The related research had shown that listening and speaking skills were very important skills for people who regularly communicate with foreigners. Work will be success, if they were good listeners and speakers in English. English listening problems are most frequently discovered in comparison to those of speaking, reading, and writing. Most of them are caused by lacking of vocabulary knowledge, word unfamiliarity, and inability to recognize accents (Tamtani, 2019). On the other hand, the answer from open-ended question “What English skills do you need University to support” identified that writing was the most problematic skill and they need Universities to support. It can be assumed that the international relations officers used writing skills less than speaking, listening and reading when they worked. However, while they were using English for writing, they faced a lot of challenges until they need to improve themselves in this skill which can be seen from their answer in this section.

Pedagogical Implications

1. Based on the findings of this research, the participants felt writing skill is the most problematic among international relation officers. If the course designers conduct ESP courses for develop their writing skill, it can reduce problems and make participants to be more confident while working.

2. There is a high demand for English language skills training especially writing skill. Providing this training would reduce the difficulties faced in a wide variety of workplace situations. This would in turn reduce their stress and make them more confident while working.

Suggestions for Future Research

Based on the findings of this study, the following suggestions are made for future research:

1. The questionnaire used in further research should be more specific and the researcher should add an interview as a tool for data collection.

2. The number of participants in this study was small. It may be more accurate if there are larger numbers of participants.

3. The research findings provide many useful suggestions for improving international relations work and it would be useful for course designers to conduct short or long-term English language course especially the English language training program for international relations officers.

References

- Brown, J. D. (1995). *The Elements of Language Curriculum: A Systematic Approach to Program Development*. New York: Heinle & Heinle.
- Darasawang, P. (2007). *English Language Teaching and Education in Thailand: A Decade of Change English in Southeast Asia: Varieties Literacies and Literatures*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dudley-Evans, T. & St John, M. J.(1988). *Development in ESP: A Multidisciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Khamkaew, S. (2009). *Needs and Problems in English Listening and Speaking Skills: A Case Study of the Metropolitan Police Officers at Counter Service at Chanasongkram Police Station* (Master's Thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Krabi Provincial Office for Local Administration. (2015). Retrieved November 19, 2019, from <http://www.krabilocal.go.th/2010/?menu=doc20160303>.
- Krause, S. (2003). *Need Analysis*. Retrieved 19 November 2019, from http://linguistics.byn.edu/resources/volunteers/ TESOLBYU_NeedsAnalysis.html.
- Nunan, D. & Lamb, C. (1996). *The Self-directed Teacher: Managing the Learning Process*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Planning Division. (2018). *Role of the international relations affair*. Retrieved August 26, 2018, from https://planning.buu.ac.th/module/page.php?module=content/vites&file=vites_work.html.
- Prachanant, N. (2012). Needs analysis on English Language Use in Tourism Industry. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 66, 117 – 125.
- Rattanawaropas, W. (2016). *Problems and Needs of English Language Communication by Support Staff at Buriram Rajabhat University* (Master's Thesis). Buriram: Buriram Rajabhat University.
- Ruppawn, N. (2014). *Needs and Problems on English Skill for Staff Members at the Elephant Study Center* (Master's Thesis). Buriram: Buriram Rajabhat University.
- Saipimpin, W. (2015). *Approaches to Competency Development of International Relations Officers of the Office of International Affairs, the Secretariat of the Senate to Efficiently and Effectively Support International Mission of the Senate* (Master's Individual Study). Institute of Foreign Affairs.
- Shodhganga. (2019). *Writing Skill: An Overview*. Retrieved December 30, 2019, from https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/51437/7/07_chapter3.pdf.

- Tamtani, M. (2019). English Listening Difficulty of Passenger Service Officers, State Railway of Thailand. *Journal of Liberal Arts: Rangsit University*, 2(14). 111-126.
- Ungkanawin, K. (2017). Thai Education 4.0 in the Context of Education Management for Sustainable Development. *Educational Management Journal: Srinakharinwirot University*, 14(26). 149-151.
- oyram, K. (2016). *Problems and Needs in Using English Language of Staff at Bright Future International Training and Service (BFITS)* (Master's Thesis). Buriram: Buriram Rajabhat University.

อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Influence of Innovative Knowledge Capability on Work Efficiency of Business Accountants in the Northeast of Thailand

บุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์^{1*} อารยะรัตน์ ชารีแสน²

Boonchaung Srithonrach^{1*} Arayarat Chareesaen²

Received: January 1, 2020

Revised: January 25, 2020

Accepted: May 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และทดสอบอิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 178 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า นักบัญชีบริษัทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการปฏิบัติ และด้านการเรียนรู้ และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านการทำงานเสร็จทันตามเวลา ด้านการประหยัดต้นทุน และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ จากการทดสอบอิทธิพล พบว่า 1) ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ($\beta=0.337$) 2) ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ($\beta= 0.465$) โดยตัวแปรทั้งหมดมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ร้อยละ 53.80 ($R^2= 0.538$)

คำสำคัญ : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, นักบัญชีบริษัท

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹Assistant Professor of Accounting, Faculty of Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University
Corresponding author. Tel. 098-1539734 E-Mail : Boonchaung@hotmail.com

²Assistant Professor of Accounting, Faculty of Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University
Corresponding author. Tel. 085-7402426 E-Mail : Arayaratana@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to study innovative knowledge capability and work efficiency and to test the Influence of innovative knowledge capability on work efficiency of accountants in the Northeast of Thailand. A set of questionnaire was used as a tool for collecting data from 140 of business accountants in the Northeast. The statistics used for the analysis were mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results of the study revealed that business accountants agreed with having innovative knowledge capability as a whole and in each of all these at a high level: development, creative thinking, implementation, and learning. The business accountants agreed with having work efficiency as a whole and in each of all these at a high level: quality of work, timeliness, costs savings, and satisfaction. Moreover, according to the test, the results showed that: 1) The innovative knowledge capability in the aspect of creative thinking had positive Influence on work efficiency as a whole ($\beta=0.337$). 2) The innovative knowledge capability in the aspect of learning had positive Influence on work efficiency as a whole ($\beta=0.465$). The predictive power of all the variables was 53.80 percent ($R^2 = 0.538$).

Keywords : Innovative Knowledge Capability, Work Efficiency, Business Accountants

บทนำ

ภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องแบบไม่หยุดยั้ง มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการทำงานส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ การเงิน การบริหารจัดการ และเทคโนโลยี ทำให้แต่ละประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ที่จะพัฒนา และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งจะเผชิญกับความท้าทายของกระแสโลกยุคใหม่ที่มีผลกระทบต่อการประกอบวิชาชีพของมนุษย์ (ประเวศน์ มหารัตนสกุล, 2560) จึงมีองค์กรธุรกิจชั้นนำของโลกนำเอาเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมาใช้แทนทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน อย่างไรก็ตามถึงแม้วิทยาการความก้าวหน้าของเทคโนโลยีจะมีเพิ่มมากขึ้น แต่มนุษย์ก็เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเหนือกว่าทรัพยากรอื่นใด เพราะองค์กรต้องพึ่งพาความสามารถที่ช่วยในการวางแผน การสั่งการ การควบคุม และการตัดสินใจสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานและองค์กรซึ่งจะทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ จึงกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่จะส่งผลกระทบต่อทำงานนักบัญชีจึงต้องมีการปรับตัวชาญฉลาดในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนา คิดค้นหาวิธีการทำงานใหม่ที่เป็นจะเป็นนวัตกรรมการทำงานที่จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานต่อไป (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2552)

ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม (Innovative Knowledge Capability) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่ได้คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดจากการใช้ความรู้ความสามารถในหลายด้าน อาทิ การบริหารจัดการ เทคโนโลยี รวมถึงวิทยาการสารสนเทศต่างๆ ที่มีความเป็นทันสมัยมาจัดระบบ ระเบียบ สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ผ่านกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ทำให้ตกผลึกเป็นวิทยาการใหม่ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีอาชีพในสภาวะการเปลี่ยนแปลงยุคของยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization)

ซึ่งประกอบด้วย ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้านการพัฒนา (Development) ด้านการปฏิบัติ (Implementation) และด้านการเรียนรู้ (Learning) (วีระวุฒิ วัจนะพุกกะ และอาทิตยา อรุณศรีโสภณ, 2552) ดังนั้นเมื่อนักบัญชีมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่กล่าวมาแล้วนั้นย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงาน และคุณประโยชน์สูงสุดที่มีต่อองค์กรสืบไป

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Work Efficiency) ในปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเป็นความมุ่งหมายนักบัญชีที่ต้องมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับการปฏิบัติงานเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพจึงกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานที่สำเร็จที่มีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการมีภาพลักษณ์ที่ดีในศักยภาพทางวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ดังนั้นประสิทธิภาพการทำงานไม่ได้หมายความว่าผลงานเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดเอาไว้เท่านั้นแต่รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่าลดการสูญเสียของทรัพยากรให้น้อยที่สุด เป็นต้นตลอดจนการนำเสนอรายงานทางการเงินที่มีความน่าเชื่อถือทันต่อเวลาที่กำหนดและการนำไปใช้ของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชีซึ่งประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) ด้านการประหยัดต้นทุน (Costs Savings) ด้านการทำงานเสร็จทันตามกำหนด (Timeliness) และด้านคุณภาพของงาน (Quality of Work) (สมใจ ลักษณะ, 2549) ดังนั้น การทำงานที่มีประสิทธิภาพจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นเยี่ยงมืออาชีพต่อไป

นักบัญชีบริษัท (Accountant) เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อองค์กรธุรกิจในฐานะผู้จัดทำข้อมูลทางการเงินบัญชีที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของบุคคลหลายกลุ่มซึ่งข้อมูลทางการเงินบัญชีที่นำเสนอต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือ ในขณะเดียวกันเมื่อนักบัญชีตกอยู่ในยุคของการมีเครื่องมือในการบริหารองค์กรรูปแบบใหม่ๆเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยนักบัญชีจะต้องคิดและสร้างสรรค์รายงานรูปแบบใหม่ที่สะท้อนภาพกลยุทธ์และ Business Model ขององค์กรที่เอื้อต่อการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้านมากขึ้น (พสุ เดชะรินทร์, 2556) ความความท้าทายนักบัญชีคือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์อื่นๆ ที่จะมาเชื่อมโยงศาสตร์บัญชีที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆให้เกิดขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงความคิดด้านกระบวนการทำงานต่างๆ ด้วยวิธีที่ต่างจากเดิมอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางธุรกิจเข้ามาช่วยปรับกับการทำงานในปัจจุบันให้มีความกระชับรวดเร็ว เป็นนวัตกรรมทางการเงินบัญชีที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับประโยชน์จากผลงานที่มีคุณภาพ ทันตามเวลาที่กำหนด ประหยัดต้นทุนของงานและองค์กร และพึงพอใจเมื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจสร้างความเจริญเติบโตทางธุรกิจขององค์กรต่อไปในอนาคตได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่าความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือไม่อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมเพิ่มเติม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของนักบัญชี และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

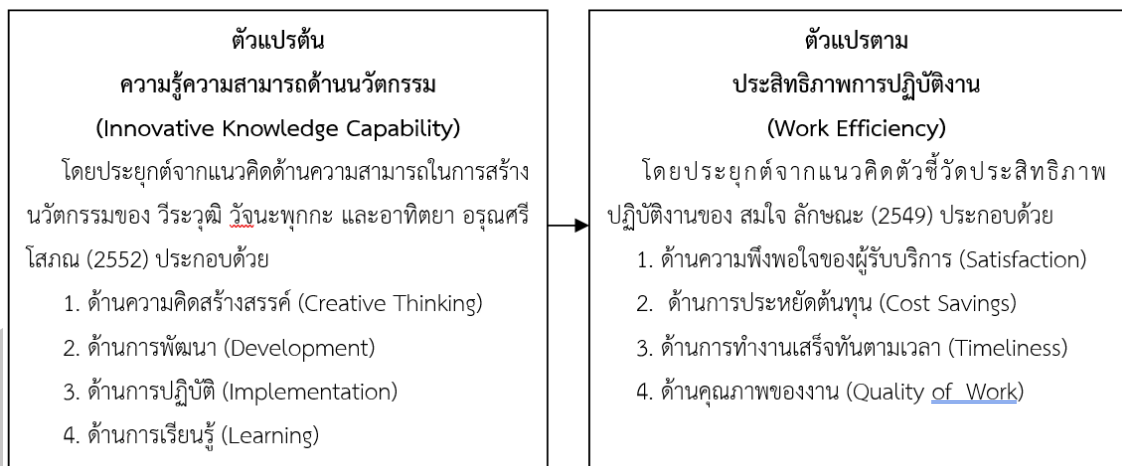
1. เพื่อศึกษาความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อทดสอบอิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานในการวิจัย

- H1 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม
- H2 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการพัฒนา มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม
- H3 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการปฏิบัติ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม
- H4 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 มกราคม – 20 มีนาคม 2562
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ
 - ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม
 - ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม และประสิทธิภาพการทำงานโดยผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักบัญชีบริษัทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7,700 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 355 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (สุมินทร เบ้าธรรม, 2558) การคำนวณตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่น 95% และ มีความผิดพลาดไม่เกิน 5% ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงทำการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างจาก 355 คน เป็นจำนวน 400 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) จำแนกนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกตามจังหวัด จำนวน 20 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเลยจังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดยโสธร และ จังหวัดนครราชสีมา 2) กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักบัญชีบริษัทตามสัดส่วน โดยใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์ แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามตามประเด็น โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC : Index of Item-Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ปรากฏว่าสูงกว่า 0.05 ทุกข้อคำถาม แสดงว่าข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ (สุมินทร เบ้าธรรม, 2558) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีในกลุ่มตัวอย่างคือ นักบัญชีบริษัท จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.826

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับตรวจสอบเอกสารให้มีความเรียบร้อยก่อนนำส่งทางไปรษณีย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม คือ นักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างระยะเวลาที่ให้ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2562 จำนวน 400 ชุด ตามที่อยู่ของบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ภายใน 15 วัน จากการดำเนินงานส่งแบบสอบถามเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 178 ชุด โดยมีอัตราการตอบ

กลับคืนคิดเป็นร้อยละ 44.50 คิดจากฐานจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 คนซึ่งสอดคล้องกับ (Aaker, D.A.V. Kumer and G.S. Day, 2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับได้ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 75 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม -20 มีนาคม 2562 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย โดยกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถามดังนี้ (จันทรแรม เรือนแป้น, 2561) ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

ค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (จันทรแรม เรือนแป้น, 2561) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบอิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้เทคนิค Item- total Correlation ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.728-0.908 และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.723-0.846 สอดคล้องกับ Nunnally (1978) ได้เสนอว่า การทดสอบค่าอำนาจจำแนกเกินกว่า 0.40 เป็นค่าที่ยอมรับได้ ซึ่งหมายความว่าเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีคุณภาพเพียงพอ และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ระหว่าง

0.819- 0.974 และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 0.887- 0.971 สอดคล้องกับ กัลยา วาณิชย์บัญชา (2550) ได้เสนอว่า การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือเกินกว่า 0.70 เป็นค่าที่ยอมรับได้เครื่องมือมีความเชื่อมั่นที่เพียงพอ

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

(Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ เพื่อทดสอบอิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$\text{สมการ TWS} = \beta_0 + \beta_1 \text{CVT} + \beta_2 \text{DLP} + \beta_3 \text{IMP} + \beta_4 \text{LEN} + \epsilon$$

เมื่อ	TWS	แทน	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม
	CVT	แทน	ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์
	DLP	แทน	ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการพัฒนา
	IMP	แทน	ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการปฏิบัติ
	LEN	แทน	ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้
	ϵ	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน นักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมโดยรวม และเป็นรายด้านของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.42	0.32	มาก
2. ด้านการพัฒนา	4.45	0.33	มาก
3. ด้านการปฏิบัติ	4.35	0.36	มาก
4. ด้านการเรียนรู้	4.25	0.34	มาก
โดยรวม	4.36	0.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักบัญชีบริษัทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\bar{X} = 4.45$) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.42$) ด้านการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม และเป็นรายด้านของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	4.25	0.36	มาก
2. ด้านการประหยัดต้นทุน	4.29	0.41	มาก
3. ด้านการทำงานเสร็จทันตามเวลา	4.35	0.40	มาก
4. ด้านคุณภาพของงาน	4.38	0.42	มาก
โดยรวม	4.31	0.39	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักบัญชีบริษัท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านคุณภาพของงาน($\bar{X}=4.38$)ด้านการทำงานเสร็จทันตามเวลา ($\bar{X} = 4.35$) ด้านการประหยัดต้นทุน ($\bar{X} = 4.29$) และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.25$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านการพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน และด้านการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม (TWE)		β	t	p-value	ยอมรับสมมติฐาน
	B	Std.Error				
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (CVT)	0.243	0.052	0.337	4.631	0.000**	1
ด้านการพัฒนา (DLP)	0.050	0.068	0.055	0.702	0.484	ปฏิเสธ
ด้านการปฏิบัติ (IMP)	0.059	0.049	0.089	1.369	0.173	ปฏิเสธ
ด้านการเรียนรู้ (LEN)	0.372	0.061	0.465	6.345	0.000**	4
R = 0.617 R ² = 0.538 AdjR ² = 0.535 S.E.est = 0.223 F = 34.258 p = 0.000						

** p < 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม (TWE) ของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ (CVT) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม มากที่สุด ($\beta_4 = 0.465$) และต่ำสุด คือ ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ($\beta_1 = 0.337$) ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และ 4 สำหรับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการพัฒนา (DLP) และด้านการปฏิบัติ (IMP) ไม่มีอิทธิพลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 และ 3 โดยทั้งหมดมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ร้อยละ 53.80 ($R^2 = 0.538$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. นักบัญชีบริษัท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมโดยรวมด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการปฏิบัติ และด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ในปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเศรษฐกิจ การเงิน การบริหาร และเทคโนโลยีมีเพิ่มมากขึ้น นักบัญชีจะต้องมีการปรับเปลี่ยนการทำงานเพื่อทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากทำบัญชีมียอดดุลด้านเดบิต และเครดิตแล้วนำเสนอต่อฝ่ายไม่ได้แล้วจะต้องเป็นคู่คิดให้กับฝ่ายบริหาร คิดค้นหากกลยุทธ์ต่างๆ ที่ช่วยในการทำงานที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารทันต่อสถานการณ์ ฉะนั้นแล้วนักบัญชีจะเป็นนักคิดวิเคราะห์ นักพัฒนา นักใฝ่เรียนรู้ นักสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั่นคือ นวัตกรรม ซึ่งเป็นปัญญาประดิษฐ์ของนักบัญชีที่สรรค์สร้างขึ้นโดยใช้ความรู้ความสามารถและแนวคิดแปลกใหม่ซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อนด้วยกระบวนการต่างๆ ที่ต่างจากวิธีการแบบเดิม หรือการนำเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วมาดัดแปลงให้ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nybakk et al. (2009) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถทางนวัตกรรมเป็นความโน้มเอียงในการสร้าง หรือนำมาใช้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการทำงาน และระบบธุรกิจ โดยนักบัญชีต้องมีเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ และความรู้ในศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทบทวนการทำงานจากผลในครั้งก่อนเพื่อนำไปสู่การปรับกลยุทธ์การทำงานที่จะช่วยลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนให้มีความกระชับรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tidd & Bessant (2009) พบว่า การสร้างสรรค์ในการปรับตัวให้เกิดนวัตกรรมจะต้องมีแนวคิดใหม่ มีความสร้างสรรค์สามารถแก้ไขในการทำงานได้ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีการประสบการณ์การทำงานมากกว่าซึ่งจะทำให้ได้รับข้อคิดแบบใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและการนำเอาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางธุรกิจเข้ามาช่วยในการทำงาน พัฒนาผลงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้อย่างมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร แจ่มศรี (2554) กล่าวว่า นักบัญชีควรให้ความสำคัญและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดทิศทางการบริหารเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อนุสรฯ ขจรนาม (2560) พบว่า ผู้ทำบัญชีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมโดยรวมและเป็นรายด้าน

ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนา ด้านการปฏิบัติ และด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. นักบัญชีบริษัท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมด้านคุณภาพของงาน ด้านการทำงานเสร็จทันตามกำหนด ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านการประหยัดต้นทุนอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ในการปฏิบัติงานความคาดหวังของนักบัญชี คือ ผลงานที่สำเร็จมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ปราศจากความผิดพลาดและได้มาตรฐานสะท้อนถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริงทำให้ผู้บริหารและผู้ใช้อข้อมูลสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพทันตามเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Moorhead & Griffin (2001) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นการปฏิบัติงานได้อย่างมีอรรถภาพ มีคุณภาพ ปริมาณงาน ทำงานได้ตามเป้าหมายของบริษัทและพัฒนาการทำงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอ รวมไปถึงการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่เป็นต้นทุนของงานและองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดลดการสูญเสียน้อยที่สุดทำให้ผลงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐาธร เจริญ (2561) พบว่า พนักงานบัญชีธุรกิจอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านบรรลุผลตามเป้าหมาย ด้านคุณภาพงาน และด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสร ขจรนาม (2560) พบว่า ผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการประหยัดต้นทุน ด้านการทำงานเสร็จทันตามกำหนด และด้านคุณภาพของงาน อยู่ในระดับมาก

3. ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม เนื่องจาก ในการปฏิบัติงานนักบัญชีได้ให้ความสำคัญกับการค้นหาวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่มีความต่างจากแบบเดิมที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว โดยการนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ มาใช้ในการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตลอดจนกระบวนการคิดที่นอกเหนือไปจากแบบแผนที่กำหนดเอาไว้เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีความมีประสิทธิภาพด้วยการมีผลงานที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajapathirana & Hui (2018) พบว่า ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความพยายามในการสร้างสรรค์นวัตกรรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัทและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการของบริษัทได้รวมไปถึงนักบัญชีจะต้องคิดสร้างสรรค์การทำงานแบบใหม่และทันสมัยใหม่ โดยการนำความก้าวหน้าเทคโนโลยีทางธุรกิจใหม่ๆ มาใช้ในการทำงานสามารถช่วยให้การใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่าสามารถนำเสนอข้อมูลทางการบัญชีต่อผู้บริหารและผู้ใช้อข้อมูลทันได้ตามเวลาที่กำหนดส่งผลต่อการนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ จันทร์เปล่ง (2553) พบว่า นวัตกรรมในการทำงาน ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านเวลา ด้านคุณภาพของงานและด้านปริมาณงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ เหล่าเจริญ (2560) พบว่า นวัตกรรมความเป็นเลิศในการทำงาน ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีผลกระทบเชิงบวกกับผลการปฏิบัติงานโดยรวม

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐาน H1 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

4. ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการ

ปฏิบัติงานโดยรวม เนื่องจาก ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อการทำงานของนักบัญชีมากขึ้น การค้นหาวិธีการทำงานแบบใหม่จึงเกิดขึ้นที่จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการได้รับข้อมูลทางการบัญชีที่ทันต่อการตัดสินใจทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานและสามารถตอบโจทยในเรื่องการวางแผนการจัดการทางการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนักบัญชีในฐานะผู้ทำหน้าที่ในการจัดทำข้อมูลทางการบัญชีจะต้องมีการสร้างนวัตกรรมการทำงานที่ช่วยตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการได้เร็วขึ้น โดยการเรียนรู้ศาสตร์ทางด้านวิชาชีพบัญชี และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเกิดแนวคิดแบบใหม่ที่จะนำไปสู่การประยุกต์ใช้กับการทำงานที่แปลกใหม่ซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อนช่วยลดขั้นตอนการทำงานจากที่มีความซ้ำซ้อนทำให้มีความง่ายและสะดวกต่อทำงานได้อย่างรวดเร็ว Jimenez-Jimenez et al. (2014) กล่าวว่า ความสามารถทางนวัตกรรมด้านการมุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ในการทำงาน นอกจากนี้กับบัญชีจะต้องนำเอาเทคนิควิธีการต่างๆ จากการเรียนรู้เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานมีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น เช่น การสังเกต การบันทึก และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มีการประสบการณ์สูงกว่า หรือมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ แล้วนำมาฝึกฝนให้เกิดความชำนาญมากขึ้นส่งผลให้มีผลงานที่สำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ และเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดไว้เยี่ยงผู้ประกอบการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสร ขจรนาม (2560) พบว่า ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ มีผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านการประหยัดต้นทุน และด้านการงานเสร็จตามกำหนด ดังนั้น นักบัญชีบริษัทจึงควรเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องทำให้มีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ไม่ล้าสมัยแล้วนำมาประยุกต์ใช้ทำให้เกิดนวัตกรรมต่างๆ ที่มีคุณค่าต่องานและประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้เรียนรู้และมาศึกษาต่อไป

ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐาน H4 : ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม

สรุปผลการวิจัย

ความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการเรียนรู้ มีอิทธิพลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ดังนั้น เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์ได้เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ การเงิน การบริหาร เทคโนโลยี ทำให้การเปลี่ยนแปลงงานด้านการบัญชีจากเดิมคือการทำบัญชีเพื่อให้มียอดดุลทางด้านเดบิต และเครดิตนั้น นักบัญชีจะต้องมีแนวคิดและวิธีการทำงานแบบใหม่ในการสร้างกระบวนการทำงานต่างๆ ที่มีต่างไปจากเดิมโดยการนำเอาเทคโนโลยีทางธุรกิจใหม่ๆ และการเรียนรู้ในศาสตร์การบัญชีและศาสตร์อื่นเพิ่มเติมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานทำให้เกิดขั้นตอนการทำงานที่มีความกระชับ รวดเร็ว เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างมืออาชีพทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้ซึ่งเป็นเจ้าของได้รับข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันต่อการตัดสินใจกิจกรรมทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักบัญชีบริษัทควรให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ อาทิ การมุ่งเน้นในการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานตลอดทุกยุค และวิธีการทำงานใหม่ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านการทำงานเสร็จ ทันตามกำหนด และด้านคุณภาพของงาน

1.2 นักบัญชีบริษัทควรให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้ อาทิ การมุ่งเน้นกับการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ การปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น โดยอาศัยแนวคิดและการเรียนรู้จากประสบการณ์ทำงานที่สะสมมา ซึ่งจะส่งผลต่อการมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านการทำงานเสร็จทันตามกำหนดและด้านคุณภาพของงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาอิทธิพลของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีบริษัทในภาคอื่นๆ ที่ไม่ใช่กับนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น นักบัญชีในเขตภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพนักบัญชีให้มีความเป็นมืออาชีพได้ในอนาคตในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพการบัญชี และการเคลื่อนย้ายแรงงานทางด้านวิชาชีพการบัญชีอย่างเสรี

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรม เพื่อทราบถึงข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขได้อย่าง ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงประเด็น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากท่านคณบดีคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการวิจัย เพื่อให้บุคลากรผลิตผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการและวิชาชีพในการนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่านได้กรุณาอนุเคราะห์และสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนขอบพระคุณบิดา และมารดา ครอบครัวศรีธรรมราช และครอบครัวชาลีแสน ผู้ซึ่งให้กำลังใจและเป็นแรงใจสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์จากบทความวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนคุณครู อาจารย์ ผู้ให้การอบรม ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และผู้วิจัยจะพัฒนาผลงานทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการและวิชาชีพและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2560). ฐานข้อมูลบริษัท. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561. จาก <http://www.dbd.go.th>
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2552). ความหมายและองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561. จาก <http://library.dip.go.th/Industrial%20Innovation/www/inno1-0.1.html>

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์แรม เรือนแป้น. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- จุฑามาศ จันทร์เปล่ง. (2553). *ผลกระทบของนวัตกรรมในการทำงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2560). *กลยุทธ์การวางแผนการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์.
- พสุ เดชะรินทร์ (2556). นักบัญชีกับบทบาทที่เปลี่ยนไป. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/537480>.
- วีระวุฒิ วัจนะพุกกะ และอาทิตยา อรุณศรีโสภณ.(2553). *ชุมชนแห่งนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์. วารสารนักบริหาร, 4(4), 6-8.*
- สมใจ ลักษณะ. (2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อุไรวรรณ เหล่าเจริญ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมความเป็นเลิศในการทำงานกับผลการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมธนารักษ์. วารสารการบัญชีและการจัดการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9(4), 53-64.*
- สุภาพร แจ่มศรี. (2554). *ผลกระทบของการเรียนรู้ทางการบัญชีอย่างต่อเนื่องที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ มหาคณิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุมินทร เป้าธรรม. (2558). *วิจัยทางการบัญชี*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- อนุสรรา ขจรนาม. (2560). *ผลกระทบของความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Aaker, D.A.V. Kumer and G.S. Day. (2001). *Marketing Research*. (7th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, B. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed). New York: Harper and Row.
- Jimenez-Jimene, D. et al. (2014). *Innovation, Organizational Learning Orientation and Peverse Knowledge Transfer in Multinational Companies. Electronic Journal of Knowledge Management, 12(1), 47-55.*
- Nunnally, C. Jum. (1978). *Psychometric theory*. New York : McGraw-Hill.
- Nybakk, E., Crespell, P., Hanson, E., and Lunnan, A. (2009). *Antecedents to forest owner innovativeness: An investigation of the Non-timber forest products and services sector. Forest Ecology and Management 257, 608-618.*
- Rajapathirana, R. P. J. & Hui, Y. (2018). *Relationship between innovation capability, innovation type, and firm performance. Journal of Innovation & Knowledge, 3, 44-45.*
- Tidd, J., and Bessant., J.R. (2009). *Managing innovation: Integrating Technological, market and organization change* (4th ed). Chichester: John Wiley nd Sons.

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง Guidelines Tourism Management for Elderly's based on Area Context of Lower Northeastern Region

สามารถ จับโจร^{1*} เปรมวิทย์ ท่อแก้ว² ธนชัย พรหมรัตน์³ อาวุธ คันธร⁴
Samart Jabjone^{1*} Premwit Tawkaew² Tanachai Promrat³ and Arwut Kunsorn⁴

Received: March 24, 2020

Revised: April 15, 2020

Accepted: May 23, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน เลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32 %) ต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ระยะเวลาการท่องเที่ยวสั้น ๆ เพียง 1 วัน ท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเทศกาล/นักชดถุข กับครอบครัว/ญาติ ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งน้อยกว่า 1,000 บาท โดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.66) เช่น ที่จอดรถ ทางเดิน ทางเท้า และห้องน้ำ ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จังหวัดละ 10 แห่ง พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวร้อยละ 50 ยังขาดหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคาร แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 คือ ควรมีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ทางเดินลาดชัน สถานที่จอดรถที่อยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยว การปรับปรุงทัศนียภาพ ความสะอาด ความปลอดภัย ป้ายบอกทาง สัญลักษณ์ และการจัดทำข้อมูลประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสามารถเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เดินทางท่องเที่ยวได้ภายในหนึ่งวัน นอกจากนี้ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวมากขึ้น

^{1*, 3, 4} หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

^{1*, 3, 4} Bachelor of Fine and Applied Arts Program in Visual Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

² Social Studies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Email: a1102923@hotmail.com

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research aims to 1) analyze the needs of the elderly tourists towards tourist attractions in the lower northeastern region of Thailand, 2) assess the potential of tourist attractions in the lower northeastern region that match the needs of elderly tourists, and 3) to suggest the guidelines of tourism management for the elderly tourists. This research was both the qualitative and quantitative research. The research tools consisted of questionnaires and semi - structured interviews which the sample consisted of 400 elderly selected by accidental sampling. The study of needs and behavior assessment of the elderly tourists found that most of the elderly (32%) needed to travel for leisure, each trip usually takes 1 day. The travel time was usually on holidays / public holidays and mostly travel with family or relatives. The most of elderly tourists were travel by car with less than 1,000 baht budget. The elderly placed their most importance on facilities for the elderly ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.66) such as parking, sidewalks, pedestrians, and toilets. The result of the potential of elderly tourist attractions evaluated according to the universal design principles in Nakhon Ratchasima, Chaiyaphum, Buriram and Surin, 10 locations in each province, found that 50 percent of tourist attractions still lacked universal design principles, especially the facilities outside buildings. The guidelines for managing elderly tourist attractions in the lower northeastern region were the facilities adjustment such as restrooms, ramps, parking, landscape adjustment, cleanliness, safety, signs and public relations information in various channels. Furthermore, more tourism activities that are suitable for the elderly in tourist attractions should be developed and the travel routes to connect with famous tourist spots should be established, especially connecting tourist routes for one day trip. Moreover, information technology should be used more to promote the tourist attractions and share tourism information.

Keywords: Tourism for the elderly, Elderly tourists, Lower Northeastern region, Universal Design

บทนำ

จากการพัฒนาของระบบสาธารณสุขในปัจจุบัน เป็นผลให้มีระบบการรักษาพยาบาลที่ดีขึ้น ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น ทำให้สัดส่วนประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการคาดการณ์ของสหประชาชาติว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น จาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านประชากรอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย” (Aged society) ตั้งแต่ปี 2548 โดยมีสัดส่วนประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10

และจากการคาดการณ์ประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) โดยประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด และจากผลการสำรวจประชากรของประเทศไทยปี 2560 มีประชากรทั้งหมด จำนวน 67.6 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11.03 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ของประชากรทั้งหมด (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562) เมื่อแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วงวัย คือ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) พบว่า ผู้สูงอายุของไทยส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงวัยต้น ร้อยละ 57.4 ของผู้สูงอายุทั้งหมด จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะเป็นอีกกลุ่มบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเติบโตของตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ มีจำนวนมากถึง 7 ล้านคนในหนึ่งปี ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพและน่าสนใจมากขึ้น เนื่องจากโครงสร้างของสังคมกำลังจะก้าวสู่สังคมของผู้สูงอายุ สหประชาชาติคาดการณ์ว่าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นจาก 687.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 1,968 ล้านคนในปี พ.ศ. 2593 จากสถิติสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า สัดส่วนตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในภาคอีสานของไทยในปี พ.ศ. 2562 มีมากถึง 25.9 ล้านคน เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 5 สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นมากถึง 59,000 ล้านบาท เมื่อนำตัวเลขของรายได้และสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาชมความสวยงามทางธรรมชาติ และเรียนรู้วิถีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมนั้น ภาคอีสานมีสัดส่วนรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเป็นอันดับที่ 5 ในภาพรวมของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งทั้งหมดเป็นนักท่องเที่ยวในประเทศมากถึงร้อยละ 90 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

ปัจจุบันตลาดผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นอีกตลาดหนึ่งที่มีแนวโน้มเติบโตสูงในอนาคต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุงานประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมสันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน หรือเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ เนื่องจากมีเวลามากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ และมีความพร้อมทางการเงิน Nabin Paudyal (2017) กล่าวถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวว่า เป็นการเปิดโอกาสให้พบเจอกับคนท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายทางภาษา วัฒนธรรม รวมถึงเชื้อชาติ ศาสนา สัตว์ อาชีพการงาน ฐานะความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ ที่จะทำให้ยอมรับและเข้าใจถึงความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์มากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวทำให้พบศักยภาพที่แท้จริงและทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง กรมการท่องเที่ยวได้กำหนดมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก และสตรีมีครรภ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการให้บริการให้อยู่ในระดับที่มีคุณภาพและอยู่ในระดับมาตรฐาน โดยต้องการให้เป็นมาตรการหนึ่งเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (Chiang, L. et al., 2014) เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คำนึงถึงความคุ้มค่าในการซื้อบริการ ต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ดูแลสุขภาพที่ดี โดยยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้น และต้องการกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ มีความรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องการได้รับข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ละเอียดและข้อมูลเชิงลึกกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป แต่ผู้สูงอายุมักมีข้อจำกัดในการเดินทาง ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรองรับตลาดกลุ่มนี้จึงต้องมีการศึกษาในรายละเอียดค่อนข้างมาก และควรมีการเตรียมการที่ดี ภายใต้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรูปแบบการท่องเที่ยว

เที่ยวแบบไม่เร่งรีบหรือท่องเที่ยวแบบเนิบช้า โดยไม่สร้างผลกระทบทำลายทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป ประเทศไทยมีความได้เปรียบในแง่ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว แต่การบริหารจัดการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ นั้น ยังมีให้เห็นไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไปมากกว่าที่จะเน้นดูแลหรือรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุถือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขและความสบายใจ ดังนั้น การเพิ่มแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยว จำเป็นต้องกำหนดแผนและนโยบายท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุให้ชัดเจนและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ให้มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นกลุ่มจังหวัดหนึ่งในประเทศไทยที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนากลุ่มจังหวัด พร้อมกับการมุ่งส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละจังหวัด ทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธศิลป์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและมีศักยภาพที่เหมาะสมสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าแนวโน้มด้านโครงสร้างของประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับตลาดด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโอกาสขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และเป็นตลาดที่สำคัญในอนาคตที่จะทำรายได้ที่ยั่งยืนให้กับประเทศไทย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดองค์ความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจด้านการท่องเที่ยวทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
2. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ
3. เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ คือ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และจังหวัดชัยภูมิ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

- 2.1 ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 สํารวจและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อนําไปสู่การศึกษาหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมและตรงกับความตํองการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

2.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลศึกษา ระหว่าง ตุลาคม 2561 ถึง กรกฎาคม 2562

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 400 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลแหล่งข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

4.2 แบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุจำนวน 400 คน แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

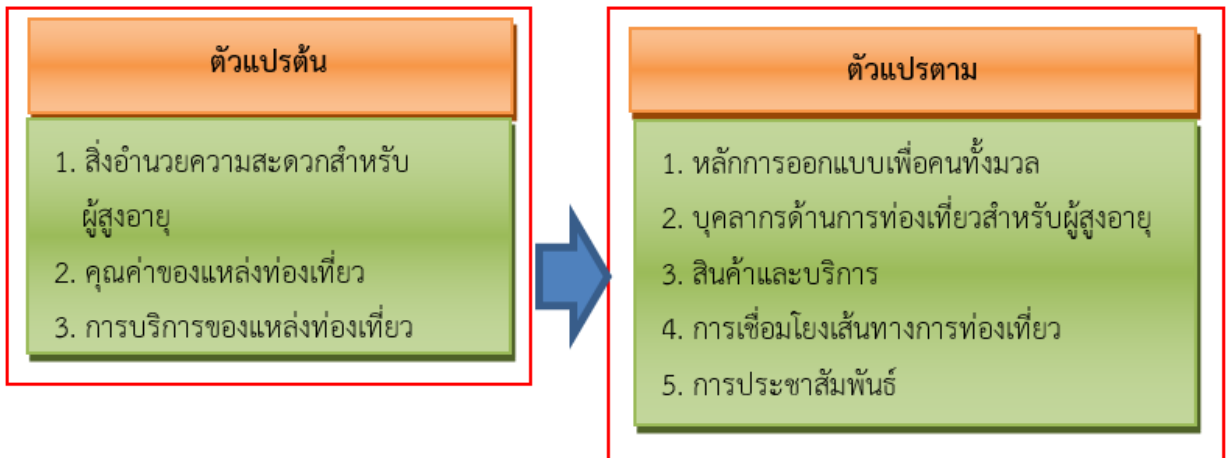
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความตํองการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 3 ข้อใหญ่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุเคยมาท่องเที่ยว

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ กรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังรูปที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สังเกตการณ์ จัดประชุมเชิงปฏิบัติ และใช้แบบสอบถามปลายเปิด การเพื่อระดมความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ปัจจัยที่มีผลต่อการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่
2. สำรวจและประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม
3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่ได้จากนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ตารางแสดงจำนวน และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด แล้วทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับ และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ แล้วทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองรับและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จำนวน 40 แห่ง ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา 10 แห่ง ชัยภูมิ 10 แห่ง บุรีรัมย์ 10 แห่ง และจังหวัดสุรินทร์ 10 แห่ง
5. นำผลการวิจัย และบทเรียนจากการถอดองค์ความรู้มาประมวล จัดทำแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
6. จัดทำรายงานและสรุปผลโครงการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.75 มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 65 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.50 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 41.00 การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32%) ต้องการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 1 วัน การท่องเที่ยวส่วนใหญ่ท่องเที่ยวในวันหยุดเทศกาล/นักชดถุกซ์ ท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ โดยรถยนต์ส่วนตัว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งน้อยกว่า 1,000 บาท ผลการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการบริการของแหล่งท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

รายละเอียด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ			
1.1 ทางเดิน-ทางเท้า	4.65	0.63	มากที่สุด
1.2 บันไดภายนอกอาคาร	4.53	0.67	มากที่สุด
1.3 ทางลาดภายนอกอาคาร	4.55	0.67	มากที่สุด
1.4 ราวจับ ราวกันตก ขอบกันตก	4.52	0.68	มากที่สุด
1.5 ที่จอดรถ	4.59	0.66	มากที่สุด
1.6 พื้นที่นั่งพัก และปิกนิก	4.57	0.66	มากที่สุด
1.7 ห้องพัก	4.62	0.64	มากที่สุด
1.8 ห้องน้ำ	4.67	0.62	มากที่สุด
1.9 บันไดภายในอาคาร	4.49	0.70	มาก
1.10 ป้าย สัญลักษณ์และการสื่อความหมาย	4.60	0.65	มากที่สุด
1.11 จุดบริการข้อมูลและจุดบริการนักท่องเที่ยว	4.55	0.67	มากที่สุด
รวม	4.58	0.66	มากที่สุด
2. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว			
2.1 คุณค่าทางประวัติศาสตร์, ศิลปวัฒนธรรม, วิชาการ และอื่น ๆ	4.24	0.78	มาก
2.2 คุณค่าทางจิตใจ ประสบการณ์ชีวิต ความรู้	4.55	0.67	มากที่สุด
2.3 ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	4.35	0.79	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.15	0.80	มาก

รวม	4.32	0.77	มาก
3. การบริการของแหล่งท่องเที่ยว			
3.1 การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้สูงอายุ (ราคาตั๋ว, การบริการอื่น ๆ)	4.38	0.78	มาก
3.2 ความสุภาพ อ่อนน้อม ของพนักงาน	4.33	0.79	มาก
3.3 พนักงานบริการสำหรับผู้สูงอายุ (เช่น บริการ เข็นรถ มัคคุเทศก์ ฯลฯ)	4.59	0.66	มากที่สุด
รวม	4.43	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความต้องการในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุให้ความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.66) รองลงมาคือ ด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= 0.74) และ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.77)

2. ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

คณะผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการสอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุนิยมไปเที่ยวมากที่สุดจังหวัดละ 10 แห่ง เพื่อนำมาหาค่าน้ำหนักค่าคะแนนความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การหาค่าน้ำหนักคะแนนตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และชัยญาติ คันสนะวีรกุล, 2558)

1. สิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคาร ประกอบด้วย

- 1.1 ทางเดิน-ทางเท้า
- 1.2 บันไดภายนอกอาคาร
- 1.3 ทางลาดภายนอกอาคาร
- 1.4 ราวจับ ราวกันตก ขอบกันตก
- 1.5 ที่จอดรถ
- 1.6 พื้นที่นั่งพัก และปิกนิก

2. สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร ประกอบด้วย

- 2.1 ห้องพัก
- 2.2 ห้องน้ำ
- 2.3 บันไดภายในอาคาร

3. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมาย ประกอบด้วย

- 3.1 ป้าย สัญลักษณ์และการสื่อความหมาย
- 3.2 จุดบริการข้อมูลและจุดบริการนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวลในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์

จังหวัด	สถานที่ท่องเที่ยว	การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล											ค่าความพร้อม (%)	ลำดับที่
		สิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคาร						สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร			การให้ข้อมูลและสื่อความหมาย			
ชัยภูมิ	1. มอหินขาว	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	27	6
	2 น้ำตกตาดโตน	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	72	2
	3. วัดศิลาอาสน์	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	18	7
	4. วัดพระธาตุชัยภูมิ	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	63	3
	5. อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	81	1
	6. พระธาตุหนองสามหมื่น	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	36	5
	7. อุทยานแห่งชาติไทรทอง	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	72	2
	8. ทอผ้าพื้นเมืองบ้านเขว้า	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	27	6
	9. สวนรุกขชาติน้ำผุดทับลาว	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	54	4
	10. เขื่อนจุฬาภรณ์	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	81	1
ค่าเฉลี่ยความพร้อม													53	

จังหวัด	สถานที่ท่องเที่ยว	การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล										ค่า ความ พร้อม (%)	ลำดับ ที่	
		สิ่งอำนวยความสะดวก ภายนอกอาคาร					สิ่งอำนวยความสะดวก ในอาคาร		การให้ ข้อมูล และสื่อ ความ หมาย					
บุรีรัมย์	1. อุทยาน ประวัติศาสตร์พนม รุ้ง	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	45	4
	2.ปราสาทหินเมืองต่ำ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	18	7
	3. วัดเกาะแก้วรุดงค สถาน	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	36	5
	4. วัดเขาพระอังคาร	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	72	1
	5. สนามโอมไพบาย ส เตเดียม	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	54	3
	6. อุทยานไม้ดอก เพลาเพลิน	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	63	2
	7. วนอุทยานเขา กระโดง	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	72	1
	8. เขื่อนลำนางรอง	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	27	6
	9. หาดปราสาททอง	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	27	6
	10. วัดป่าเขาน้อย	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	54	3
ค่าเฉลี่ยความพร้อม												46		

จังหวัด	สถานที่ท่องเที่ยว	การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล											ค่าความพร้อม (%)	ลำดับที่
		สิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคาร					สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร			การให้ข้อมูลและสื่อความหมาย				
สุรินทร์	1. อนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง (ปุม)	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	18	8
	2.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	72	2
	3. วนอุทยานแห่งชาติพนมสวาย	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	81	1
	4. วัดบูรพาราม	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	63	3
	5. ปราสาทศีขรภูมิ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	27	7
	6. หมู่บ้านผ้าไหมยกทองโบราณบ้านท่าสว่าง	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	18	8
	7. ศูนย์ศึกษาหรือหมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	54	4
	8. กลุ่มปราสาทตาเหมื่อน	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	27	7
	9. อ่างเก็บน้ำห้วยเสนง	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	45	5
	10. ทะเลสาบทุ่งกุลา	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	36	6
ค่าเฉลี่ยความพร้อม												44		

จากตารางที่ 2 พบว่า

1. จังหวัดนครราชสีมา มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล มีค่าความพร้อมเฉลี่ย 59% โดยฟาร์มโชคชัย มีค่าความพร้อมมากที่สุด คือ 90% รองลงมา คือ วัดบ้านไร่และอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีค่าความพร้อม 81%

2. จังหวัดชัยภูมิ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล มีค่าความพร้อมเฉลี่ย 53% โดยอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม และ เขื่อนจุฬาภรณ์

มีค่าความพร้อมมากที่สุด คือ 81% รองลงมา คือ น้ำตกตาดโตนและอุทยานแห่งชาติไทรทอง มีค่าความพร้อม 72%

3. จังหวัดบุรีรัมย์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล มีค่าความพร้อมเฉลี่ย 46% โดยวัดเขาพระอังคาร และวนอุทยานเขากระโดง มีค่าความพร้อมมากที่สุด คือ 72% รองลงมา คือ อุทยานไม้ดอกเพลาเพลิน มีค่าความพร้อม 63%

4. จังหวัดสุรินทร์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล มีค่าความพร้อมเฉลี่ย 44% โดยวนอุทยานแห่งชาติพนมสวาย มีค่าความพร้อมมากที่สุด คือ 81% รองลงมา คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุรินทร์ มีค่าความพร้อม 72%

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อมวลของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จังหวัดละ 10 แห่ง เห็นได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวร้อยละ 50 ยังขาดหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคาร โดยเฉพาะบันไดภายนอกอาคาร ทางลาดภายนอกอาคาร และราวจับ ราวกันตก ขอบกันตก ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนผู้พิการ

3.แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ สามารถสรุปแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังนี้

3.1 แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาสิ่งบริการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ และเป็นการเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว คือ

3.1.1 ปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในเรื่องของป้ายบอกทาง พื้นผิวถนน สภาพภูมิทัศน์ริมเส้นทาง ไฟส่องสว่าง

3.1.2 ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ถนนในแหล่งท่องเที่ยว ทางเดิน ทางเท้า ห้องสุขา ทางลาด บันได ราวจับ ขอบกันตก ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือน ที่นั่งพัก ห้องพัก ห้องปฐมพยาบาลเบื้องต้น และสิ่งสาธารณูปโภคอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น น้ำสะอาด การจัดการขยะ โทรศัพท์สาธารณะ ฯลฯ

3.1.3 บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดี ปรับปรุงป้ายสื่อความหมาย ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว เพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับให้นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุได้รับความสนุกสนานและเรียนรู้ เป็นการเพิ่มคุณค่าด้านการท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวให้นานมากขึ้น

3.1.4 รวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น สถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง หมายเลขโทรศัพท์ของสิ่งบริการต่าง ๆ แล้วเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้

3.2 แนวทางการปรับปรุงด้านที่พัก จะต้องให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ คือ

3.2.1 เตียงควรมีความสูงระดับพอดี ไม่สูงหรือต่ำเกินไป เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถขึ้นลงได้ง่าย

3.2.2 ควรจัดเตรียมแสงสว่างภายในที่พักให้เหมาะสม เพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ

3.2.3 ควรหาเก้าอี้สบาย ๆ ไว้ให้ผู้สูงอายุนั่งพักดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ หรือฟังเพลง

3.2.4 สวิตช์ไฟ ปลั๊กไฟ ควรติดตั้งให้มองเห็นง่าย ชัดเจน ใช้งานง่าย

3.2.5 เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ภายในที่พัก ควรมีตัวหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
เขียนวิธีการใช้งานต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ตัวหนังสือมีขนาดใหญ่พอสมควร อ่านง่าย

3.2.6 ลูกบิดเปิด ปิด ประตูควรเป็นแบบก้านบิดที่ผู้สูงอายุจับได้ถนัดมือ และไม่ควรมี
กลอนประตูหรือถ้ามีจะต้องเป็นแบบที่คนข้างนอกสามารถเปิดเข้ามาได้เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน

3.2.7 พื้นห้องควรเป็นพื้นเสมอกัน และพื้นห้องจะต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น เพื่อป้องกันการ
หกล้มของผู้สูงอายุ

3.2.8 พื้นห้องน้ำจะต้องมีพื้นผิวสัมผัสที่ไม่ลื่น และควรให้พื้นห้องน้ำแห้งอยู่เสมอ ประตู
ห้องน้ำควรเป็นประตูแบบบานเลื่อน เพื่อง่ายต่อการเข้าใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 แนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

3.3.1 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ภายใน 1 วัน ในราคาประหยัด
ไม่เกิน 1,000 บาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ในแต่ละแหล่งท่อง
เที่ยว เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มักชอบเดินทางท่องเที่ยวในระยะทางสั้น ๆ ไม่เกิน 1
วัน

3.3.2 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านนิตยสารสำหรับผู้สูงอายุ นิตยสารนำ
เที่ยว และผ่านสื่อโซเชียล เช่น เว็บไซต์ ไลน์ เฟสบุ๊ค ๆ ฯลฯ

3.4 ลดค่าบัตรเข้าชมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวของเอกชนที่มี
การเสียค่าเข้าชมภายในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ

3.5 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จะต้องร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมทางการ
ท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ภาพที่ 2 เป็นตัวอย่างเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 10 แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ของจังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ที่มีความพร้อมตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล

อภิปรายผลวิจัย

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ นับว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สำคัญของการท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 มีอายุอยู่ระหว่าง 60 – 65 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 ส่วนใหญ่ โสด จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ร้อยละ 30.25 ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ 1 วัน ร้อยละ 42.25 ช่วงเวลาของการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวในวันหยุดเทศกาล/นักชดถุักษ์ ร้อยละ 32.75 ผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว/ญาติ ร้อยละ 30.75 วิธีการเดินทาง นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 55.25 ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จ่ายค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งน้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 42.75 และ ลักษณะการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ชอบท่องเที่ยวแบบซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยว (ทริปเที่ยว 1 วัน) ร้อยละ 44.50 ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ คือต้องการที่จอดรถ ทางเดิน ทางเท้า ห้องน้ำ คุณค่าทางจิตใจ ประสบการณ์ชีวิต ความรู้ และต้องการสิทธิพิเศษแก่ผู้สูงอายุ (ราคาตัว, การบริการอื่นๆ) ต้องการความเอาใจใส่จากพนักงานบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ถัดณา ศรีอัมพรเอกกุล (2561) พบว่า รูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวทั่วไป คือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ คำนึงถึงความคุ้มค่าในการให้บริการทางการท่องเที่ยว เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ มีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการจัดบริการเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณาการเลือกร้านอาหารและประเภทของอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีความต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่ดี เช่นเดียวกับ ศุภวัตร มีพร้อม (2558) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโบราณสถานในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ พบว่า เพศที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ในด้านกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว และด้านความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว อายุที่แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยด้านความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว อาชีพที่แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวทุกด้านไม่แตกต่างกันยกเว้นด้านความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน รายได้ที่แตกต่างกัน

ให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการท่องเที่ยวทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านกิจกรรมและนันทนาการการท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้บริบทพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 คือ ควรมีการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ทางเดินลาดชัน สถานที่จอดรถที่อยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยว การปรับภูมิทัศน์ ความสะอาด ความปลอดภัย ป้ายบอกทาง สัญลักษณ์ และการจัดทำข้อมูลประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ นอกจากนี้ ควรวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนั้น ๆ เส้นทางท่องเที่ยวระยะสั้น ๆ แต่สามารถเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เดินทางท่องเที่ยวได้ภายในหนึ่งวัน นอกจากนี้ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงและเพิ่มเติมสิ่งบริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไปโดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่และสร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย ดังนี้

- 1.ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างให้อยู่ในแหล่งข้อมูลเดียว และครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อง่ายต่อการค้นหา และได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องมากที่สุด
- 2.ควรมีการออกแบบและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง1 ให้มีศักยภาพตรงตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวลที่ทุกคนสามารถใช้ร่วมกันได้โดยไม่แบ่งแยก โดยเฉพาะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
- 3.ขยายการศึกษาวิจัยศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ แบ่งตามกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุให้ความสนใจเพื่อให้เกิดการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางเฉพาะสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน และมีความต้องการพัฒนาเฉพาะด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายจังหวัด ปี 2562*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 19 มิถุนายน 2563, จาก: <https://www.mots.go.th>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2562, จาก : <http://dop.go.th>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2561). การท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทย*, 4(1), 12-28.
- ศุภวัตร มีพร้อม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวโบราณสถานในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 35(2), 73-87.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *สถิติบอกอะไร ผู้สูงวัยปัจจุบันและอนาคต*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2562, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2561/N10-04-61-1.aspx.
- Chiang, L., et al. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources : A case study of international tourists to Shanghai. *Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1), 78 – 99.
- Nabin Paudyal. (2017). *10 Reasons Why Traveling Is The Best Form of Education*. Retrieved May 13, 2018, from <http://www.lifehack.org/359773/10-reasons-why-traveling-the-best-form-education>.

องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

Body of Knowledge on Natural Resources and Environment Conservation in Dong Yai Wildlife Sanctuary, Buriram Province

ณัฐวุฒิ ทะนันไธสง^{1*} อาลัย จันทร์พานิชย์² ชลาวัล วรรณทอง³ และชนัดดา รัตน⁴

Natthawut Tananthaisong^{1*} Alai Chanphanit² Chalawan Wanthong³ Chanatda Ratana⁴

Received: March 02, 2020

Revised: April 25, 2020

Accepted: May 29, 2020

บทคัดย่อ

การจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านอนุรักษ์และแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การสังเกต สัมภาษณ์และการจัดเวทีชุมชน พบว่า ภูมิปัญญาของชุมชนบ้านคลองโป่งและบ้านคลองหิน แบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านความเชื่อพิธีกรรมและด้านวิถีชีวิตวิทยาการ ซึ่งภูมิปัญญาด้านความเชื่อและพิธีกรรมมีทั้งหมด 4 ภูมิปัญญา ได้แก่ พิธีกรรมการบวชป่า การปลูกต้นไม้ในช่วงปรีวาสกรรม ความเชื่อด้านเจ้าป่าและความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ส่วนภูมิปัญญาด้านวิถีชีวิตและวิทยาการในการอนุรักษ์มีทั้งหมด 7 ภูมิปัญญา ได้แก่ การแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่ปลูกพืชและพื้นที่อนุรักษ์ ปลูกพืชไว้เป็นอาหารสัตว์ เพาะชำต้นกล้าไม้คืนสู่ป่า ตั้งชมรมอาสาพิทักษ์ป่า กิจกรรมร่วมกันดับไฟป่า อนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติไว้เป็นแหล่งน้ำดื่มของสัตว์ป่าและการประยุกต์ทำเครื่องส่งสัญญาณเสียงเพื่อขับไล่สัตว์ป่า มีแนวทางการจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด 6 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ การจุดประกายพลั้งชุมชน การสร้างเครือข่าย การพัฒนาแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน การสร้างการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของเยาวชน การบูรณาการร่วมกับหลักศาสนา และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

คำสำคัญ : การจัดการ, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่

^{1*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. E-mail: natthawut.ta@bru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{3,4} อาจารย์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

^{1*} Assistant Professor Lecturer, Geography and Geoinformation program, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University.

E-mail: natthawut.ta@bru.ac.th

² Associate Professor Lecturer, Geography and Geoinformation program, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University.

^{3,4} Lecturer, Geography and Geoinformation program, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University.

Abstract

The objective of the study entitled “Body of Knowledge on Natural Resources and Environment Conservation in Dong Yai Wildlife Sanctuary, Buriram Province” is to explore body of knowledge on natural resources and environment conservation including conservation approaches. Participatory action research method, observations, interviews, and community forum were used in the study. It was found that the body of knowledge of the Klong Pong village and Klong Hin village communities can be divided into 2 types: 1) beliefs and rituals and 2) lifestyles and disciplinary. The body of knowledge in terms of beliefs and rituals included 4 aspects: forest ordination, planting during parish period, forest lord belief, and ancestor spirits belief. The body of knowledge in terms of lifestyles and disciplinary in conservation consisted of 7 aspects: planting area and conservation area division, planting for animal food, making a plant nursery for planting in forest, establishing a forest protection volunteering club, forest fire suppression activities, natural drinking water resources conservation for wild animals, and wild animal ultrasonic repellent application. There were 6 conservation approaches in total: community power igniting, networking, developing community natural resources management plans, creating learning and participation in the youth, and integrating religion disciplines into education institute curriculum development regarding natural resources conservation.

Keywords : Management, Natural Resources Conservation, Dong Yai Wildlife Sanctuary

บทนำ

ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตอื่นบนโลก เป็นทั้งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร และเป็นเสมือนปอดของโลกสิ่งมีชีวิตรวมถึงมนุษย์ซึ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการดำรงชีวิต แต่เนื่องจากประชากรของมนุษย์มีมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมากมายและทรัพยากรบางอย่าง ก็ใช้แล้วหมดไปโดยเร็ว กว่าที่พันธุ์พืชขึ้นมาใหม่ได้ก็ใช้เวลาหลายสิบปีหรือเป็นร้อยปี โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ที่ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งต้นน้ำ เป็นแหล่งป้องกันและกรองมลพิษต่าง ๆ และที่สำคัญเป็นแหล่งเศรษฐกิจในบางประเทศ ประเทศไทยมีป่าไม้เหลืออยู่ร้อยละ 31.62 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด หรือ 163,565.64 ตร.กม. (Gistda, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบได้ว่า พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างมาก ในขณะที่ประชากรของประเทศก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง มีการทำลายป่าไม้อย่างต่อเนื่องขาดการฟื้นฟู ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ลดน้อยลง

พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงใหญ่ ท้องที่อำเภอโนนดินแดง อำเภอปะคำ และอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ 212,500 ไร่ หรือประมาณ 340 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 348 ตัดผ่าน (สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์, 2556) เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยลำนางรอง ห้วยลำปลายมาศ การประกาศพื้นที่

อนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัย หลบภัย ขยายพันธุ์ และประกอบกิจกรรมของสัตว์ป่า รักษาพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆไว้และช่วยรักษาแหล่งต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวบุรีรัมย์และจังหวัดใกล้เคียงให้คงอยู่ตลอดไป (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) รอบแนวเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่เป็นพื้นที่จัดสรรให้ราษฎรทำกินและอยู่อาศัยมีการตัดเส้นทางเข้าไปจนถึงแนวป่า ซึ่งง่ายต่อการบุกรุกถือครองพื้นที่ป่าไม้ ต่อมาทางราชการได้ดำเนินการอพยพย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ป่าเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยหลบภัย ขยายพันธุ์และประกอบกิจกรรมของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยช่วยรักษาพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆไว้และยังช่วยรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร ทางราชการจะพยายามอพยพย้ายราษฎรออกจากพื้นที่ป่าแต่ไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากในเขตพื้นที่ป่าดงใหญ่ได้มีประชาชนตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลายาวนานและจัดตั้งชุมชนแบบถาวรเป็นจำนวนมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้แก่ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยการลักลอบตัดไม้ การบุกรุกปลูกพืชเศรษฐกิจและปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ทำการเกษตรจากช้างป่าในเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์, 2561)

ปัญหาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและตั้งชุมชนแบบถาวรบุกรุกพื้นที่ป่าทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าในเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่น้อยลง ทำให้สัตว์ที่อาศัยในพื้นที่ป่าออกมาหาอาหารในพื้นที่รอบๆ ปัญหาระหว่างคนกับช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ได้สร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินชาวบ้าน มากที่สุด ปัญหาหนึ่ง เนื่องจากช้างป่าเป็นสัตว์ใหญ่ที่อาศัยรวมกันเป็นโขลงและเคลื่อนที่หากินเข้าไปในบริเวณใดก็จะสร้างความเสียหายกับทรัพย์สินเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้เป็นเพราะรอบ ๆ แนวป่ามีพืชอาหารช้างและมีแหล่งน้ำ ทำให้ช้างลงมากินอาหารและกินน้ำอย่างคึกคัก พื้นที่เพาะปลูกของชาวบ้านรอบป่าเป็นเส้นทางหากินของช้างป่าอยู่แล้ว ประกอบกับแหล่งอาหารและแหล่งน้ำในป่าลดลง ช้างจึงออกมาหากินนอกถิ่นอาศัย นอกจากนี้ สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าประเทศไทยได้สรุปปัจจัยสำคัญที่อาจเป็นสาเหตุทำให้ช้างมาหากินในเขตชุมชนไว้หลายปัจจัย เช่น 1) รูปแบบการเคลื่อนย้ายประชากรตามธรรมชาติมีความคล้ายคลึงกับรูปแบบในอดีต 2) การเข้ามาใช้แหล่งน้ำที่อยู่ใกล้ป่าในฤดูแล้ง 3) การลดขนาดของถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเพราะผืนป่าถูกแบ่งแยกเป็นหย่อม 4) ความเสื่อมโทรมของถิ่นที่อยู่อาศัย และ 5) คุณค่าทางอาหารและรสชาติของพืชผลทางการเกษตร ทำให้ช้างเกิดแรงจูงใจในการออกมากินพืชเกษตร (WCS Thailand, 2007) จากปัจจัยข้างต้นและการลงสำรวจข้อมูลการพบเจอช้างป่าในพื้นที่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ โดยการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่และประชาชน พบว่า มีการพบเจอช้างทั้งสิ้น 95 ครั้ง โดยพบในเขตอำเภอปะคำและอำเภอนนดินแดงโดยช้างที่พบเจอได้เข้ามาทำอันตรายชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อาศัยและทำการเกษตรรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ซึ่งบางรายถึงขั้นเสียชีวิตและมีการทำลายบ้านเรือนและโรงเรือนที่ใช้เก็บผลผลิตทางการเกษตร จากการวิเคราะห์ความหนาแน่นตำแหน่งที่พบช้างป่าอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงมาก จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ บ้านคลองโป่ง และบ้านคลองหิน เขตตำบลลำนางรอง อำเภอนนดินแดง

จากปัญหาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานและตั้งชุมชนแบบถาวรบุกรุกพื้นที่ป่าทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าในเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่น้อยลงจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้ช้างบุกรุกที่ทำกินที่อยู่อาศัยชาวบ้านและทำร้ายคน รวมทั้งไม่ให้คนบุกรุกถิ่นอาศัย แหล่งอาหาร และทำร้ายช้าง หรือให้ทั้งสองฝ่ายลดการเผชิญหน้ากัน หรือสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย การศึกษาเพื่อหาวิธีการและองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันของประชาชนกับธรรมชาติ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับรู้ ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกัน และการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการจัดการความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนแบบยั่งยืนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ บริเวณชุมชนบ้านคลองโป่งและบ้านคลองหิน ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเลือกใช้ชุมชนที่พบช้างป่าที่มีความหนาแน่นอยู่ในเกณฑ์เสี่ยงมาก จำนวน 2 ชุมชน ทำการศึกษาและรวบรวมวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ มีข้อตกลงนำสู่แผนปฏิบัติร่วมกันอย่างยั่งยืน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะในการดำเนินการวิจัยจาก ตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึง กันยายน พ.ศ. 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ช่วงเตรียมการ

คณะได้เตรียมพื้นที่และคณะทำงานในระดับชุมชน โดยทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน จากนั้นจึงแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงาน

2. ช่วงดำเนินโครงการ

2.1 เก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ ขอบเขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ภาพถ่ายดาวเทียม ที่ตั้งชุมชน ขอบเขตการปกครอง เป็นต้น โดยเป็นข้อมูลจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนท้องถิ่น

2.2 รวบรวมข้อมูลเก็บข้อมูลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการจัดเวทีชุมชน สืบค้นความรู้ การวิเคราะห์ปัญหา เลือกจากกลุ่มเป้าหมายสมาชิกของชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ครู และตัวแทนชาวบ้าน หมู่บ้านละ 15 คน รวม 2 ชุมชน จำนวน 30 คน ในการจัดเวทีชุมชนมีขั้นตอนเริ่มจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนดประเด็น ถอดบทเรียน โดยแบ่งเป็นการสนทนากลุ่มคณะกรรมการประจำหมู่บ้านผู้สูงอายุ ครู ปราชญ์ ตัวแทนชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่

2.3 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีชุมชน สร้างความเข้าใจร่วมกัน จัดเวทีนำเสนอข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานของรัฐ และแก้ไขข้อมูลให้มีความถูกต้อง

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์หาองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) เวทีสืบค้นความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมระดมความคิดวิเคราะห์ ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบันและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) การวิเคราะห์ปัญหาในการใช้ภูมิปัญญาวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) จัดเวทีบอกเล่าองค์ความรู้ภูมิปัญญา หรือวิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรับฟังข้อคิดเห็นจากกรรมการชุมชน ผู้สูงอายุ เยาวชน 3) จัดเวที แลกเปลี่ยนความรู้ภูมิปัญญาวิธีการอนุรักษ์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาและวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 1

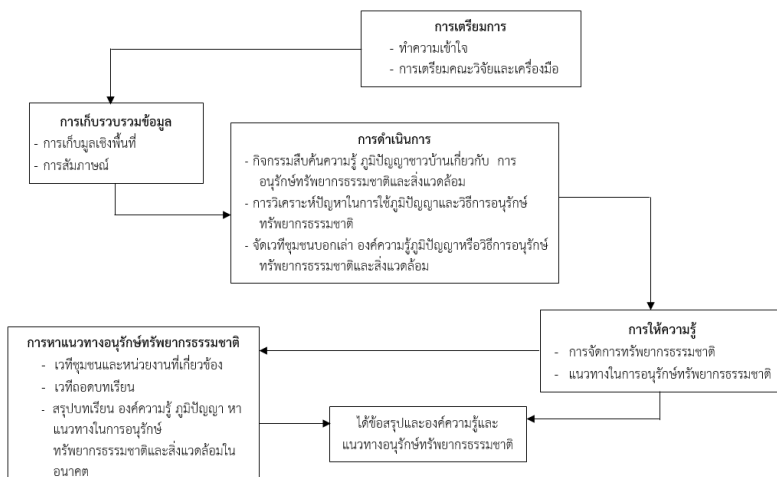
ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและธรรมชาติ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาด้าน ความเชื่อและพิธีกรรม และภูมิปัญญาด้านวิถีชีวิตและวิทยาการ ดังนี้

1.1 ภูมิปัญญาด้านความเชื่อและพิธีกรรม

1) ชุมชนได้มีการประยุกต์ใช้ประเพณีและพิธีกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อการอนุรักษ์ป่า เช่น พิธีกรรมบวชป่า ซึ่งเป็นแนวคิดจากการบวชคนว่าคนที่ผ่านการบวชคือคนที่ได้รับการขัดเกลาจากศีลสมาธิอยู่ในภาวะพิเศษหากต้นไม้ได้รับการบวชก็จะเป็นต้นไม้พิเศษต้องช่วยกันดูแลรักษาไม่ตัดทำลาย โดยการประกอบพิธี สวดมนต์และใช้สัญลักษณ์ผ้าเหลืองของพระสงฆ์ผูกติดต้นไม้ใหญ่ ต้นไทร ต้นโพธิ์ ต้นไม้ โดยกิจกรรมจะดำเนินการ ผู้นำและวัดประจำหมู่บ้านปีละหนึ่งครั้งในวันหยุดราชการเพื่อให้เยาวชนได้ร่วมกิจกรรมเป็นการปลูกฝัง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1 กรอบการศึกษา

2) การปลูกต้นไม้ในช่วงปรีวาสกรรม ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี โดยชุมชนจะจัดการประชุมก่อนที่จะมีการเข้าปรีวาสกรรมของพระสงฆ์ ชุมชนจะมีการบริจาคกล้าไม้ พันธุ์ไม้ เพื่อใช้ปลูกบริเวณวัดหรือสถานที่สำคัญ ดำเนินการโดยกรรมการชุมชน เยาวชน ผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือในด้านอุปกรณ์ เช่น จอบ เสียม บัวรดน้ำ และปุ๋ยมูลสัตว์

3) ความเชื่อช้างป่าเป็นเจ้าป่า หรือเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง เป็นสัตว์พาหนะของกษัตริย์ ชาวบ้านเรียกว่า พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ ช่วยปกป้องรักษาพื้นที่ป่าและดูแลชาวบ้านที่อยู่อาศัยบริเวณนั้น หากทำร้ายหรือคิดไม่ดีกับช้างป่า จะส่งผลให้อยู่ไม่สงบสุข หรือมีอันเป็นไป ชาวบ้านในพื้นที่นั้น จึงมีพิธีกรรมในการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นก็คือ ช้างนั่นเอง เพื่อช่วยปกป้องรักษาไม่ให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ

4) ความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขา มีความเชื่อว่าแต่ก่อนนางเบาะ ตีกสันโธษ เป็นผู้เข้าทรงเจ้าพ่ออุดม เจ้าพ่อพิชิต เจ้าแม่ลำดวน อยากกินไก่ เหล้า ยาสูบ หมากพลู อาหารคาวหวาน ถ้าหากได้ตามความต้องการจะทำให้ชุมชนอยู่อย่างสงบสุข ไม่มีคนเจ็บป่วย อาหารอุดมสมบูรณ์ หลังจากนั้นได้สร้างศาลปู่ตาขึ้นในปี พ.ศ.2523 เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อจะประกอบพิธีในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี เป็นที่กล่าวขานบอกเล่า เมื่อมีความทุกข์ความเดือดร้อนก็จะมากราบไหว้ หรือประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจ ศาลปู่ตาจึงมีส่วนช่วยในการรักษาป่า อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ควบคู่กับชุมชนอีกด้านหนึ่ง

1.2 ภูมิปัญญาด้านวิถีชีวิตและวิทยาการ

1) การแบ่งพื้นที่ทำกินและพื้นที่อนุรักษ์ จากการประชุมกรรมการชุมชน มีการจัดสรรแบ่งเป็นพื้นที่ทุกครัวเรือนในชุมชนจะได้รับพื้นที่สำหรับการเกษตรปลูกพืชตามฤดูกาล เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าว เสาวรส กล้วย ยางพารา เป็นต้น และมีพื้นที่อนุรักษ์เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ดังภาพที่ 2 แสดงพื้นที่สำหรับการทำเกษตรสำหรับประชาชน

ภาพที่ 2 การแบ่งพื้นที่สำหรับการเกษตร หรือชาวบ้านเรียกว่า โคกท่าเล

2) การปลูกพืชอาหารสัตว์ การดำเนินการโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ และเยาวชน วัด และโรงเรียน ในการหาพันธุ์ไม้ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่มีการเจริญเติบโตเร็วและเป็นอาหารสัตว์ได้ด้วย โดยพืชที่พบ ได้แก่ ฝั่ กล้วย ต้นหว้า ต้นตะขบ ต้นไทร พืชที่ท้องถิ่นสามารถเจริญเติบโตได้ง่าย มีการขยายพันธุ์จากหน่อและเมล็ด เอาไปปลูกตามพื้นที่ชายป่า เพื่อเป็นการเพิ่มอาหารสัตว์ ลดการบุกรุกของสัตว์ที่มากินความเสียหายในพื้นที่

การเกษตรของชาวบ้าน

3) การเพาะชำกล้าไม้คีนสุป่า กิจกรรมดำเนินประชุมคณะกรรมการชุมชนร่วมมือกับโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นสถานที่เพาะชำต้นกล้า ให้ผู้นำประกาศให้ชุมชนให้ความร่วมมือ โดยหาต้นไม้ พันธุ์ หน่อ หรือ เมล็ดต้นไม้ให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกของครอบครัว ไปเพาะชำที่โรงเรียน โรงเรียนจะมีครูผู้ควบคุมดูแลนักเรียนในการดูแลพันธุ์ไม้ เมื่อต้นกล้า พันธุ์ไม้เจริญเติบโตเหมาะที่จะปลูก จะมีโครงการนำพันธุ์ไม้ปลูกในบริเวณป่าที่ชุมชน หรืออยู่รอบ ๆ ชุมชน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าไม้

4) การก่อตั้งชมรมอาสาพิทักษ์ป่า โดยชมรมนี้จะมีผู้นำชุมชน ผู้นำคุ้ม ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอาสาสมัครของชุมชน ช่วยในการสอดส่องดูแลพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ป่า โดยจะมีการส่งข่าวกระจายข่าวผ่าน กลุ่มโซเชียลถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสม การลักลอบตัดไม้และการได้รับความเสียหายจากสัตว์ป่า กลุ่มนี้จะช่วย กันเดินสำรวจจัดเป็นเวรยาม รักษาความปลอดภัยให้ชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนไปในตัว

5) กิจกรรมดับไฟป่า ต่อเนื่องจากการก่อตั้งชมรมอาสาพิทักษ์ป่า เมื่อเกิดไฟป่า ก็จะมีการ ประกาศเสียงตามสาย และแจ้งในกลุ่มโซเชียล ให้คนในหมู่บ้านร่วมกันดับไฟป่า สำหรับห้รูปอุปกรณ์การดับไฟป่า ชุมชนได้ระดมทุนจัดซื้ออุปกรณ์ดับไฟป่า กรณีที่มีไฟป่าเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ป่าของชุมชน คนในชุมชนและอาสาสมัครจะร่วมกันดับไฟป่าอย่างรวดเร็ว

6) การอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติให้เป็นแหล่งน้ำดื่มของสัตว์ป่า โดยมีข้อตกลงร่วมกันของชุมชน ห้ามไม่ให้มีการล่าสัตว์หรือประชาชนไปทำกิจกรรมใดๆ ในบริเวณรอบๆ แหล่งน้ำธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งน้ำดื่มของ สัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้ดื่มน้ำ เป็นที่พักอาศัย เป็นการรักษาวัฏจักรของพืชและสัตว์ ทำให้สัตว์ไม่ต้องออกมาหาแหล่ง อาหารนอกพื้นที่ป่า ไม่มาทำความเสียหายบนที่ที่การเกษตรและได้รับอันตรายจากการข้ามถนนของสัตว์ป่า

7) การทำเครื่องส่งสัญญาณเสียง เมื่อมีสัตว์เข้ามาทำลายพื้นที่การเกษตร เช่น การนำขวดแก้วที่ เหลือใช้กับเส้นลวดมาประยุกต์ใช้ โดยการนำก้อนหินก้อนหรือแท่งเหล็กใส่ลงไปในขวดแก้วหรือผูกเชือกไว้ระยะ ห่างไว้ให้เกิดเสียงเมื่อมีวัตถุมากระทบ นำเส้นลวดไปขึงไว้ตามแนวแปลงของพื้นที่การเกษตรแล้วห้อยด้วยขวดแก้ว และแท่งเหล็ก หากมีวัตถุมากระทบเส้นลวดจะทำให้ขวดที่มีหินด้านในกระทบกับแท่งเหล็ก เกิดเสียงดังทำให้สัตว์ ป่าตกใจ และทำให้เจ้าของพื้นที่การเกษตรมาดูแลขับไล่สัตว์ป่าได้ทันเวลาก่อนที่พื้นที่การเกษตรจะเสียหาย

ภาพที่ 3 การทำเครื่องส่งสัญญาณเสียงจากขวดแก้ว ไว้ตามจุดต่าง ๆ ของแปลงเกษตร

ภาพที่ 4 การสร้างเครือข่ายประชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1) การสร้างแนวรั้วไฟฟ้า เพื่อป้องกันสัตว์ป่าเข้ามาทำลายพื้นที่การเกษตร ของประชาชน โดยรั้วไฟฟ้าจะสูงประมาณ 2 เมตร

2) การสร้างแนวรั้วที่แข็งแรงและทนต่อการกระทำของสัตว์ โดยทำเป็นแนวกักขังสัตว์ป่าที่ทำความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตรหรือที่เรียกว่าคูกสัตว์ป่า โดยที่คูกสัตว์ป่าต้องมีพื้นที่กว้างขวางมีธรรมชาติที่สมบูรณ์มีแหล่งอาหารที่เพียงพอแต่จำกัดพื้นที่ให้เล็กลงเพื่อเป็นการลงโทษสัตว์ป่าหากสัตว์ป่าเลิกละพฤติกรรมที่ทำความเสียหายต่อพื้นที่การเกษตร สัตว์ป่าก็จะถูกปล่อยในพื้นที่ป่าอย่างอิสระ

3) การสร้างรั้วรังผึ้ง มีการให้ความรู้การเลี้ยงผึ้งเพื่อทำเป็นพื้นที่แนวรั้วกันสัตว์ป่าโดยมีการนำกล่องเลี้ยงผึ้งมาแขวนตามเสาเป็นแนวยาวเพื่อใช้รังผึ้งป้องกันพื้นที่เกษตรและที่อยู่อาศัยจากช้างป่าออกมาหากินเพื่อป้องกันพื้นที่การเกษตรและพื้นที่อยู่อาศัยนอกจากเป็นแนวรั้วป้องกันแล้วน้ำผึ้งยังเก็บขายเป็นรายได้เสริมเป็นการส่งเสริมอาชีพทางเลือกแก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง เป็นการลดข้อขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า และให้ชุมชนเรียนรู้อยู่ร่วมกันเป็นแนวร่วมในการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน กิจกรรมจะมีการให้ความรู้จาก สถานีวิจัยสัตว์ป่าภูหลวงที่ได้ดำเนินการมาแล้วประสบผลสำเร็จ โดยการประสานของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ มาให้ความรู้แก่ คณะกรรมการชุมชนและตัวแทนชุมชน ในวิธีการเลี้ยงผึ้ง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การให้ความรู้การเลี้ยงผึ้งเพื่อทำเป็นพื้นที่แนวรั้วกันสัตว์ป่า

1) การสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชนโดยได้พยายามปลูกฝังความรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น การจัดเวทีการเรียนรู้ที่มีเยาวชนร่วม จัดเวทีเพื่อให้เยาวชนได้สัมผัสกับทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ได้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างป่าไม้กับชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชน ทั้งเป็นแหล่งผลิตน้ำ แหล่งอาหารและแหล่งอากาศ มีกิจกรรม การเล่าบอกเรื่องราวของวิถีชีวิตระหว่างทรัพยากรธรรมชาติกับคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งด้านบวกและด้านลบและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ

ชุมชน รวมถึงวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การเข้าร่วมเวที ทำให้เยาวชนสะท้อนความคิดต่อบทบาทของตนเอง ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ มีความคิดที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความเต็มใจ ซึ่งการสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนทั้งสองหมู่บ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสืบทอดอุดมการณ์การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าและคนกับสัตว์ป่าอย่างเกื้อกูล

2) การบูรณาการหลักศาสนาและการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจากจัดเวทีการเรียนรู้ผู้นำชุมชนได้สะท้อนการเพิ่มบทบาทของพระสงฆ์ในการเพิ่มเป็นพลังการระดมแรงใจ แรงงาน แลงงบประมาณเพื่อการตั้งและการพัฒนากองทุนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยชุมชนได้เสนอแนวคิดเรื่องการเทศน์ของพระสงฆ์ในโอกาสต่างๆ ว่าสามารถเทศนาเรื่องบาปบุญเชิงประยุกต์ ชุมชนมีวัดป่าประจำชุมชน มีหลวงพ่อกอยเทศนา โดยชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่ฮาร่า” จะเป็นพระที่ชอบอบรมหรือเทศนา เจอเด็ก เยาวชนหรือคนแก่ จะคอยเทศนาเกี่ยวกับการเรื่องบาปบุญ การไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายสัตว์ หรือการช่วยกันรักษาป่าไม้ โดยที่วัดป่าจะมีการนำต้นไม้ประเภทต่างๆ มาปลูกเพื่ออาศัยร่มเงา เป็นการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ให้กับคนที่เข้าวัดได้ฟังธรรม และได้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การบูรณาการหลักศาสนาและการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์

3) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้วยความตระหนักถึงสภาพการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกอบกับแกนนำชุมชนมีบทบาทเป็นกรรมการสถานศึกษาจึงมีการนำเสนอให้กิจกรรมที่เคยปฏิบัติมา เช่น กิจกรรมการเพาะชำกล้าไม้คืนสู่ป่า การทำเครื่องส่งสัญญาณไล่สัตว์ป่า การปลูกต้นไม้ในช่วงบวราสกรรมและการบวชป่าให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้ก่อเกิดการขยายกิจกรรมและการรวบรวมความรู้ในระดับกว้างจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้ภูมิปัญญาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

4) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จากการคัดเลือกแกนนำและผู้เข้าร่วมเวทีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ถูกนำไปสื่อสารต่อสมาชิกในครัวเรือน เพื่อนบ้านในชุมชน และเมื่อได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานในโครงการต่างๆ ที่ชุมชนนำเสนอ ได้มีการประกาศข้อมูลและเชิญ

ชวนคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านผู้นำชุมชนในโอกาสต่างๆ เช่น การชี้แจงในการทำบุญวัดในหมู่บ้าน ประกาศเสียงตามสาย การประชุมประชาคมหมู่บ้าน และการพูดคุยในวิถีชุมชน ก่อเกิดการเรียนรู้ทางสังคมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีความแตกต่างกันตามบริบทของชุมชนและสภาพแวดล้อม ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชุมชนบ้านคลองโป่งและบ้านคลองหิน ตำบลลำนางรอง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการประชุมร่วมกันของผู้นำชุมชน วัด สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปลุกฝังให้เยาวชนให้เห็นความสำคัญของป่าไม้รวมถึงมีแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพื่อให้คนและสัตว์ป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผล

ผลของการศึกษาการจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวบ้านในชุมชนบ้านคลองโป่งและบ้านคลองหินมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อและพิธีกรรม เกิดจากการถ่ายทอดความรู้จากผู้สูงอายุ จากเรื่องที่ส่งต่อสืบทอดกันมาในกลุ่มของชุมชนร่วมกับประสบการณ์ความเชื่อเรื่องบาปเรื่องบุญโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจและมีพระสงฆ์คอยอบรมสั่งสอน ทำให้องค์ความรู้ด้านความเชื่อและพิธีกรรมในชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พิธีกรรมการบวชป่า การปลูกต้นไม้ในช่วงปฐมาศกกรรม ความเชื่อด้านเจ้าป่าและความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษอยู่ควบคู่กับชุมชน ส่วนภูมิปัญญาด้านวิถีชีวิตและวิทยาการ เกิดจากการเรียนรู้สถานการณ์สภาพปัญหาของคณะกรรมการของชุมชนหรือคนรุ่นใหม่ที่ได้รับความรู้ที่ถูกถ่ายทอดมา รวมกับความรู้ด้านเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายจากการร่วมมือของวัด โรงเรียน คนในชุมชนและหน่วยงานราชการ เกิดเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร (2548) พบว่า ในด้านการจัดการองค์ความรู้ การเรียนรู้ตามวิถีชีวิตตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนการถ่ายทอดตรงโดยการสอนและแนะนำจากผู้รู้ชนผ่านการถ่ายทอดในเครือข่ายและบุคคลใกล้ชิด การรวมกลุ่มผู้รู้ท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการองค์ความรู้ ได้มีการนำองค์ความรู้ที่ได้นำไปถ่ายทอดแก่เยาวชนผ่านสถานศึกษาในชุมชนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนจากข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของชุมชนโดยแท้จริง

แนวทางการจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้การร่วมมือของชุมชน การจัดเวทีชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนในชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ ราษฎรชาวบ้าน ครูและตัวแทนชาวบ้าน การจัดทำแผนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน และมีการนำเสนอแผนชุมชนบรรจุในแผนชุมชน พร้อมทั้งนำเสนอหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูพิพิธสุตาทรร (2552) พบว่า มีการเสริมสร้างกลไกขับเคลื่อนการใช้ภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น การรณรงค์ให้ความรู้การกำหนดกิจกรรมในแผนแม่บทของตำบลและชุมชน การจัดเวรยามตรวจการเฝ้าระวังการกำหนดกฎระเบียบและเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนการอนุรักษ์พันธุ์พืชพรรณประเพณีภูมิปัญญา การสร้างเครือข่ายหรือพันธมิตร กับองค์กรชุมชนนอกพื้นที่ และการจัดระบบการบริหารป่าชุมชนรวมทั้งการบูรณาการสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลหรือแนวทางให้ชุมชนรอบข้างได้ศึกษาถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร รวมถึงช่วยให้ชุมชนมีการจัดการพื้นที่ทำกินและพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อให้เกิดเป็นแหล่งอาหารของคนในท้องถิ่นและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
2. การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำกินและแนวเขตของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จากการลงพื้นที่พบว่าการเข้าไปทำกินในแนวเขตป่าบางส่วน เนื่องจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนในกรรมสิทธิ์ที่ดินจากข้อมูลที่ไม่ชัดเจน การประชาสัมพันธ์การสื่อสารที่ไม่เพียงพอ การสร้างความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ทำให้ชุมชนรู้ถึงแนวเขตที่ชัดเจน นอกจากนั้นจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน
3. แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนจะมีประสิทธิภาพจะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต้องสร้างความเข้าใจ และช่วยกันปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร. (2548). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ท้องถิ่นทางด้านสุขภาพ บ้านกุดสามสิบ หมู่ 6 ต.สบ้อง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พระครูพิพิธสุตาทรร. (2552). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชุมชน บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง*. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์. (2556). *เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ผืนป่ามรดกโลกใน บุรีรัมย์*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก <https://burirambta.wordpress.com/2013/05/02/437/>
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดบุรีรัมย์. (2561). *เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่*. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2562, จาก https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/buriram/news_view.php?id=426.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่*. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2562, จาก <http://motogp.thailandtourismdirectory.go.th/th/attraction/item/เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่.html>.
- Gistda. (2562). *Gistda forest monitoring system*. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2562, จาก <https://gfms.gistda.or.th/node/98>.
- WCS Thailand. (2007). *A Manual for Human-Elephant Conflict Mitigation*. Bangkok : Saeng Muang Printing Co.,Ltd.

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

The Model of Participatory Community Water Management of Ban muangkae, Banmuangkae Subdistrict, Satuk District, Buriram Province

จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ¹ อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา^{2*}

Thitaporn Wengwiset¹ Udompong Ketsripongsas^{2*}

Received: March 02, 2020

Revised: April 25, 2020

Accepted: May 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และ 2. เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนในเป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 10 ครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์ ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนาเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ต้องการบริหารจัดการน้ำโดยใช้พลังงานทางเลือก ขาดการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการแหล่งน้ำ จากงานวิจัยนี้จึงทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วม โดยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก มีการนำนวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่คนในชุมชนสามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนจากการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมัน ลงได้ร้อยละ 10

คำสำคัญ : รูปแบบ การบริหารจัดการ แหล่งน้ำ อุปโภคบริโภค การมีส่วนร่วม

¹ อาจารย์ ดร. กลุ่มวิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อีเมล : thitaporn.bru@gmail.com

^{2*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อีเมล : udompong@gmail.com

¹ Lecturer Dr. in Educational testing and Research Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University,
E-mail : thitaporn.bru@gmail.com

^{2*} Asst. Prof. Dr. in Industrial Management Engineering Program, Faculty of Industrial Technology, Buriram Rajabhat University,
E-mail : udompong@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to 1. Finding a participatory water resource management model for the community in Tambon Muang Ka, Satuk District, Buriram Province and 2. To find appropriate co-operative practices in the management of water resources. Community of Consumers with the participation of the community in Muang District, Satuk District, Buri Ram. The data collected from the community in the target is the community of Tambon Muang Ka District, Buri Ram. A total of 10 households were selected. The result showed that the problem of water resource management for community consumption Lack of knowledge of community water management for community consumption. There is no clear pattern of water management. There is no form of natural water source to reach people who have not benefited. To bring water to grow crops in the off-season to increase income. Water management requires alternative energy. Lack of public relations, water management. From this research, the model of water source management for consumer consumption is achieved. By managing the water sources for consumption with the participation of Muang Ban Kae community Innovative air pressure pumping systems are introduced which people in the community can invest on their own at a low cost. The performance of households in the community Helps to reduce household expenses from the use of electricity or oil energy by 10 percent.

Keywords : Model, Management, Water resource, Consume, Participatory

บทนำ

ปัจจุบันหลายประเทศประสบปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ประเทศไทยก็เช่นกัน ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นทุกปี ทำให้หลายภาคส่วนหันมาให้ความสำคัญในการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ น้ำตามสภาพธรรมชาติที่ประชาชนทุกท้องที่อาศัยใช้ ได้แก่ น้ำในบรรยากาศ (ฝน) น้ำผิวดิน และน้ำบาดาล นับเป็นผลิตผลจากธรรมชาติที่เราไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นมา หรือลดปริมาณที่มีอยู่ในธรรมชาติได้เองตามต้องการ บางปีอาจเกิดฝนแล้งเป็นเหตุให้น้ำในแม่น้ำลำธารมีน้อย จนไม่สามารถแบ่งปันได้ทั่วถึง หรือบางปีฝนตกชุกต่อเนื่องจนเกิดความเสียหายเนื่องจากน้ำท่วมทรัพย์สินและพื้นที่ชุมชนตลอดจนการมีน้ำเสียหรือมลพิษทางน้ำเกิดขึ้นในหลายท้องที่ตามมาอีกด้วย นับเป็นวิกฤตการณ์เกี่ยวกับน้ำ ซึ่งปัจจุบันนี้เกิดขึ้นอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศไทยในสภาพค่อนข้างใกล้เคียงกันแทบทุกปี (ปราโมทย์ ไหมกลัด, 2557) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเป็นปัญหาใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นภัยแล้ง ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ภัยน้ำหลากที่เกิดจากมีน้ำปริมาณมากเกินไป ระบายออกไปไม่ทัน เกิดสลับกันไปมาเป็นประจำทุกปีระหว่างเมื่อไม่ถึงฤดูฝนเกิดภัยแล้ง และเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนเกิดน้ำหลาก ปัจจุบันปัญหานี้ยังทวีความรุนแรงจนรัฐบาลชุดปัจจุบันต้องประกาศ

ออกมาเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อจัดการและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและต้นแบบจากทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการใช้พลังงานจากแหล่งน้ำมันและพลังงานจากไฟฟ้า ส่วนใหญ่ได้มาจากการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศมากกว่าครึ่งมีรายงานว่าน้ำมันดิบที่นำเข้าสู่การกลั่นเพื่อให้ได้น้ำมันสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ นั้น ทุก ๆ 100 ตัน ได้มาจากการนำเข้าต่างประเทศมากถึง 83 ล้านตัน และจากแหล่งภายในประเทศเพียง 17 ล้านตัน โดยที่การนำเข้าน้ำมันส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชีย ขณะที่น้ำมันดิบทั้งหมดที่นำเข้าสู่การกลั่นสามารถผลิตเป็นน้ำมันสำเร็จรูปตอบสนองความต้องการได้เพียงร้อยละ 38 จะต้องนำเข้าจากกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปถึงร้อยละ 40 ทำให้ส่งผลกระทบต่อพลังงานธรรมชาติและเศรษฐกิจของประเทศ กระทั่งถึงกลุ่มประชากรรากหญ้า เช่น เกษตรกร ที่ใช้พลังงานน้ำมันหรือไฟฟ้าในการปลูกพืชซึ่งทำให้เกิดต้นทุนในการลงทุนปลูกพืชสูง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2543)

ในส่วน ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งเขตการปกครอง เป็น 15 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านยางโตน , หมู่ 2 บ้านหนองดุม , หมู่ 3 บ้านหนองนกเกรียน , หมู่ 4 บ้านหนองเชือก , หมู่ 5 บ้านหนองปลาแดก , หมู่ 6 บ้านหนองดวน , หมู่ 7 บ้านกระทุ่ม , หมู่ 9 บ้านหนองกรดพัฒนา , หมู่ 10 บ้านนกกุง , หมู่ 11 บ้านหัวช้าง , หมู่ 12 บ้านหนองปลาแดกน้อย , หมู่ 13 บ้านเมืองแกใต้ , หมู่ 14 บ้านเมืองแกเหนือ , หมู่ 15 บ้านยางโตนเหนือ , หมู่ 16 บ้านสวายตางวน มีจำนวนประชากรใน ตำบลเมืองแก จำนวนหลังคาเรือน 1,854 หลังคาเรือน จำนวนประชากร 8,344 คน จากการพูดคุยกับตัวแทนทางชุมชนนี้จะพบปัญหาหนึ่งที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นั่นก็คือ ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านเมืองแก ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์ ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนาเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ต้องการบริหารจัดการน้ำโดยใช้พลังงานทางเลือก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาแนวทางการการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

(Problem)

1. ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์
2. ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน
3. ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนาเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
4. สิ้นเปลืองพลังงานและเงินในการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนา เช่น สูบน้ำใช้เครื่องยนต์คูโบต้า, ปั๊มน้ำบาดาลโดยใช้ไฟฟ้าต่อจากบ้าน เป็นต้น

(Process)

1. หารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก
2. หาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก

กระบวนการมีส่วนร่วม

(Output)

1. ชุมชนเกิดคณะทำงานในการบริหารจัดการแหล่งน้ำในครัวเรือนของชุมชน อย่างน้อย 1 กลุ่ม
2. ชุมชนได้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
3. ชุมชนได้แนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างน้อย 1 แนวทาง

(Goal)

1. ได้ครัวเรือนต้นแบบในการจัดการน้ำใช้
2. ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการลดรายจ่าย ลดการใช้พลังงานลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น
3. อบต. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เป็นนโยบายเชิงสาธารณะ และมีการระบุในแผนการดำเนินงานของหน่วยงานได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ครัวเรือนในชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ครัวเรือน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน สมาชิก อบต. 3 คน และอาสาสมัคร 6 คน ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนที่ต้องการพัฒนาและนำองค์ความรู้นี้ไปดำเนินการต่อในพื้นที่ตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น (ปลายเปิดและปลายปิด) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ปลายเปิดและปลายปิด) หลักสูตรการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การทดลอง การสังเกต Mind Mapping

ระยะเวลาในการวิจัย เดือน มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมคน เตรียมพื้นที่เป้าหมาย

1.1 การเตรียมนักวิจัย

1.1.1 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่

1.1.2 วางแผนการดำเนินงาน การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และทิศทางการทำงานร่วมกัน

1.2 เตรียมชุมชน และเตรียมพื้นที่เป้าหมาย (เตรียมพื้นที่ เตรียมคนทำงาน)

1.2.1 จัดเวทีประชุมคนในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการวิจัย

1.2.2 วางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกับคนในชุมชน โดยนำแผนการดำเนินงานวิจัยที่ทำได้ แล้วนำเสนอต่อชุมชนเพื่อปรับให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน

1.2.3 รับสมัครกลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในแต่ละกิจกรรม

1.3 เตรียมเครื่องมือและเก็บข้อมูล

1.3.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

1.3.2 กำหนดประเด็นและกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

1.3.3 ทดลองปฏิบัติการเก็บข้อมูล

1.3.4 สังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สสำรวจบริบทชุมชนเป้าหมาย

2.1 สสำรวจข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำในชุมชน

2.1.1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อเตรียมลงพื้นที่สำรวจข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำชุมชน

2.1.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำในชุมชน

2.1.3 รับสมัครกลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในการดำเนินโครงการวิจัย

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนและแหล่งน้ำในชุมชน

2.2.1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนและแหล่งน้ำ

2.3 จัดเวทีคืนข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชนเป้าหมาย

2.3.1 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลผลการวิจัย และตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชนเป้าหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 วางแผนสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนบ้านเมืองแก

2.3.3 การประชุมแบบมีส่วนร่วม Focus Group

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก

3.1 การดำเนินงานตามแผนใช้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน

3.1.1 ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

ของชุมชน

3.1.2 สรุปการประเมินผลการทดลองปฏิบัติการ

3.2 ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.2.1 ดำเนินการประชุมติดตามผลจากการทดลองร่วมกับทีม

3.2.2 วิเคราะห์ผลการทดลองปฏิบัติการ

3.3 ประชุมสรุปวิเคราะห์ผลการทดลองใช้ระดับชุมชน

3.3.1 ดำเนินการประชุมสรุปวิเคราะห์ผลจากการทดลองร่วมกับชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 เวทีนำเสนอผลการศึกษาย่อยทอดขยายผลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.1 การถ่ายทอดขยายผลการดำเนินงานวิจัยให้กับคนในชุมชนและนอกชุมชนกิจกรรมและนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนไปใช้

4.1.1 เวทีนำเสนอผลการศึกษาย่อยทอดขยายผลเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.1.2 ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อวางแผนการดำเนินการ

4.1.3 จัดเวทีขยายผลการรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมโดยใช้

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ไปยังพื้นที่เป้าหมาย

4.2 ถอดบทเรียนที่ได้จากงานวิจัย

4.2.1 ถอดบทเรียนภาพรวมการดำเนินงานของโครงการวิจัย(Retrospect) เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในอนาคต

4.2.2 วิเคราะห์ผล สรุปผล จัดทำรายงานผลการวิจัย

4.2.3 จัดเวทีคืนข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (ปลายเปิดและปลายปิด)

2. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ปลายเปิดและปลายปิด)

3. การฝึกรอบรมเชิงปฏิบัติการ การทดลอง

4. Mind Mapping

5. โปรแกรมการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (RECAP) ของตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มาประกอบในการเก็บข้อมูล (ชนิษฐา นันทบุตร และคณะ, 2558)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส) ที่เกี่ยวข้องกับบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

2. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบบรรยายเพื่อให้การดำเนินวิจัยสามารถวัดได้ทั้งในด้านพฤติกรรมและ

รูปธรรมจึงใช้เครื่องมือการวิจัยหลายวิธี ได้แก่ แบบประเมินความคิดเห็น (ปลายเปิดและปลายปิด) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ปลายเปิดและปลายปิด) การสังเกต Mind Mapping การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดลอง แล้วนำไปสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาบริบทพื้นที่และหารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พูดคุยกับตัวแทนผู้นำในชุมชนจากหลายภาคส่วน นำโดยผู้ใหญ่บ้านบ้านเมืองแกได้ หมู่ 14 และ เจ้าหน้าที่ที่ประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก โดยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งจากโปรแกรมการพัฒนาระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) คู่มือการพัฒนาทักษะการวิจัยชุมชนด้วยการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (RECAP) ของตำบลเมืองแก ประกอบในการเก็บข้อมูล และจากการลงพื้นที่สำรวจ การสอบถาม การสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ทำให้ทราบบริบทพื้นที่และแนวทางการขับเคลื่อนของชุมชนด้วย พบว่า ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ขาดองค์ความรู้ใหม่ ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการน้ำชุมชนบ้านเมืองแกมีการตั้งกฎ กติกาหมู่บ้าน แต่ยังไม่มีการตั้งกลุ่มบริหารจัดการน้ำ ยังมีการนำน้ำมาใช้ส่วนตัวของใครของมัน ไม่มีการควบคุมปริมาณการใช้ และยังไม่มีการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้ประโยชน์ ต้องการนำน้ำมาปลูกพืชนอกฤดูกาลทำนาเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นยังอาศัยเครื่องมือเครื่องจักรรถไถนาโดยใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมันทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายต้องการบริหารจัดการน้ำโดยใช้พลังงานทางเลือก ขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลบริบท และทำการวิเคราะห์ออกมาอยู่ในรูปจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส (SWOT) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน สรุปได้ว่า ปัญหาหลัก ๆ ของชุมชน คือ ขาดการประชาสัมพันธ์และขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องการสนับสนุนในการให้ความรู้ และงบประมาณสนับสนุนบางกิจกรรมการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐ

ภาพที่ 1 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่และพาชุมชนศึกษาดูงานในพื้นที่ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการหาแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก คือ รูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการน้ำและกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยสรุปรูปแบบการจัดการน้ำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสม มีการจัดการกลไกคณะทำงานโดยสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศ มีการจัดการที่ดีเน้นความสัมพันธ์เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำมากกว่าเน้นกฎระเบียบและการควบคุม พบว่ารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เหมาะสมกับชุมชนประกอบด้วย การเพิ่มความตระหนักและความรู้ให้กับชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมโดยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก มีการนำนวัตกรรมได้นวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่คนในชุมชนสามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน ต้นทุนประมาณ 4,000 บาท พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร้อยละ 100 (10 ครัวเรือน) ช่วยให้คนในชุมชนได้เป็นทางเลือกในการนำน้ำขึ้นมาใช้โดยไม่มีการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมัน ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้

ภาพที่ 2 นวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่พัฒนาขึ้นใหม่

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลได้ว่า รูปแบบการจัดการน้ำชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการน้ำโดยการออกกฎระเบียบในการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสม จำเป็นต้องมีการจัดการกลไกคณะทำงานโดยสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศ มีการจัดการที่ดี เน้นความสัมพันธ์เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำมากกว่าเน้นกฎระเบียบและการควบคุมสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวลิต สิมสวย (2561) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบของเครือข่ายผู้ใช้น้ำกับการรักษาระบบนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำ ค้นพบว่าการบริหารจัดการน้ำในรูปแบบของเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นรูปแบบที่สามารถแก้ไขปัญหาได้หลายด้าน กล่าวคือช่วยแก้ไขปัญหาการจัดสรรน้ำให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นช่วยลดความขัดแย้งในการจัดสรรน้ำจากพื้นที่ต้นน้ำสู่พื้นที่ปลายน้ำ ช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการวางแผนเพาะปลูกที่สัมพันธ์กับน้ำต้นทุนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คนพัฒน์ ทองคำ และคณะ (2556) โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่กรณีประเด็นเพื่อการ

จัดการทรัพยากรน้ำและภัยพิบัติจากน้ำอย่างมีส่วนร่วมกลุ่มน้ำย่อยคลองท่าดีจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคการเกษตรและการจัดการภัยพิบัติสามารถสร้างผ่านการจัดทำระบบกลไกคณะทำงานที่เหมาะสมมีการจัดทำระบบสารสนเทศเรื่องน้ำรวมทั้งการกิจกรรมการฟื้นฟูรักษาและใช้ประโยชน์จากน้ำร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกันและรูปแบบการจัดการน้ำที่เหมาะสมสำหรับลุ่มน้ำคลองท่าดี คือการจัดการกลไกควมมีการพัฒนากลไกคณะทำงานโดยเริ่มต้นจากการหาคนที่มีความเหมาะสมและสร้างความเข้าใจในร่วมกันมีความสามารถในการประสานงานการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการระบบสารสนเทศและต้องมีปฏิบัติการร่วมสำหรับแนวทางการจัดการน้ำเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสมในการดูแลรักษาแหล่งน้ำของชุมชนยังเน้นการใช้กฎกติากลุ่มผู้ใช้น้ำในชุมชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการใช้น้ำในชุมชนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี และคณะ (2557) ทำวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำยมจังหวัดแม่ฮ่องสอน เน้นการสร้างรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคที่มีความเหมาะสมกับชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำยมโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากงานวิจัยนี้จึงทำให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมโดยจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก มีการนำนวัตกรรมระบบสูบน้ำใช้แรงดันอากาศที่คนในชุมชนสามารถลงทุนเองได้ ต้นทุนต่ำ ซึ่งผลการดำเนินงานของครัวเรือนในชุมชน ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนจากการใช้พลังงานไฟฟ้าหรือพลังงานน้ำมัน ลงได้ร้อยละ 10

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรผลักดันให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถนำแนวปฏิบัติจากชุมชนนี้ไปปรับใช้ในพื้นที่ได้

2.1 ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ ให้กับชุมชนอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมของสมาชิกในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบคุณ ผู้นำหมู่บ้าน สมาชิกชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในกิจกรรมการวิจัย ทำให้ผลการดำเนินงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา นันทบุตร. (2558). *การพัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยชุมชนเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน*

(RECAP). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

คนพัฒน์ ทองคำ, ไชยา กรรไพบระ, เฉลิมพล บุญฉายา, ปารณีย์ อาริซล และ วรลดา สุขบำเพ็ญ. (2556).

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบูรณาการความร่วมมือในระดับพื้นที่ กรณีประเด็นเพื่อการจัดการ

ทรัพยากรน้ำ และภัยพิบัติจากน้ำอย่างมีส่วนร่วม กลุ่มน้ำย่อยคลอง ท่าดี จังหวัดนครศรีธรรมราช.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เขาวลิต สิมสวย. (2561). รูปแบบของเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำกับการรักษาระบบนิเวศน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 13(1), 91-103.

ณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ. (2556). การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามัคคี : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน (รายงานผลการวิจัย).
พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ปราโมทย์ ไม่กล้า. (2557). ทางออกการบริหารการจัดการน้ำของไทย. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2560,
จาก <http://thaipublica.org/2014/03/water-management-solutions/>.

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2555). โครงการวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2560, จาก www.haii.or.th/wiki84/index.php/

สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี. (2557). การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำยม
จังหวัดแม่ฮ่องสอน (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาศีษะและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม

The Effect of Integrated Learning Activities by Using Research-Based Learning on The Learning Achievement in Independent Studies Course and Seminar in Social Development Course of Social Development Program Students

จิรัชยา เจียวัก¹ สวัสดิ์ ไหลภรณ์² นวพล แก้วสุวรรณ^{3*}

Jirachaya Jeawkok¹ Sawat Laipaporn² Nawapon Kewsuwun^{3*}

Received: April 15, 2020

Revised: June 18, 2020

Accepted: June 20, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาศีษะและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคมได้ดำเนินการศึกษากับนักศึกษาสาขาพัฒนาสังคมจำนวน 36 คน โดยได้ดำเนินการสอนเนื้อหาในรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในลักษณะคู่ขนานกับการดำเนินโครงการวิจัยในรูปแบบการเขียนบทความวิจัยนั้น ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาศีษะและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม สูงกว่าร้อยละ 90 ส่วนทักษะการวิจัยและการสัมมนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (2) ผลจากการพัฒนาทักษะการวิจัยและการสัมมนานี้ทำให้ได้แสดงศักยภาพและ ได้รับประสบการณ์ตรงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน โดยสามารถนำ บทความวิจัยไปเสนอในเวทีการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ 1 เรื่อง ระดับชาติ จำนวน 10 เรื่อง ที่มีแต่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิจัย

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการศึกษาศีษะ วิชาการสัมมนา

^{1,2} อาจารย์ ดร. สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^{3*} อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อีเมล : nawapon.k@psu.ac.th

^{1,2} Lecture, Dr., Social Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

^{3*} Lecture, Dr., Information Management Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University, E-mail: nawapon.k@psu.ac.th

ABSTRACT

The study entitled the Effect of Integrated Learning Activities by Using Research-Based Learning on the Learning Achievement in Independent Study Course and Seminar Course of Social Development Program Students was conducted by using 36 social development program students. The content of the courses both theory and practice were taught together with the research project conduction in the form of research article writing. It was found that (1) the effect of the implementation of integrated learning activities by using research based learning on the learning achievement of the students was higher than 90% and the research and seminar skills of the students after learning with the activities was higher than before learning with statistical significance of 0.01. And (2) The results of the research and seminar skills development have showed the potentials and direct experiences gained both inside and outside the classroom of the students. The students were proud of themselves because they could present their articles: an article in an international academic conference and 10 articles in a national academic conference to graduate students and research experts.

Keywords: Integrated Learning Activities by using Research-Based Learning, Learning Achievement, Independent Studies, Seminar

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตของคนเรา ที่จะนำเราไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษามีความหมาย คือ เป็นการพัฒนานองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ และเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนี้นี้จะทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างรอบคอบและมีความสุขและจะเห็นได้ว่าการศึกษายุคปัจจุบันจะเน้นให้บุคคลได้คิด ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ด้านของชีวิต ปัจจุบันนี้มีงานวิจัยหลายๆ งานที่วิจัยเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนรวมทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการวิจัยได้เข้ามามีบทบาทมากในแวดวงการศึกษา โดยเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ บ้านเมือง และนับวันองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยยิ่งจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมการเรียนรู้ขึ้น ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาต่างๆ จึงมีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่ เพื่อให้เท่าทันสังคมที่รุดหน้าทางด้านวิทยาการความรู้อย่างรวดเร็วผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องปรับบทบาทและวิธีการเรียนรู้ของตนเองจากที่เป็นผู้บริโภคนิยมตามอย่างเป็นผู้ผลิตนิยมอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน (Research – based Learning : RBL) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการสืบสอบค้นคว้าด้วยกระบวนการวิจัย (สุมิตล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2546) อันจะเป็นผลให้เกิดกระแสทางการศึกษาใหม่ในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิด

ผลผลิตขึ้นในวงการศึกษาแล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์เป็นผลผลิตใหม่ที่เกิดจากความคิดสติปัญญาวิธีการของการศึกษานั้นเป็นการศึกษาแนวผลผลิตนิยมเชิงสร้างสรรค์ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2546 : น.1-12)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทักษิณี บุญเติม (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นการสอนเนื้อหาวิชาเรื่องราว กระบวนการ ทักษะ และอื่นๆ โดยใช้รูปแบบการสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการสอนนั้น โดยอาศัยพื้นฐานจากกระบวนการวิจัย ซึ่งมีกลวิธีในการใช้การวิจัยในการเรียนการสอน 4 วิธี คือ (1) การสอนโดยใช้วิธีวิจัยเป็นวิธีสอน (2) การสอนโดยให้ผู้เรียนร่วมทำโครงการวิจัยกับอาจารย์ (3) การสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษางานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนและของนักวิจัยชั้นนำในศาสตร์ที่ศึกษา และ (4) การสอนโดยใช้ผลการวิจัยประกอบการเรียนการสอน

ในฐานะอาจารย์ผู้สอนรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้มีความประสงค์ที่ต้องการให้ผู้ซึ่งลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดังกล่าวสามารถที่จะทำงานวิจัยการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลและรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย เพื่อมาทำให้เป็นรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งใน 2 รายวิชาดังกล่าวได้มีการจัดการเรียนการสอนประสานสอดคล้องกัน เนื้อหาและขอบเขตการศึกษาจะเป็นเฉพาะกรณีทางพัฒนาสังคม เน้นวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เช่น ทฤษฎีในการพัฒนาสังคม แนวคิด นโยบาย และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้จริงและเมื่อสำเร็จการศึกษาใน 2 รายวิชานี้แล้วผู้เรียนจะต้องมีรายงานวิจัยตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 1 เรื่อง และสามารถพัฒนาเป็นบทความวิจัยเพื่อใช้ในการสมมนาได้ด้วย ในช่วงเวลาที่ผ่านมาผู้สอนได้พบปัญหาและอุปสรรคในรายวิชาดังกล่าวว่า การที่ให้นักศึกษาลงพื้นที่ทำวิจัยโดยการเลือกพื้นที่วิจัยด้วยตนเองนั้น ทำให้ต้องใช้งบประมาณที่ค่อนข้างสูง และกว่าจะได้มาซึ่งพื้นที่ที่มีความสะดวกในการทำวิจัย การติดต่อประสานงานต่างๆ กับคนในพื้นที่ที่มีความยากพอสมควรทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นเนื่องจากผู้วิจัยได้มีโครงการวิจัยระบบกรรมสิทธิ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำสายบุรี จึงมีความเห็นว่าพื้นที่ที่อยู่ในโครงการวิจัยดังกล่าว จะสามารถนำไปช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นได้ เพื่อความสะดวกของผู้เรียนรวมทั้งประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการทำวิจัยของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้จัดสรรพื้นที่ดังกล่าวมาบูรณาการในรายวิชา 428-481 Independent Studies และ รายวิชา 428-483 Seminar in Social Development

จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนข้างต้นหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เรียนในรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development เมื่อสำเร็จการศึกษาในทั้ง 2 รายวิชานี้แล้ว จะสามารถทำงานวิจัย เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งสามารถออกแบบงานวิจัยและจัดสมมนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารูปแบบในการจัดการเรียนการสอนนี้สามารถแก้ปัญหาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development โดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม
2. เพื่อศึกษาผลจากการพัฒนาทักษะการวิจัยและการสัมมนาโดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development โดยใช้วิจัยเป็นฐาน นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 80
2. พัฒนาทักษะการวิจัยและการสัมมนา โดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคมสามารถนำบทความวิจัยไปเสนอในเวทีการประชุมวิชาการได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วิจัยเป็นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development

บทบาทผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 36 คน โดยนักศึกษากลุ่มนี้ได้ผ่านการเรียนรายวิชา 428-285 Knowledge Management in Social Development รายวิชา 428-381 Research Methodology in Social Development¹ รายวิชา 428-382 Research Methodology in Social Development² และรายวิชา 428-385 Techniques and Strategies in Social Development รวมจำนวน 4 วิชา ซึ่งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรได้ลงความเห็นว่าเป็นพื้นฐานในการเรียนในรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development ได้

ในรายวิชา 428-481 Independent Studies ผู้เรียนทำการแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 2-3 คนในคาบแรกของการเรียนการสอนเพื่อดำเนินโครงการวิจัยโดยให้นำเสนอประเด็นปัญหาการวิจัยที่ได้จากชุมชนเพื่อแก้ปัญหาชุมชน จากนั้นเป็นการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย หลังจากนั้นเป็นการออกแบบการวิจัยทั้งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย นำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล มุ่งสู่การเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (การวิจัยศึกษาอิสระ) และการเขียนบทความวิจัยประมาณ 10-15 หน้า

ขณะที่รายวิชา 428-483 Seminar in Social Development ผู้เรียนทำการแบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม ๆ ละ 12-13 คนในคาบแรกของการเรียนการสอนเพื่อดำเนินประสานงานและกำหนดประเด็นจากรายวิชา 428-481 Independent Studies ทั้งนี้การเป็นผู้จัดสัมมนา ผู้นำเสนอในการสัมมนา และเป็นผู้ฟังในการสัมมนา จะกำหนดบทบาทไว้ตามข้อตกลงของทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งจะมีการหมุนเวียนสลับกันไปจนกระทั่งทุกกลุ่มได้ทำหน้าที่ครบทั้ง 3 หน้าที่ โดยจะมีการจัดสัมมนา 2 ครั้ง นั่นคือ ครั้งที่ 1 สัมมนาโครงการการศึกษาอิสระ และครั้งที่ 2 สัมมนาการศึกษาอิสระ จากผลลัพธ์จากรายวิชา 428-481 Independent Studies ที่กำหนดให้หลังจากการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ แล้วให้เขียนบทความวิจัยประมาณ 10-15 หน้า สำหรับมาเป็นผู้นำเสนอในรายวิชา รายวิชา 428-483 Seminar in Social Development

บทบาทผู้สอน

ผู้สอนได้ออกแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถเรียนรู้และลงมือทำได้จริง (Learning by doing) ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ชและอำนวยความสะดวก (Facilitator) รวมถึงการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของผู้เรียน ผู้สอนมีการคัดเลือกผู้เรียนที่กำหนดประเด็น หลังจากนั้นให้ผู้เรียนลงทะเลียนเรียนในรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development แบ่งตามกลุ่มของประเด็นที่สนใจและใกล้เคียงกันซึ่งจะทำให้เพื่อนสามารถช่วยเหลือกันได้ อีกทั้งเพื่อประเมินนักศึกษาในแต่ละกระบวนการ ส่วนรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development ผู้สอนจะเชิญคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และผู้ทรงคุณวุฒินอกหลักสูตรมาร่วมกันประเมินผู้เรียนทั้ง 3 บทบาท (ผู้จัดสัมมนา ผู้นำเสนอ และผู้ฟัง)

สำหรับการเรียนการสอนจะกำหนดไว้ว่าการเรียนการสอนจะดำเนินการตามเนื้อหาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในลักษณะคู่ขนาน ทั้ง 2 รายวิชา โดยมีการควบคุมการดำเนินการวิจัยด้วยให้มีการรายงานความก้าวหน้าในภาคทฤษฎี กับการดำเนินโครงการวิจัย รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และบทความวิจัย เพื่อใช้สำหรับการสัมมนาทั้ง 2 ครั้ง รวมทั้งคัดเลือกบทความที่ได้ผลสัมฤทธิ์สูง ให้ไปนำเสนอในเวทีประชุมวิชาการระดับชาติ โดยมีระยะเวลาเรียนรวม 15 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 17 สิงหาคม 2561 ถึง 30 พฤศจิกายน 2561 แบ่งเป็นภาคทฤษฎีจำนวน 30 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติจำนวน 120 ชั่วโมง ผู้สอนดำเนินการสอนทบทวน เนื้อหาภาคทฤษฎีโดยการอธิบายหลักการ แนวคิด การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ เกิดข้อสงสัยอยากรู้ อยากแสวงหาคำตอบของข้อสงสัย พร้อมทั้งได้นำบทความวิจัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำมาอภิปรายร่วมกันและแนะนำวิธีการอ่านผลงานวิจัยโดยเน้นการนำเสนอสาระของงานวิจัยอย่างเชื่อมโยงกับสาระที่กำลังเรียนรู้ รวมถึงบรรยายการทำสัมมนา วิธีการจัดสัมมนา และการอภิปรายเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม ส่วนภาคปฏิบัติเป็น ศึกษาชุมชน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ชุมชน การเขียนโครงร่าง-รายงานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยคาบแรกของการเรียนการสอน ผู้สอนอธิบายเนื้อหาทั้งหมดคร่าว ๆ เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินการเรียนการสอนทั้ง 2 รายวิชา

สำหรับเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทผู้เรียนและบทบาทผู้สอนในการดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการรายวิชา

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	บทบาทผู้เรียน	บทบาทผู้สอน
เตรียมความพร้อมประสานพื้นที่*			
1-2	- ทบทวนเครื่องมือศึกษาชุมชน - ทบทวนวิธีวิทยาการวิจัย - ทบทวนการเก็บข้อมูลชุมชน - การจัดการสัมมนา	- ออกแบบเครื่องมือ และวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่ผู้เรียนได้เลือกสำหรับการทำการศึกษาอิสระ - จัดกลุ่ม 3 กลุ่มสำหรับการทำการศึกษา	- สกัดความสำคัญของการออกแบบเครื่องมือ และวิธีการที่ผู้เรียนเลือกใช้ - จัดสรรการแบ่งจำนวนผู้เรียนกลุ่มละเท่าๆกัน จำนวน 3 กลุ่ม - ประสานกับพื้นที่ เพื่อความปลอดภัยของนักศึกษา รวมทั้งส่งหนังสือไปยังหน่วยงานปกครองที่เกี่ยวข้อง เพื่อความปลอดภัยของนักศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้
ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลชุมชน/คัดเลือกประเด็นปัญหาเพื่อพัฒนาเป็นหัวข้อการศึกษาอิสระ*			
3-4	-ทบทวนการจัดการความรู้ -ทบทวนการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน -ทบทวนการกำหนดโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชน	-ปฏิบัติการในพื้นที่ -แลกเปลี่ยนเรียนรู้เนื้อหาที่เรียนมา และคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ -ร่วมกับคนในชุมชนและอาจารย์ผู้สอนกำหนดโจทย์วิจัย -รวมทั้งออกแบบเครื่องมือการวิจัยว่าเป็นเครื่องมือประเภทใด มีแนวทางการสร้างและพัฒนาเครื่องมืออย่างไร รวมทั้งกำหนดสถิติที่ใช้ในการวิจัย	-อาจารย์เป็นผู้ให้คำปรึกษา และเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้รับฟัง มาเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง - ซักถามถึงคำถามการวิจัยเพื่อยืนยันสิ่งที่สนใจว่าเป็นอย่างไร -วัตถุประสงค์การวิจัยสอดคล้องกับทำถามการวิจัยหรือไม่ นำไปสู่การสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยว่ามีตัวแปรต้น และ/หรือตัวแปรตามใดบ้าง และสิ่งสำคัญ เป็นประเด็นที่ชุมชนมีความต้องการหรือไม่อย่างไร
5-8	พัฒนาข้อเสนอโครงร่างการศึกษาอิสระ (3 บท) และคู่มือสัมมนา*		
9	สัมมนาโครงร่างการศึกษาอิสระ*		
จัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลการศึกษา*			

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	บทบาทผู้เรียน	บทบาทผู้สอน
10-13	- ทบทวนการเก็บข้อมูลชุมชน - ทบทวนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ	- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากประเด็นที่สนใจว่ามีนักวิจัยได้ดำเนินการในลักษณะใดบ้าง พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่สกัดได้จากงานวิจัย รวมถึงบริบทของชุมชน และความต้องการร่วมกันของชุมชน	- เสนอแนะเพื่อการค้นคว้าการทบทวรรณกรรม การเก็บข้อมูลชุมชนเพิ่มเติมในการอธิบายประเด็นที่สนใจเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้นนำไปสู่การได้กรอบแนวคิดการวิจัยที่ชัดเจน
จัดทำรายงานผลการศึกษาอิสระ (5 บท) และเขียนบทความวิจัย			
14-15	- เทคนิคการนำเสนอผลการวิจัยด้วยบทความวิจัย	- ฟังบรรยายและฝึกปฏิบัติจริง	- บรรยายและให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมา 13 สัปดาห์
16	สัมมนาผลการศึกษา		

* ผู้เรียนได้พัฒนาวิจัยศึกษาอิสระ และการจัดการสัมมนา ร่วมกับคนในชุมชน และอาจารย์ผู้สอน ขณะที่ผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดจากบทบาท ผู้บรรยาย มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา และเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้รับฟัง (Passive Learner) มาเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง โดยมีการจัดการเรียนรู้แบบ การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และปฏิบัติการ หรือ Social Lab

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1) แผนการเรียนรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development

2) แบบประเมินทักษะ พฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ ประเมินจากแผนการจัดการเรียนรู้ ในรูปแบบบูรณาการรายวิชา และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รวม 10 คะแนน

3) แบบบันทึกการเรียนรู้ด้านทักษะการวิจัยและการสัมมนาโดยเขียนบันทึกการเรียนรู้หลังจากจบการสัมมนา โครงร่างฯ และการสัมมนาผลการศึกษา พร้อมทั้งมีการประเมินตนเองต่อระดับความรู้ความสามารถ/ระดับปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับทักษะการวิจัย และการสัมมนา ด้วยการให้คะแนนก่อนและหลังการเรียนมีรูปแบบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยให้คะแนนเท่ากับ 10 แทนระดับดีเยี่ยม และให้คะแนนเท่ากับ 1 แทนระดับควรปรับปรุง ทั้งนี้คะแนนพัฒนาการเรียนรู้นี้จะนำไปเป็นคะแนนส่วนหนึ่งสำหรับการวัดและประเมินผลในพฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านความรู้อีกด้วย

4) แบบวัดผลการเรียน ซึ่งจะวัดผลผลิตที่ได้จากการดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการรายวิชา โดยมีการประเมินก่อนเรียน ส่วนระหว่างเรียน(กลางภาค) และหลังเรียน(ปลายภาค) ดังภาพที่ 1 จะวัดผลผลิตที่ได้จากการการเรียนการสอน

การวัดผลการจัดการเรียนการสอนแบบคู่ขนานรายวิชา 428-483 (Seminar in Social Development) และ 428-481 (Independent Studies)									
100 คะแนน			เป้าหมาย						
			428-483 (Seminar in Social Development)			428-481 (Independent Studies)			
กลางภาค 40	หน้าที่	คะแนน	การสัมมนาโครงร่างฯ			คะแนน	รายงานการศึกษาชุมชน		
	ผู้จัด	(20)	คู่มือ (10)	จัดการ (5)	AAR (5)	15	ผลการศึกษา (6) เติรว	ถอดบทเรียน (9) กลุ่ม	
	ผู้นำเสนอ	(15)	Paper (5)	PPT (5)	Present (5)	คะแนน	โครงร่างการศึกษานิพนธ์ (3 บท)		
	ผู้มีส่วนร่วม	(5)	Participate (5)			25	บทที่ 1 (5)	บทที่ 2 (10)	บทที่ 3 (10)
ปลายภาค 50	หน้าที่	คะแนน	การสัมมนาผลการศึกษา			คะแนน	รายงาน IS ฉบับสมบูรณ์ (5 บท)		
	ผู้จัด	(30)	คู่มือ (15)	จัดการ (10)	AAR (5)	25	บทที่ 4 (15)		บทที่ 5 (10)
	ผู้นำเสนอ	(15)	Paper (5)	PPT (5)	Present (5)	15	บทความ (5)		นำเสนอบทความ (10)
	ผู้มีส่วนร่วม	(5)	Participate (5)			10	ความสมบูรณ์ของงานตามเงื่อนไขเวลาเอกสาร(10)		
พฤติกรรม 10	วัดจากพฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้		เครื่องมือประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้						

พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจากปีการศึกษา 2559-2561 เพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจากปีการศึกษา 2559-2561 เพื่อพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 แนวทางการวัดผลการจัดการเรียนการสอนแบบคู่ขนาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดเพื่อแสดงค่ากลาง และค่าการกระจายของทักษะการปฏิบัติงาน วัดผลกลางภาค วัดผลปลายภาค และทักษะการวิจัยจากการให้คะแนนระดับความรู้ความสามารถ/ระดับปฏิบัติและทดสอบสมมติฐานคะแนนเฉลี่ยของทักษะการวิจัยและสัมมนา ก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งประเมินคะแนนพัฒนาการทักษะการวิจัยและสัมมนาจากการให้คะแนนระดับความรู้ความสามารถ/ระดับปฏิบัติอีกด้วย ส่วนทักษะการวิจัยจากการเขียนบันทึกการเรียนรู้ได้วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการนำการวิจัยเป็นฐานมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาพัฒนสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นจำนวน 15 สัปดาห์นั้น สามารถแสดงสถิติพรรณนาทักษะการปฏิบัติงาน การวัดผลกลางภาค การวัดผลปลายภาค ระดับผลการเรียน ทักษะการวิจัย และคะแนนพัฒนาการของนักศึกษาดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 คะแนนพฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ การวัดผลกลางภาค การวัดผลปลายภาค และระดับผล
การเรียนรู้ของนักศึกษา

การวัดผล	คะแนน เต็ม	รายวิชา 428-481 Independent Studies				รายวิชา 428-483 Seminar in Social Development			
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
พฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้	10	7.75	3.78	5.5	10	8.25	2.09	6.25	9
การวัดผลกลางภาค	40	27.25	3.70	16.5	37.5	32.25	3.08	28.50	36.5
การวัดผลปลายภาค	50	47.75	3.80	45	50	46.25	3.19	47.75	50
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	100	85.25	6.32	75.5	96.5	86.75	7.02	82.5	95.5
ระดับผลการเรียน	A (80-100 คะแนน) จำนวน 34 คน B+ (75-79 คะแนน) จำนวน 2 คน					A (80-100 คะแนน) จำนวน 36คน			

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา 428-481 Independent Studies มีคะแนนเฉลี่ยจากพฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน เท่ากับ 7.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.78 คะแนนเฉลี่ยจากการวัดผลกลางภาคซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน เท่ากับ 27.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.70 และการวัดผลปลายภาคซึ่งมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน เท่ากับ 47.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.80 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสถิติเท่ากับ 85.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.32 ระดับผลการเรียนรายวิชาสถิติได้ระดับ A จำนวน 34 คน และระดับ B+ จำนวน 2 คน

นักศึกษาที่เรียนรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development มีคะแนนเฉลี่ยจากพฤติกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน เท่ากับ 8.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.09 คะแนนเฉลี่ยจากการวัดผลกลางภาคซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน เท่ากับ 32.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.08 และการวัดผลปลายภาคซึ่งมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน เท่ากับ 46.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.19 โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสถิติเท่ากับ 86.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.02 ระดับผลการเรียนรายวิชาสถิติได้ระดับ A จำนวน 36 คน

ตาราง 3 คะแนนทักษะการวิจัยและการสัมมนา คะแนนพัฒนาการทักษะการวิจัยและการสัมมนา และการทดสอบสมมติฐานคะแนนเฉลี่ยของทักษะการวิจัยและการสัมมนา ก่อนและหลังเรียนของนักศึกษา

ทักษะการวิจัยและการสัมมนา	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	Z	หมายเหตุ
ก่อนเรียน	10	4	0.71	3	5	4.176**	
หลังเรียน	10	8.3	0.54	7.5	9		
คะแนนพัฒนาการทักษะการวิจัยและการสัมมนา ระดับสูงมาก (75-100 คะแนน) จำนวน 12 คน ระดับสูง (50-74 คะแนน) จำนวน 24 คน							**P < .01

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากทักษะการวิจัยและการสัมมนา ก่อนและหลังเรียนซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน เท่ากับ 4 และ 8.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 และ 0.54 ตามลำดับ โดยนักศึกษามีคะแนนพัฒนาการทักษะการวิจัยอยู่ในระดับสูงมากจำนวน 12 คน และระดับสูงจำนวน 24 คน ผลการทดสอบสมมติฐานคะแนนเฉลี่ยของทักษะการวิจัยก่อนและหลังเรียนด้วยตัวสถิติทดสอบ Wilcoxon (เนื่องจากคะแนนของการทดสอบก่อนและหลังเรียนมีการแจกแจงที่ไม่ใช่การแจกแจงแบบปกติโดยมีค่าสถิติ Kolmogorov-Smirnov เท่ากับ 0.293 และ 0.357 ตามลำดับ) ได้ค่าสถิติทดสอบ Z เท่ากับ 4.176 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลจากการพัฒนาทักษะการวิจัยครั้งนี้สามารถนำ ทำให้นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคมผลิตภัณฑ์ความวิจัย ได้ และส่งผลให้บทความวิจัยได้นำเสนอในเวทีการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ จำนวน 1 บทความ และระดับชาติ จำนวน 10 บทความ โดยมีชื่อบทความวิจัยและภาพการเข้าร่วมในแต่ละการประชุมดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ชื่อบทความวิจัยที่ได้นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ 1 เรื่อง และระดับชาติ จำนวน 10 เรื่อง

เวทีการนำเสนองานวิจัย	ชื่อบทความ	รางวัลที่ได้
การประชุมวิชาการนานาชาติ 3rd International Conference on Social Sciences, Humanities and Technology (3rd ICSHT 2019) ระหว่างวันที่ 26-27 มกราคม 2562 ณ เบย์วิว บีช รีสอร์ท ปีนัง ประเทศมาเลเซีย	Preparation for Self-Reliance of Persons Before Entering Aging in Thai-Malaysia Border Area Case Study Samnak Khan Communities M001, Samnak Khan, Sadao District, Songkhla Province	ได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ใน International Journal of Modern Trends in Social Sciences

เวทีการนำเสนองานวิจัย	ชื่อบทความ	รางวัลที่ได้
การประชุมวิชาการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและสังคม(CSDสัมพันธ์) ระดับชาติ ครั้งที่ 18 พลังสังคมกับ การพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชาติ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วัน ที่ 27-30 มกราคม 2562	เยาวชนกับการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติคลื่น พายุซัดฝั่งในพื้นที่ความขัดแย้ง หมู่ที่ 4 บ้านดาโต๊ะ ตำบล แหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	ระดับดีเด่น
	การจัดการสวัสดิการชุมชนของเจษฎาในชุมชนกุลา ตำบล แวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส	ระดับดี
	กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในการส่งเสริมอาชีพการ เพาะเห็ดโรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	ระดับดี
	แนวทางการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และผู้พิการที่ได้รับผลกระทบ จากภัยพิบัติ (น้ำ-ท่วม) กรณีศึกษา ชุมชนบ้านจางาและ บ้านยือโมะ หมู่ 2 ตำบลปะกาสะรัง อำเภอเมือง จังหวัด ปัตตานี	ระดับดี
	บทบาทหมอพื้นบ้านกับการดูแลสุขภาพของชนในชุมชน บ้านเจ๊ะเหม ตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส	ระดับดี
	พฤติกรรมจัดการขยะระดับครัวเรือนของชุมชนริม คลองเจ๊ะเหม หมู่ 3 บ้านเจ๊ะเหม ตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส	ระดับดี
	แนวทางการพัฒนาอาชีพคนพิการของกลุ่มเจ๊ะเหม ตำบล แวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส	ระดับดี
	ศึกษาวิถีชีวิตและพฤติกรรมของเด็กแว้นและเด็กสก๊อย ใน เขตพื้นที่อำเภอมืองปัตตานี	ระดับดี
	แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณี ศึกษา:โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลแวง อำเภอแวงจังหวัด นราธิวาส	ระดับดี
	แนวทางในการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแวง อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส	ระดับดี

อภิปรายผล

โดยสรุปจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชา 428-481 Independent Studies และรายวิชา 428-483 Seminar in Social Development โดยใช้วิจัยเป็นฐานของนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย 36 คน มีคะแนนพัฒนาการทักษะการวิจัยและสัมมนา อยู่ในระดับสูงมากจำนวน 12 คน และระดับสูงจำนวน 24 คน ซึ่งผลจากการพัฒนาทักษะการวิจัยครั้งนี้สามารถนำ บทความวิจัยไปเสนอในเวทีการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ 1 เรื่อง ระดับชาติ จำนวน 10 เรื่อง แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชา โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ รู้จักที่จะตั้งคำถามการวิจัย กำหนดประเด็นปัญหา สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ประเด็นปัญหาการวิจัย และแสวงหาวิธีการให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาการวิจัย อาจเนื่องมาจากผู้เรียนได้ใช้กระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เนื้อหาสาระต่าง ๆ โดยใช้การประมวลผลการวิจัย (Research review) การลงมือทำวิจัยโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งผลจากวิธีการสอน RBL จะช่วยสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ เกิดคุณลักษณะใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และยังได้แสดงศักยภาพของตนเอง ได้รับประสบการณ์ตรงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน ยิ่งไปกว่านั้นแล้วยังสามารถนำผลงานวิจัยไปนำเสนอในเวทีวิชาการระดับนานาชาติ และระดับชาติที่มีแต่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและคณาจารย์ได้ด้วยซึ่งถือว่าบรรลุผลต่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 จะเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มและเรียนรู้ตามแบบอย่างให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเองเป็นหลัก ขณะที่ อารีย์ พรหมเล็ก (2560 : 28-39) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบดิสตริเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ได้เสนอแนะหลักการสำคัญที่ทำให้รูปแบบดิสตริประสบผลสำเร็จ คือ การให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมใช้แนวทางสร้างความร่วมมือ การมีปฏิสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม มาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยทุกขั้นตอนในรูปแบบควรให้นักศึกษาได้มีการเตรียมการ การปฏิบัติและการสรุปเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้มากที่สุด

ส่วนทักษะการวิจัยและการสัมมนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยนักศึกษาได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ สืบค้น ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อพัชชา และทิพรัตน์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน รายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน สำหรับนิสิตปริญญาตรี ซึ่งผลจากการเรียนพบว่าประสิทธิภาพของการสอนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมการเรียนรู้แบบโครงงานผ่านเกณฑ์ระดับ 0.55 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนกรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมิพลัด (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่าน Google Classroom ของนักศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบห้องเรียนกลับด้านซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนสามารถเรียนแบบออนไลน์ได้และทำให้ความ

ก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นมากกว่าการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งกิตติคม คาวีรัตน์ (2554 : 108-121) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ได้วิเคราะห์ นำเสนองาน จะพัฒนาความรู้และทักษะผู้เรียนให้สูงขึ้นและมีความคงทนในความรู้และทักษะ และได้สอดคล้องกับหลัก 10 ประการในการจัดการเรียนรู้ของ Rosenshine (2012 : 12-39) ที่กล่าวว่า ผู้สอนต้องให้การช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนไม่สามารถกระทำสำเร็จหากไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้สอน ดังนั้น เมื่อการพัฒนาระดับความสามารถที่อยู่นอกเหนือไปจากที่ผู้เรียนจะสามารถทำด้วยตนเองแต่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอน เพื่อน หรือผู้ที่มีศักยภาพมากกว่าผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จได้จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง กับระดับศักยภาพของพัฒนาการ ซึ่งพิจารณาจากความสามารถที่บุคคลจะสามารถแก้ปัญหาได้ เมื่อได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือได้ร่วมงานกับเพื่อนที่มีศักยภาพมากกว่าผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยหลายๆ ฉบับที่ได้้นำการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ มาใช้ในการเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเพิ่มขึ้น ดังเช่น งานวิจัยของ พัทรี จันทรเพ็ง (2554 : 21-44) ที่ได้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยด้วยการดำเนินการทำวิจัยในรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งให้ผลของทักษะการวิจัยเพิ่มขึ้นด้วยคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และความรู้ทางการวิจัยคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม งานวิจัยของ Jaki & Autin (2009 : 40-47) ได้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาสถิติสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก Lancaster University และงานวิจัยของ Sun & Buys (2010) ได้จัดการกิจกรรมในรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต่อการคิดเชิงสถิติสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก Griffith University งานวิจัยของปริวัตร เชื้อนแก้ว และทิพรรัตน์ นพฤทธิ์ (2559 : 81-98) ได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ AI ที่สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงสถิติกับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสาลักษณ์ สิทธิขุนทด (2555) ที่ได้พัฒนาทักษะการวิจัยด้วยการดำเนินการทำวิจัยในรายวิชาวิจัยธุรกิจสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งพบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ยของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การวางแผนการทำงานอย่างระบบ และการได้ลงมือทำวิจัยทำให้เข้าใจระเบียบวิธีวิจัยได้ดี แต่พบอุปสรรคต่อการเรียน คือ ระยะเวลาไม่เพียงพอสำหรับการทำวิจัยและความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ Ratsusaka (2015 : 135-147) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชา การพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ในระดับสูงมาก ขณะทำงานวิจัยของ วราภรณ์ เวชกุล (2559) ได้จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยยึดหลักจิตวิทยาการเรียนการสอนของเพียเจต์ โดยจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกหัวข้อที่จะทำวิจัยด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนการทำวิจัย ตั้งแต่การเลือกกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเขียนรายงานวิจัยด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่เบื่อหน่าย เกิดความสนุกสนานกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Waite & Davis (2006 : 403-419) ที่ได้ศึกษาปัจจัยหลักด้านแรงจูงใจที่มีต่อการเรียนรู้ในทักษะการทำวิจัยของนิสิตปริญญาตรี ผ่านการทำโครงการวิจัยรายบุคคลซึ่งมีการร่วมมือกับทีมสนับสนุน พบว่า การสนับสนุนของกลุ่มมีผลต่อแรงจูงใจในทางบวกต่อการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นจากการเรียนรู้ร่วมกันในโครงการพัฒนาทักษะการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชาโดยใช้วิจัยเป็นฐานผู้สอนอาจจะต้องทำงานหนักมากขึ้นและต้องพยายามพัฒนาทักษะวิจัยของนักศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไปซึ่งไม่เกี่ยงศักยภาพที่มีอยู่ของนักศึกษา และในการเขียนบทความวิจัยของนักศึกษานั้นจากประสบการณ์สอนวิจัยของคณะผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบว่า นักศึกษาจะเขียนในส่วนของที่มาและความสำคัญ รวมถึงการอภิปรายผลได้ไม่ดีจึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการวางโครงสามเหลี่ยมกลับหัว ซึ่งจะทำให้การวิจัยในโอกาสถัดไป ส่วนข้อแนะนำสำหรับผลจากการศึกษามี ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชาโดยใช้วิจัยเป็นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาวิชาอื่นๆ ได้ และควรทดลองศึกษากับตัวแปรที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา หรือทักษะอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบ RBL

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างรายวิชาโดยใช้วิจัยเป็นฐานพัฒนาทักษะการวิจัยขั้นสูงขึ้น และควรมีการพัฒนาวัตรกรรมการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบ RBL

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สีสสม และ นพรัตน์ หมีพลัด. (2560). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่าน Google Classroom. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 6(2), 118-127.
- กิตติคม คาวีรัตน์. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 2(2), 108-121.
- ปริวัตร เชื้อนแก้ว และทิพรรัตน์ นพฤทธิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงสถิติของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(3), 81-98.
- พัชรี จันทรเพ็ง. (2554). การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการวิจัยของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารวิจัย มข*, 1(2), 21-44.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2546). *ก้าวสู่การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน (Research-based Education)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรางคณา เวชกุล. (2559). การพัฒนาทักษะปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิสาลักษณ์ สิทธิขุนทด. (2555). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานในรายวิชา BUS304 ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). *แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเติม. (2548). *การเรียนการสอนที่มีวิจัยเป็นฐาน*. ประมวลบทความ, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อารีย์ พรหมเล็ก.(2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบดุสิตเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์.
วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1), 28-39.
- อพัชชา ช้างขวัญยืน และ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์. (2559). การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน รายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน สำหรับนิสิตปริญญาตรี.
ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ*.
พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Jaki, T., & Autin, M. (2009). Using a problem-based approach to teach statistics to postgraduate science students. *MSOR Connections*, 9(2), 40-47.
- Ratususaka, Ph. (2015). Develop teaching and learning styles by using research as an academic base, curriculum development for teacher professional students. *Silpakorn Educational Research Journal*, 7(1), 135-147.
- Rosenshine, B. (2012). Principles of Instruction: Research based strategies that all teacher should know. *American Educator*, 36(1), pp. 12-39.
- Sun, J., & Buys, N. (2010). Developing postgraduate students' statistical thinking in university: Evaluation of a statistical thinking learning environment model. *Proceedings of EDU LEARN10 Conference*, 5th-7th July 2010, Spain.
- Waite, S. J. & Davis, B. (2006). Developing undergraduate research skills in a faculty of education: motivation through collaboration. *Higher Education Research and Development*, 25(4), 403-419.

การสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร

Creating Antique Pottery Product Patterns Showing Kamphaeng Phet Province Uniqueness

สฤณี พรหมสายใจ

Sarit Promsaijai

Received: April 20, 2020

Revised: May 15, 2020

Accepted: May 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ของจังหวัดกำแพงเพชร 2) เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร 3) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อหน้าดิน 4) เพื่อประเมินรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีหล่อหน้าดิน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ผู้ประเมินความคิดเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ 21 รูปแบบ จำนวน 50 คน และผู้เข้ารับการอบรมเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 20 คน เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบทดสอบจำนวน 15 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลจากการวิจัยพบว่า

1. ผลจากการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 คน มีเพศชายมากกว่าเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 60 ที่มีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์คิดเป็นค่าร้อยละ 50 อยู่ในระดับมาก

2. ผลจากการวิเคราะห์ศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 21 รูปแบบ มีระดับความต้องการมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 รองลงมา รูปแบบที่ 13 และรูปแบบที่ 14

3. ผลจากการวิเคราะห์การสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณด้วยวิธีหล่อหน้าดิน พบว่า การพิจารณาเป็นรายข้อ 4 ด้าน มีความต้องการมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม มีค่า ($\bar{X} = 4.75$ S.D. = 0.43) รองลงมา คือ ความหนาผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.64) และน้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.56)

4. ผลจากการวิเคราะห์การประเมินรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ด้วยวิธีหล่อหน้าดิน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 20 คน ก่อนอบรมมีความรู้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 22.33 และหลัง

^{1*} รองศาสตราจารย์ สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

E-mail: sarit_741@hotmail.com

^{1*} Associate Professor Bachelor of Industrial product design Faculty of Industrial Technology Kamphaeng Phet Rajabhat

University E-mail: sarit_741@hotmail.com

อบรมมีความรู้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 73.66 มีความก้าวหน้าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 51.33, (S.D.) = 19.49 ค่าที่ (t-test) = 35.86 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ รูปแบบผลิตภัณฑ์, เครื่องปั้นดินเผาโบราณ, เอกลักษณ์

ABSTRACT

The objectives of the study were: 1) to study the pottery product patterns of Kamphaeng Phet province, 2) to investigate the needs for the pottery products, 3) to making the pottery products using casting method, and 4) to evaluate pottery product casting patterns through technology transferring. The sample group consisted of 10 experts, 50 evaluators for evaluating 21 patterns, and 20 training participants. The research tools were a set of five rating scale satisfaction questionnaire and a set of 15 item test. The statistics used in the study included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Analysis of Variance.

The results from the study can be summarized as follows:

1.The results from the Kamphaeng Phet province pottery product patterns showed that from the 10 respondents, males were more than females (60%) and the needs for the product development was at a high level (50%).

2.The results from needs analysis revealed that among 21 patterns, pattern no. 1, no. 13, and no. 14 were needed at the highest level respectively.

3.The results from the analysis of pottery products making using casting method when considering each aspect showed that beauty of the product was needed at the highest level ($\bar{X}=4.75$ S.D. = 0.43) , followed by thickness of the product ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.64) , and the weight of the product ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.56), respectively.

4.The results from pottery product casting patterns through technology transferring showed that the 20 training participants had knowledge before the training of 22.33% and after the training of 73.66% which means their knowledge has been developed ($\bar{X}=51.33$ S.D. =19.49), and t-test of 35.86 with a statistically significant difference of 0.05.

Keywords: product patterns, ancient pottery, uniqueness

บทนำ

ในสมัยโบราณคนในจังหวัดกำแพงเพชรได้นำเอาภาชนะเครื่องปั้นดินเผามาใช้กันในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และนำมาเป็นภาชนะใช้สอยในครัวเรือนกันมากเมื่อ 700 กว่าปีที่ผ่าน แต่ในปัจจุบันนี้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ได้จัดเก็บไว้ในสถานที่ราชการ คือ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชร ถ้าใครที่ไม่เคยเข้าไปชม

พิพิธภัณฑ์สถานก็จะไม่เคยพบเห็นหรือรู้จักเลยว่ามีผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา มีรูปแบบใดบ้างและมีกี่ชนิด กี่ประเภท ซึ่งในอนาคตอาจจะสูญหายไปจากจังหวัดกำแพงเพชร คงเหลือไว้แต่รูปแบบ หรือรูปภาพ ที่มีไว้ให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษาเท่านั้น ข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถาม เจ้าหน้าที่ศูนย์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ถ้าจังหวัดกำแพงเพชร มีผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาประเภทเกิดขึ้นมา นับว่าชุมชนท้องถิ่นจะได้สร้างงาน มีอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร โดยให้หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณสร้างโรงเรียน เพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผาและเป็นแหล่งเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร ต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตระหนักมองเห็นคุณค่าวัตถุโบราณประเภทงานเครื่องปั้นดินเผา จึงได้ทำการสำรวจ ศึกษา รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่มีอยู่ทั้งหมดและศึกษาหาแหล่งข้อมูล เพื่อสำรวจหาคุณภาพของดินในเขตจังหวัดกำแพงเพชรทั้งหมดเพื่อนำมาใช้สร้างหรือทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผารูปทรงโบราณต่อไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 4 ข้อดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งผลทดลองให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ของจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อน้ำดิน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีหล่อน้ำดิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต โดยทำการทดลองให้เป็นขั้นตอนตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานะผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรตาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่มีอยู่ในสถานพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดกำแพงเพชร

ตัวแปรตาม ได้แก่ จำนวนรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา แต่ละชนิด ที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การฝึกทักษะการใช้วิธีการขึ้นรูปการหล่อน้ำดิน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผู้ที่ใช้ทักษะการขึ้นรูปด้วยวิธีการหล่อน้ำดิน เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร 4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมเนื้อดินปั้น การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ขนาดความหนาผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรที่นำมาใช้บรรยาย เรื่อง การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาให้กับผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการได้เรียนรู้

ตัวแปรตาม ได้แก่ สถานภาพของผู้เข้ารับการอบรม และแบบประเมินแบบทดสอบก่อนและหลังอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิเคราะห์ด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percent) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับความพึงพอใจจากผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) 5 ระดับ แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ
2. สูตรที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (กานดา พูนลาภทวี, 2530, น. 42)
3. สูตรที่ใช้ในการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, น. 122)
4. ใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539, น. 249)
5. สูตรการคำนวณหาปริมาณน้ำที่ทำให้เกิดความเหนียว โดยใช้สูตร (Andrews, 1957, p. 44)
6. สูตรการคำนวณการหดตัวเมื่อแห้งก่อนเผาและหลังเผา
7. สูตรการคำนวณโดยใช้สูตรค่าความแข็งแรงของดิน (Nishimura, 1978, p. 15)

สรุปผลการวิจัย

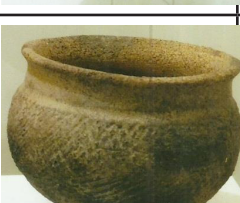
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ในจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุมากที่สุด คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคืออายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 และ คือ 41-50 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ อายุ 51.60 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นต้น ส่วนวุฒิการศึกษา จำนวน 10 คน วุฒิการศึกษามากที่สุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10. และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10. และผู้ที่มีประสบการณ์มากที่สุด คือ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ 11 -15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และประสบการณ์น้อยสุด คือ 16-20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ และมีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณระดับมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และระดับต่ำสุด คือ ระดับปานกลาง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 21 รูปแบบนำไปประเมินเพื่อค่ารูปแบบที่มีความต้องการมากที่สุดเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบที่ต้องการ จำนวน 3 รูปแบบเพื่อผลิตเป็นสินค้าเพื่อการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ต่อไป

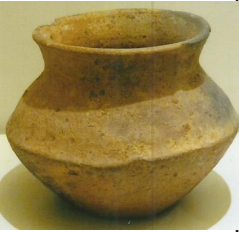
ตารางที่ 1 แสดงระดับความต้องการต่อการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 50 คน

รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์	ระดับความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1		3.60	1.39	มาก
2		2.84	1.30	ปานกลาง
3		2.72	1.39	ปานกลาง
4		2.80	1.43	ปานกลาง
5		2.74	1.29	ปานกลาง
6		2.78	1.38	ปานกลาง

รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์	ระดับความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
7		2.82	1.31	ปานกลาง
8		2.84	1.39	ปานกลาง
9		3.06	1.52	ปานกลาง
10		3.06	1.52	ปานกลาง
11		2.64	1.57	ปานกลาง
12		3.20	1.46	ปานกลาง

รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์	ระดับความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
13		3.52	1.40	ปานกลาง
14		3.52	1.37	ปานกลาง
15		3.04	1.33	ปานกลาง
16		2.88	1.35	ปานกลาง
17		2.74	1.29	ปานกลาง
18		2.88	1.37	ปานกลาง

รูปแบบที่	ผลิตภัณฑ์	ระดับความต้องการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
19		2.66	1.47	ปานกลาง
20		2.94	1.38	ปานกลาง
21		2.90	1.47	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		2.96	1.39	ปานกลาง

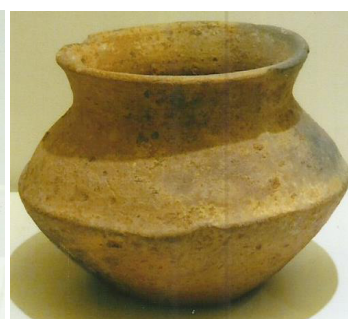
จากตารางที่ 1 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาโบราณ จำนวน 21 รูปแบบ ซึ่งจะคัดเลือกได้ จำนวน 3 รูปแบบ เพื่อนำมาขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีหล่อน้ำดิน โดยเรียงจากมากมาหาน้อย เครื่องปั้นดินเผาโบราณรูปแบบที่ 1 มีค่า $\bar{X} = 3.60$, S.D.= 1.39 อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เครื่องปั้นดินเผาโบราณรูปแบบที่ 13 มีค่า $\bar{X} = 3.52$, S.D.= 1.40 อยู่ในระดับมาก และ เครื่องปั้นดินเผาโบราณรูปแบบที่ 14 มีค่า $\bar{X} = 3.52$, S.D.= 1.37 อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมมีค่า $\bar{X} = 2.96$, S.D.= 1.39 อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบที่ต้องการ จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 13

รูปแบบที่ 14

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาโบราณลำดับที่ 1, 2, 3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ

ด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อน้ำดิน พบว่า สรุปรายอายุผู้ที่ได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 คน ได้ให้ข้อมูลจากการให้ข้อมูล ด้านการออกแบบ ด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุมากที่สุด คือ อายุ 20-30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 อายุ 41-50 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ อายุ 51-60 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 มีวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ได้แสดงความคิดเห็นที่ต่อผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ รองลงมา คือ สีของผลิตภัณฑ์ การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ การเตรียมเนื้อดินปั้น ความหนาผลิตภัณฑ์ น้ำหนักของผลิตภัณฑ์ และมีระดับความต้องการข้อมูลพื้นฐานการเตรียมเนื้อดินปั้น การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ความหนาผลิตภัณฑ์ และสีของผลิตภัณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คือ ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ มีค่า ($\bar{X} = 4.75$ S.D. = 0.43) รองลงมา คือ สีของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.65$ S.D. = 0.57) และค่ารองลงมา คือ การเตรียมเนื้อดินปั้นมีค่า ($\bar{X} = 4.45$ S.D. = 0.67) การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ มีค่า ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = 0.66) ความหนาผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.64) น้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินเครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร 4 ด้าน มีค่า , S.D. และมีระดับความต้องการ ดังนี้

ลำดับที่	รายการ	ระดับการแปลผล		ระดับความต้องการ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	การเตรียมเนื้อดินปั้น	4.45	0.67	มาก
2	การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์	4.40	0.66	มาก
3	ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม	4.75	0.43	มากที่สุด
4	ความหนาผลิตภัณฑ์	4.30	0.64	มาก
5	น้ำหนักของผลิตภัณฑ์	4.30	0.56	มาก
6	สีของผลิตภัณฑ์	4.65	0.57	มากที่สุด
สรุป		4.48	0.59	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประเมินเครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร 4 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ มีค่า ($\bar{X} = 4.75$ S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการน้อยสุด คือ ความหนาผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.64) และน้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.56)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อหน้าดิน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลก่อนอบรมและหลังอบรม เครื่องปั้นดินเผาโบราณกำแพงเพชร

จำนวน	แบบทดสอบ 15 คะแนน	$\bar{X}$	ร้อยละ	ΣD	ΣD^2	S.D.	t-test
20	ก่อนอบรม	3.35	22.33	156	1260	19.49	35.86
20	หลังอบรม	11.05	73.66				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 19 คน (df = 1.729)

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้าทดสอบมีความรู้ จำนวน 20 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 22.33 และหลังอบรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 73.66 เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละความก้าวหน้า = 51.33 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 19.49 ค่าที่ (t-test) = 35.86 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาจากการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ประจำ จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่และสมมติฐานข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 คน สถานประกอบการ จำนวนเพศชาย มากกว่า จำนวน เพศหญิงร้อยละ 60 มีอายุที่ได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูลจากการให้ข้อมูลด้านการออกแบบ ด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 10 คน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุมากที่สุด คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40 รองลงมา คือ อายุ 20-30 ปี คิดเป็นค่าร้อยละ 20 และอายุ 41-50 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และ อายุ 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 เป็นต้น ส่วนวุฒิการศึกษา จำนวน 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูล จากการให้ข้อมูลของสถานะผู้ตอบแบบสอบถามตามวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10. และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบ ด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยจำแนกจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ที่มีประสบการณ์มากที่สุด คือ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 รองลงมา คือ 11 -15 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 30 และประสบการณ์น้อยสุด คือ 16-20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 ตามลำดับ ตลอดจนมีระดับความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณระดับมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 50 รองลงมา คือ ระดับมากที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 40 และระดับต่ำสุดคือ ระดับปานกลาง 1 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 10 ซึ่งมีความ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิรา ร่มโพธิ์ (2553, หน้า บทคัดย่อ) ได้การศึกษาอัตราส่วนผสมของวัตถุดิบสำหรับนำมาใช้ในงานประติมากรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือ สูงกว่า จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ประสบการณ์ในการขึ้นรูปงานประติมากรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และมีความพึงพอใจของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ประติมากรรม คือ มีน้ำหนักเบา คงทนแข็งแรง ปลอดภัยในการใช้สอย และมีจุดอึดตัวของวัตถุดิบ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่และสมมติฐานข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ระดับความต้องการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณเป็นของที่ระลึก จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 50 คน นักท่องเที่ยวมีความต้องการมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1, 13 และ 14 ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (ไพเวช วังบอน, 2551, หน้า 73-78) ได้อธิบายไว้ว่า แรงบันดาลใจในการออกแบบมาจากสิ่งเร้ารอบตัวที่กระตุ้นความคิดให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยแรงบันดาลใจนั้น เกิดจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ผลงานในอดีต สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ผลงานออกแบบ หรือ สิ่งอื่น ๆ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่และสมมติฐานข้อที่ 3 เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อน้ำดิน พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 20 คน ได้จำแนกตามสถานะของผู้ประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้ 1) เพศ จำนวนเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 30 จำนวน เพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 70 สรุป จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 20 คน ที่ได้ให้ข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา และสถานประกอบการ จำนวน 10 คน ในจังหวัดกำแพงเพชร เพศหญิงมากกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ 40 2) อายุ 20-30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 45 อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 25 อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 20 อายุ 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 10 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 0 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 0 สรุป ผู้ที่ได้ตอบแบบสอบถามจำนวน 20 คน ที่ได้ให้ข้อมูลจากการให้ข้อมูล ด้านการออกแบบด้านเครื่องปั้นดินเผา ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ในจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามอายุมากที่สุด คือ อายุ 20-30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 25 รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 25 อายุ 41-50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และ อายุ 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นค่าร้อยละ 10 3) วุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ระดับอนุปริญญา จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 ระดับปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 สรุป ผู้ตอบแบบสอบถามวุฒิการศึกษา จำนวน 20 คน วุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เป็นต้น

ตอนที่ 2 แสดงผลการประเมินเครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร 4 ด้าน พบว่า 1) การเตรียมเนื้อดินปั้นมีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 11 คน ระดับ 4 จำนวน 7 คน ระดับ 3 จำนวน 2 คน 2) การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์มีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 11 คน ระดับ 4 จำนวน 7 คน ระดับ 3 จำนวน 2 คน 3) ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 15 คน ระดับ 4 จำนวน 5 คน 4) ความหนาผลิตภัณฑ์ มีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 8 คน ระดับ 4 จำนวน 10 คน ระดับ 3 จำนวน 2 คน 5) น้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 7 คน ระดับ 4 จำนวน 12 คน ระดับ 3 จำนวน 1 คน

6) สีของผลิตภัณฑ์มีระดับความต้องการ ระดับ 5 จำนวน 14 คน ระดับ 4 จำนวน 5 คน ระดับ 3 จำนวน 1 คน

สรุปได้ว่า ผู้ที่ได้แสดงความคิดเห็น จำนวน 20 คน ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ รองลงมา คือ สีของผลิตภัณฑ์ การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ การเตรียมเนื้อดินปั้น ความหนาผลิตภัณฑ์ น้ำหนักของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และมีระดับความต้องการ ข้อมูลพื้นฐานการเตรียมเนื้อดินปั้น การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ความหนาผลิตภัณฑ์ และสีของผลิตภัณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม มีระดับความต้องการ มีค่า ($\bar{X}=4.75$ S.D. = 0.43) รองลงมา คือ สีของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X}=4.65$ S.D. = 0.57) และค่ารองมา คือ การเตรียมเนื้อดินปั้นมีค่า ($\bar{X}=4.45$ S.D. = 0.67) การขึ้นรูปทรงผลิตภัณฑ์ มีค่า ($\bar{X}=4.40$ S.D. = 0.66) ความหนาผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.64) น้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.56) ตามลำดับ สรุปโดยภาพรวม ผู้ประเมินเครื่องปั้นดินเผาโบราณ จังหวัดกำแพงเพชร 4 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงามมีระดับความต้องการ มีค่า ($\bar{X}=4.75$ S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการน้อยสุด คือ ความหนาผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.64) และน้ำหนักของผลิตภัณฑ์มีค่า ($\bar{X}=4.30$ S.D. = 0.56) เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พิรพงษ์ พันธะศรี (2561, หน้า บทคัดย่อ) เครื่องปั้นดินเผาสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาประกอบไม้อย่างพารา และเถาว์ลัยในจังหวัดสงขลา พบว่า เครื่องปั้นดินเผาของชาวสทิงหม้อ ยังมีรูปแบบและกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยตามยุคสมัยได้ใช้ดินที่ผสมตามสัดส่วน ดินพื้นบ้าน : ดินเชื้อ ในอัตราส่วน 70 : 30 สามารถคงรูปได้ เมื่อนำไปเผาแล้วทน ความร้อน ไม่แตกหัก สามารถขึ้นรูปด้วยรูปทรงที่ซับซ้อนได้ และใช้งานได้จริง กรรมวิธีการผลิตสามารถผลิตได้โดยช่างพื้นบ้านนำไปต่อยอดเพื่อการผลิตและจำหน่ายได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่และสมมติฐานข้อที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยวิธีหล่อหน้าดิน พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 22.33 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ = 73.66 เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ ความก้าวหน้า = 51.33 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 19.49 ค่าที่ (t-test) = 35.86 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจำเริญ เชื้อประดิษฐ์ (2551, หน้า บทคัดย่อ) เรื่อง หลักสูตรการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านทุ่งหลวงรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนศรีมาศพิทยาคม อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารูปแบบเครื่องปั้นดินเผาโบราณที่มีอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อศึกษารูปแบบให้ได้มากที่สุดไว้ศึกษาให้กับคนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป
2. ควรประชาสัมพันธ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณ ในจังหวัดกำแพงเพชรให้ทั่วถึงหลายทางเลือกต่อไป
3. ควรพัฒนาเนื้อดินปั้นให้เหมือน หรือ ใกล้เคียงกับเครื่องปั้นดินเผาโบราณจะได้เป็นเอกลักษณ์สำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา จังหวัดกำแพงเพชร ต่อไป
4. ควรส่งเสริมการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

เพื่อการเรียนรู้งานศิลปะดั้งเดิมให้อยู่คู่กับระดับการศึกษาต่อไปจะได้ส่งผลไปพัฒนาประเทศงานทางด้านนี้ต่อไป

5. ควรใช้หลักสูตรพัฒนากำลังคนงานเครื่องปั้นดินเผาสู่การพัฒนาประเทศสร้างเศรษฐกิจไทย ต่อไป

6. ควรส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดใกล้เคียงศาสตร์และศิลป์
สาขานี้ในวันจะสูญหายไปจากท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาการทอวิจัยเรื่อง การสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ประจำ
จังหวัดกำแพงเพชรครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณ
ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการทางด้านเซรามิกส์และออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำจนทำให้
งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ ผู้วิจัยขอขอบความดีทั้งหมด ให้แก่คุณพ่อ - คุณแม่
คุณครู - อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยทุกท่าน ตลอดจนครอบครัว พรมสายใจ ที่คอย
ให้กำลังใจในการทำงาน จนทำให้ผลงานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จตามวัตถุประสงค์มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กานดา พูนลาภทวี. (2530). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์การพิมพ์.
- จำเริญ เชื้อประดิษฐ์. (2551). *หลักสูตรการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านทุ่งหลวงรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่ม
สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. พิษณุโลก :
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรพงษ์ พันธะศรี. (2561). *เครื่องปั้นดินเผาสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาเครื่องปั้นดินเผาประกอบไม้อย่างพารา และ
ในจังหวัดสงขลา*. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลา.
- ไพเวช วังบอน. (2551). *หลักสูตรการอบรม โครงการพัฒนาบุคลากรด้านผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์*.
กรุงเทพฯ :ส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *หลักการสร้างแบบทดสอบความถนัดทางการเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สุจิรา ร่มโพธิ์. (2553). *การศึกษาอัตราส่วนผสมของวัตถุดิบสำหรับนำมาใช้ในงานประติมากรรม*.
กำแพงเพชร : คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Andrews, A.I. (1957). *Ceramic Test and Calculation*. New York: John Milley and Sons.
- Nishimura, O. (1978). *Technology Testing for Ceramics*. Products in Ceramic Engineering
Nagoya : Nagoya Internation Training Center.

เครื่องมือวัดผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย

Tools for Measuring Performance of the Listed Companies of the Stock Exchange of Thailand

ผกามาศ บุตรสาลี^{1*} และฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์²

Pakamat Butsalee^{1*} Titaporn Sincharoonsak²

Received: March 12, 2020

Revised: June 25, 2020

Accepted: June 28, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงเนื้อหา (Content analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และบทความวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อทำการสังเคราะห์เครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรคือสิ่งที่เกิดจากทักษะ ความรู้ และความสามารถของบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กรที่ได้มาจากการบริหารจัดการส่งผลให้เกิดการสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่องค์กรและผู้ถือหุ้น โดยที่องค์กรจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เป็นสำคัญหรือเป็นการสร้างมูลค่าของกิจการที่ได้จากการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นเครื่องวัดความเจริญเติบโตขององค์กร ซึ่งสามารถวัดได้จาก Tobin's Q อัตรากำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

คำสำคัญ : เครื่องมือวัด ผลการดำเนินงานขององค์กร อัตรากำไรต่อหุ้น อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ABSTRACT

This study was a content analysis study which aimed to examine tools for measuring organization performance. The data were gathered from both national and international documents, textbooks, academic articles and research studies in order to synthesize tools for measuring performance of the Listed Companies of the Stock Exchange of Thailand. The result revealed that organization performance derived from skill, knowledge and ability of the personnel in the organization gained from management. This also created maximum value for the organization

^{1*} นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม อีเมล : mon-noi@hotmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1*} PhD Student, Accountancy, Faculty of Accountancy, Sripatum University, E-mail : mon-noi@hotmail.com

² Advisor, Assistant Professor Dr., Accountancy, Faculty of Accountancy, Sripatum University

and shareholders in which the benefits of the stakeholders was considered priority or the value of the organization was created according to the performance of the organization which was used as a tool to measure organization's growth which could be measured by Tobin's Q, Earning per Share (EPS), Return on Assets (ROA) and Return on Equity (ROE).

Keywords : Tools for Measuring, Organizational Performance, Earning Per Share, Return on Assets and Return on Equity

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกันอย่างมากมาย ส่งผลให้แต่ละองค์กรต่างก็มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการบริหารจัดการ เพื่อใช้ในการจัดการแข่งขันที่มีความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นอันมากอันเนื่องจากปัจจัยมากมายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ด้านราคา ด้านคุณภาพ ด้านคู่แข่ง ด้านเวลา ด้านความรู้ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2553 : 4) ซึ่งองค์กรสมัยใหม่ที่มีความพร้อม จึงต้องมุ่งพัฒนาหน่วยงานและทรัพยากรบุคคลไปพร้อมกันเพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้โดยมีการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานเพื่อผลงานที่เพิ่มขึ้นที่จะสามารถสร้างความสำเร็จในงานได้อย่างแท้จริง (อัครเดช ไม้จันทร์, 2560, น.1) ดังนั้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการประกอบธุรกิจ กล่าวคือ การที่องค์กรใดมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงก็จะส่งผลให้มีผลกำไรสูงตามไปด้วย ซึ่งเป็นการสร้างผลงานให้มีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งถือเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร (กันตยา เพิ่มผล, 2547, น.38; อ้างถึงในอัครเดช ไม้จันทร์, 2560, น. 2) ความต้องการที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรต่าง ๆ จะต้องอาศัยเครื่องมือหรือเทคนิคที่ทันสมัยที่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาช่วย ซึ่งในปัจจุบันก็มีเครื่องมือหลากหลายชนิดที่แต่ละองค์กรต่างนำมาใช้เพื่อให้องค์กรของตนเองมีผลสำเร็จหรือผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนั้น ทุก ๆ องค์กรจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการดำเนินงานเพื่อเป็นการเช็คหรือตรวจสอบกระบวนการทำงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือได้ของผลสำเร็จนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อสังเคราะห์เครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ผลการดำเนินงานขององค์กรที่ถือเป็นสิ่งที่ใช้ในการวัดความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่เป็นสิ่งที่ยังบอกถึงความสามารถขององค์กร ดังนั้น มินักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความสำเร็จเปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้ มนสิชา อินทจักร (2555, น. 41) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงานขององค์กร หมายถึง สิ่งที่ได้จากการปฏิบัติงานหรือการดำเนินกิจการขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ รายได้ ส่วนแบ่งทางการตลาด จำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น การตอบสนองความต้องการและรักษาความสัมพันธ์ต่อลูกค้า การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ การบรรลุผลสำเร็จตาม

แผนงานและเป้าหมาย การรักษาลูกค้าเก่า และลูกค้ารายใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550, น.132) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลผลิตที่เป็นผลโดยตรงจากการดำเนินกิจกรรม และผลกระทบเป็นผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งเป็นผลจุดหมายปลายทางที่เกิดเนื่องมาจากผลกระทบเมื่อกลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันในองค์กรลงมือปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดผลงานที่เรียกว่าผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

Dale (2009, p.10) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลของการดำเนินงานตามแผนการตรวจสอบ และการปรับปรุงแผนเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังนั้น ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถขององค์กร

Argiris (2007, p.40) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งผลผลิตที่เกิดขึ้น โดยจะส่งผลโดยตรงจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้องค์กรรับรู้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

Hus Chin-Chun and Arun Pereira (2006, pp. 188 - 205) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงาน หมายถึง การกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น ความได้เปรียบจากผลิตภัณฑ์ ทรัพยากร ความเป็นสากลขององค์กร ฐานะทางการเงิน การเรียนรู้ทางสังคม การเรียนรู้ทางเทคโนโลยี การเรียนรู้ทางการตลาด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางการตลาด

Miller and Friesen (1982, p. 70) ได้ให้ความหมายของคำว่าผลการดำเนินงาน หมายถึง วิธีการและ/หรือกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เพื่อให้องค์กรมีศักยภาพทางการแข่งขัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ผลการดำเนินงานขององค์กร หมายถึง ผลการกระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เกิดจากกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ทำงานร่วมกันภายในองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.องค์ประกอบของผลการดำเนินงานขององค์กร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของผลการดำเนินงานขององค์กรจากนักวิจัย และนักวิชาการหลายท่าน เช่น Mahdi Salehi, Gholamreza Enayati and Parisa Javadi (2014, pp. 248 - 250), Mahmoud Bani, Homa Mehrpouyan, Maliheh Keshavarziyan and Mahboubeh Rohani (2014, p. 214), Elena Shakina and Angel Barajas (2014, p. 276), Amitava Mondal and Santanu Kumar Ghosh (2012, p. 4), Keng-Sheng Ting (2012, p. 66) and Amitava Mondal and Santanu Kumar Ghosh (2012, p. 519) ในการวัดผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปองค์ประกอบของผลการดำเนินงานขององค์กร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการดำเนินงานขององค์กรและแหล่งอ้างอิง

อ้างอิง (ชื่อนักวิจัย, นักวิชาการ / ปีที่ศึกษา)	Tobin's Q	EPS	ROA	ROE	ARS	MB
ณรรณ กัญญาพรพงษ์ และคณะ (2559, น.36)			✓	✓		✓
Sugeng Suroso, Tri Widyastuti, M. Noor Salim and Irma Setyawati (2017, p. 97)			✓			
Nasif Ozkan, Sinan Cakan and Murad Kayacan (2017, p. 194)			✓			
Rezvan Hejazi, Mehrdad Ghanbari and Mohammad Alipour (2016, p. 264)	✓					
A. Madhavalatha (2016, p. 800)				✓		
Sirinuch Nimtrakoon (2015, p. 20)			✓	✓		
Peter Cleary (2015 : p. 295)			✓	✓		
Harsh Purohit and Kamini Tandon (2015, p.14)			✓			
Margarita R. Hudgins (2014, p. 3)			✓			
Mahmoud Bani, Homa Mehrpouyan, Maliheh Keshavarziyan and Mahboubeh Rohani (2014, p. 214)	✓		✓			
Mahdi Salehi, Gholamreza Enayati and Parisa Javadi (2014, pp. 248 - 250)	✓		✓	✓		
Elena Shakina and Angel Barajas (2014, p. 276)	✓					
Cristina Maria Morariu (2014, p. 400)			✓	✓		
Sriranga Vishnu and Vijay Kumar Gupta (2013, p. 90)			✓			
Amitava Mondal and Santanu Kumar Ghosh (2012, p. 4)	✓		✓			
Keng-Sheng Ting (2012, p. 66)		✓		✓		
Amitava Mondal and Santanu Kumar Ghosh (2012, p. 519)			✓	✓		
Hong Pew Tan, David Plowman and Phil Hancock (2007, p. 85)		✓		✓	✓	

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กร

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

Michael C. Jensen and William H. Meckling (1976) ได้กล่าวถึงทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ไว้ว่า ทฤษฎีตัวแทนอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยที่ฝ่ายแรกคือตัวการ (Principal) เป็นผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนของธุรกิจได้มอบอำนาจการบริหารจัดการบริษัทให้กับฝ่ายที่สองซึ่งเรียกว่าตัวแทน (Agent) เป็นฝ่ายจัดการ ทำหน้าที่บริหารจัดการบริษัทแทน การแยกความเป็นเจ้าของกิจการ และการบริหารกิจการออกจากกันจึงส่งผลให้เกิดปัญหา ตัวแทน (Agency Problem) เนื่องผู้เป็นเจ้าของกิจการไม่สามารถที่จะติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของตัวแทนหรือ ผู้จัดการได้อย่างใกล้ชิด เกิดเป็นปัญหาการขัดแย้งของผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันระหว่างตัวการและตัวแทน (Fama and Jensen, 1983) แม้ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นแต่สามารถลดระดับความรุนแรงลงได้ผ่านกลไกของการติดตามการควบคุมการจัดการด้วยการกำกับดูแลกิจการ (Anand, 2008 and Clarke, 2004) ซึ่งจะทำให้องค์กรมีการดำเนินกิจการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตามการนำนโยบายการกำกับดูแลกิจการไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในองค์กรต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่มี คุณลักษณะแบบเปลี่ยนแปลง (Bureekul, 1998) นอกจากนี้ในการสร้างกลไกการกำกับดูแลกิจการเกิดจากการผลักดันให้เกิด การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Low and Cowton, 2004) เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายตัวแทนให้ปฏิบัติงานหรือตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของฝ่ายตัวการ (ธีรพร ทองชะโชค, 2556)

กชกร เฉลิมกาญจนา (2547) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ Price - Earning Ratio (P/E Ratio) ค่า P/E คือ อัตราส่วนของราคาหุ้นสามัญในตลาดกับกำไรต่อหุ้นของหุ้นนั้น ๆ นักลงทุนมักจะใช้ค่านี้ในการบ่งชี้ จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเพื่อแลกกับกำไรหนึ่งบาท ค่า PE ของบริษัทที่มีอัตรการเติบโตสูงมักจะมีค่ามาก และมีค่าน้อยสำหรับบริษัทที่มีการเติบโตช้า $PE = \text{ราคาตลาดต่อหุ้น} / \text{กำไรต่อหุ้น}$

ศศิวิมล มีอำพล (2552) ได้กล่าวว่า อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (Price - Earning Ratio : P/E) เป็นอัตราส่วนที่เปรียบเทียบ ระหว่างราคาตลาดของหุ้นกับกำไรต่อหุ้น ซึ่งอัตราส่วนนี้จะชี้ให้เห็นว่าหุ้นแต่ละตัวนั้นมีราคาเหมาะสมหรือไม่อย่างไร โดยนำราคาตลาดของหุ้น มาพิจารณาเปรียบเทียบกับหุ้นตัวใดราคาสูงกว่า และราคาของหุ้นควรจะสัมพันธ์กับกำไรต่อหุ้นด้วย

สรุป

การศึกษามูลค่าผลการดำเนินงานขององค์กร (Organizational Performance) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นหัวใจอันสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักในการบริหารงานของผู้บริหาร เนื่องจากผลการดำเนินงานขององค์กรจะเกิดจากทักษะ ความรู้ และความสามารถของบุคลากรที่อยู่ภายในองค์กรที่ได้มาจากการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่องค์กรและผู้ถือหุ้น โดยที่องค์กรจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เป็นสำคัญ หรือเป็นการสร้างมูลค่าของกิจการที่ได้จากการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นเครื่องวัดความเจริญเติบโตของบริษัท ซึ่งสามารถวัดได้จาก Tobin's Q อัตรากำไรต่อหุ้น (Earning Per Share : EPS) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets : ROA) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์ คณบดีคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม ดร.มนตรี ช่วยชู ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี และผู้ช่วยศาสตราจารย์รองเอก วรรณพลักษ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ที่คอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และรองศาสตราจารย์มาลินี จุฑาปะมา รักษาการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่คอยให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา รักการศิลป์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสงวโรตม์ ที่คอยให้คำแนะนำในการจัดสรรเวลาและแนวทางในการทำการศึกษาคอยช่วยเหลือการสอน เพื่อให้มีเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้าหาองค์ความรู้ต่างๆ และขอขอบคุณน้องๆ สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจคอยช่วยเหลือจนทำให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้เขียนเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และบทความวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า และนำมาอ้างอิง และขอขอบคุณทุกท่านที่กำลังใจจากครอบครัว ที่เป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาที่มีความมุ่งมั่น พยายามในการศึกษาค้นคว้าจนให้เกิดความสำเร็จ

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ และคุณค่าจากการสร้างสรรค์อันพึงเกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณคุณพ่ออุ่น บุตรสาตี คุณแม่ใส บุตรสาตี คุณแม่หนูพล บุตรสาตี ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน พร้อมทั้งขอขอบใจน้องๆ ในครอบครัวทุกคนที่ต่างดูแลกันและกันด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เฉลิมกาญจนา. (2544). *การบัญชีบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กันตยา เพิ่มผล. (2547). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : เทียนวัฒนา.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. 2547. *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : แชนโพร พรินติ้ง.
- ธีรพร ทองชะโชค. (2556). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการกำกับดูแลกิจการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ : การทบทวนวรรณกรรม. *วารสารนักบริหาร*, 33(2), 80 - 88.
- ณธกร กัญญาพงษ์ และคณะ. (2559). ปัจจัยการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 5(1), 34 - 42.
- มนสิชา อินทจักร. (2555). *ผลกระทบของคุณลักษณะขององค์กรที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2552). *การบัญชีเพื่อการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ : อินโฟเมนิ่ง.
- ศิลป์ชัย ปวิณพงษ์พัฒน์. (2544). *ผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของ*

อุตสาหกรรมและการส่งผ่านข้อมูล (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัครเดช ไม้งจันทร์. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้ง
เครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สงขลา :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

A. Madhavalatha. (2016). A Study on Capital Structure and Profitability of Cement
Companies in Telangana. *Journal of Commerce & Management Thought*, 7(4),
795 - 817.

Amitava, M. & Santanu, K. G. (2012). Intellectual Capital and Financial Performance of Indian
banks. *Journal of Intellectual Capital*, 13(4), 515 - 530.

Anand, S. (2008). *Essentials of corporate governance*. New Jersey : John Wiley & Sons.

Argyris, C. (2007). *Personnal and Organization*. New York : Harper & Publishers, 40.

Bureekul, T. (1998). *Major Factor Affecting the Implementation of Industrial Hazardous
Waste Policy in Central Thailand* (Doctoral Dissertation). Bangkok: National Institute of
Development Administration.

Clarke, T. (2004). *Theories of Corporate Governance : The Philosophical Foundations of
Corporate Governance*. New York : Routledge.

Cristina, M. M. (2014). Intellectual Capital Performance in the Case of Romanian Public
Companies. *Journal of Intellectual Capital*. 15(3), 392 - 410.

Dale, E. (2009). The Service Organization : Climate is Crucial. *Organizational Dynamics*,
9(2), 11 - 12.

Elena, S. & Angel, B. (2014). Value Creation through Intellectual Capital in Developed
European markets. *Journal of Economic Studies*, 42(2), 272 - 291.

Fama, E. F. & Jensen, M. C. (1983). Separation of Ownership and Control. *J. Law Econ*, 23(2),
301 - 325.

Harsh, P. & Kamini, T. (2015). Intellectual Capital, Financial Performance and Market
Valuation : A Study on IT and Pharmaceutical Companies in India. *The IUP Journal of
Knowledge Management*, 13(2), 7 - 25.

Hong, P. T., David, P. & Phil, H. (2007). Intellectual capital and financial returns of
companies. *Journal of Intellectual Capital*, 8(1), 76-95.

Hus, Chin-Chun & Arun, P. (2006). Internationalization and Performance : The Moderating
Effects of Organizational Learning. *The Internationalization Journal of Management
Science*, 36, 188 - 205.

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm : Managerial Behavior,

- Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305 - 360.
- Keng-Sheng, T. (2012). How Accumulation of Intellectual Capital of IC Design Firms Listed in Taiwan Impacts Organization Performances : Organizational Learning Capability as the Mediator. *The Journal of Global Business Management*, 8(1), 60 - 73.
- Low, C. & Cowton, C. (2004). Beyond Stakeholder Engagement : the Challenges of Stakeholder Participation in Corporate Governance. *International Journal of Business Governance and Ethics*, 1(1) , 45 - 55.
- Mahdi, S.; Gholamreza, E. & Parisa, J. (2014). The Relationship between Intellectual Capital with Economic Value Added and Financial Performance. *Iranian Journal of Management Studies (IJMS)*, 7(2) , 245 - 269.
- Mahmoud, B., Homa, M., Maliheh, K. & Mahboubbeh, R. (2014). Study of the Effect of Intellectual Capital Components and Firm Size. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 3(11), 212 - 220.
- Miller, D. and Friesen, P. H. (1982). Innovation in Conservative and Entrepreneurial Firm : Two Model of Strategic Momentum. *Strategic Management Journal*, 3, 1 - 25.
- Nasif, O., Sinan, C. & Murad, K. (2017). Intellectual Capital and Financial Performance : A study of the Turkish Banking Sector. *Borsa Istanbul Review*, 17(3), 190 - 198.
- Peter, C. (2015). An Empirical Investigation of the Impact of Management Accounting on Structural Capital and Business Performance. *Journal of Intellectual Capital*, 16(3), 566 - 586.
- Rezvan, H., Mehrdad, G. & Mohammad, A. (2016). Intellectual, Human and Structural Capital Effects on Firm Performance as Measured by Tobin's Q. *Knowledge and Process Management*, 23(4), 259 - 273.
- Sirinuch, N. (2015). The Relationship Between Intellectual Capital, Firms' Market Value and Financial Performance Empirical Evidence from the ASEAN. *Journal of Intellectual Capital*, 16(3), 587 - 618.
- Sriranga, V. & Vijay, K. G. (2013). Intellectual capital and performance of Pharmaceutical Firms in India. *Journal of Intellectual Capital*, 15(1), 83 - 99.
- Sugeng, S., Tri Widyastuti, M. Noor, S. & Irma, S. (2017). Intellectual Capital and Corporate Governance in Financial Performance Indonesia Islamic Banking. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(4), 96 - 103.

หลักเกณฑ์และรูปแบบการส่งต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์ใน วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตีพิมพ์บทความ

- 1.เป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม การศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.ผลงานวิชาการที่ส่งมอบมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยผ่านการเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- 3.ผลงานวิชาการที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาสารอื่น
- 4.ผลงานวิชาการที่ส่งมาส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่มีคุณค่าทางวิชาการ คือ เกิดขึ้นจากผู้เขียน ได้รับการทดลอง สร้างสรรค์ สังเคราะห์ หรือมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการโดยตรง หรือบทความที่เสนอถึงความคิดหรือหลักการใหม่ที่เป็นไปได้ และมีทฤษฎีประกอบสนับสนุนอย่างพอเพียง มีประโยชน์ต่อการศึกษาวารสารวิจัย
- 5.ผลงานวิชาการที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่นหรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากการอ้างอิงที่ถูกต้อง
- 6.ผู้เขียนต้องจัดเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบตามข้อกำหนดในการส่งต้นฉบับอย่างเคร่งครัด
- 7.ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของบทความส่งมาตีพิมพ์ตามข้อเสนอแนะของคณะผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) แล้ว
- 8.บทความจะต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการแล้วเท่านั้น

รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1.การพิมพ์ต้นฉบับ จะต้องพิมพ์ด้วยความพิถีพิถันโปรแกรม Microsoft Word (2007 ขึ้นไป)
- 2.ขนาดต้นฉบับ การจัดหน้ากระดาษ ใช้กระดาษ A4 (21 x 29.7 ซม.) และพิมพ์โดยมีระยะห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย 1.5 นิ้ว (3.8 ซม.) ด้านขวา 1 นิ้ว (2.5 ซม.) ด้านบน 1 นิ้ว (2.5 ซม.) และด้านล่าง 1 นิ้ว (2.5 ซม.)
- 3.ต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4
- 4.รูปแบบตัวอักษร ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun New
- 5.การจัดแนวข้อความ ให้ใช้การจัดกระจายแบบไทย
- 6.รูปแบบการจัดวางตำแหน่ง
 - 6.1 ชื่อเรื่องภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา จัดอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 6.2 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา จัดอยู่ชิดขวาของหน้ากระดาษ
 - 6.3 หัวข้อบทคัดย่อ (Abstract) ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา จัดอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 6.4 หัวข้อบทคัดย่อ (Abstract) ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ จากขอบกระดาษด้านซ้าย
 - 6.5 คำสำคัญ (Keywords) ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ จัดอยู่ชิดซ้ายของหน้ากระดาษไม่เกิน 3-6 คำ เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,) โดยระบุไว้ท้ายบทความคัดย่อของแต่ละภาษา

6.6 หัวข้อหลัก ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนาจัดซ้ายของหน้ากระดาษ

6.7 ข้อความปกิตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติจัดพิมพ์บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ จากขอบกระดาษด้านซ้าย

6.8 ข้อความ รูปภาพ และตารางอ้างอิง ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติจัดอยู่ชิดซ้ายของหน้ากระดาษ

6.9 การอ้างอิงแทรกเนื้อหาให้มีชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ อยู่ในวงเล็บ แต่ถ้ามีอยู่แล้วให้ใส่เฉพาะปีที่พิมพ์ในวงเล็บ เช่น

ปริยานุชพิบูลสรารุ ธ (2550) กล่าวว่า ...

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง (ฉันทะ จันทะเสนา, 2556)

ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (หฤทัย อาจปฐ, 2544, น. 103)

รูปแบบการระบายน้ำ (Strahler, 1958, p. 125)

6.10 เชิงอรรถ ใช้ตัวอักษร 12 pt. ตัวปกติ (รายละเอียดของผู้เขียนระบุ ตำแหน่งและหน่วยงานที่สังกัด)

ส่วนประกอบของบทความวิจัย

ให้เรียงตามลำดับดังนี้ (กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาบทความที่ไม่ตรงตามรูปแบบที่กำหนด)

1. ชื่อเรื่อง ควรกะทัดรัด สื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อ ไม่ควรยาวเกิน 100 ตัวอักษร และต้องมีชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียน ระบุชื่อเต็ม-นามสกุลเต็ม ของผู้เขียนครบทุกคน เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยมีเชิงอรรถ แสดงรายละเอียดของผู้เขียน ระบุตำแหน่งและหน่วยงานที่สังกัด เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3. บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความยาวไม่เกิน 250 คำหรือ 15 บรรทัดโดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งต้องมีเนื้อหาตรงกัน

4. คำสำคัญ ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ 3 - 6 คำ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเลือกหรือค้นหาเอกสาร ต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract

5. บทนำกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญ เหตุผลที่นำไปสู่การศึกษาวิจัย ควรมีการอ้างอิงงานวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6. วัตถุประสงค์การวิจัย ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย

7. กรอบแนวคิด (ถ้ามี)

8. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

9. วิธีศุอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย อธิบายถึงขั้นตอน กระบวนการ วิจัยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือในการวิจัยสถิติ ที่ใช้ในงานวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย เสนอผลการวิจัยอย่างชัดเจน ตรงประเด็น ควรมีรูปและ/หรือ ตารางประกอบ การอธิบายผลต้องไม่ซ้ำกับรายละเอียดในรูปและตาราง

11. สรุปผลและข้อเสนอแนะ ชี้แจงว่าผลการศึกษาหรือผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของวิจัย หรือแตกต่างจากผลงานที่มีรายงานก่อนหรือไม่อย่างไร ควรใช้บรรยาย และข้อเสนอแนะการวิจัยตารางคำอธิบายอยู่ด้านบนจัดชิดซ้ายและกรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายอยู่ด้านล่างจัดชิดซ้าย (Psychological Association) มีรูปแบบดังนี้

4.บทความในหนังสือพิมพ์

หน้า. ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์,วัน/เดือน).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,//น. หรือ p. หรือ pp./เลข

ขติยา มหาสินธุ์. (2545, 19 พฤษภาคม). เปิดศูนย์เทียบประสบการณ์สร้างชีวิตใหม่ให้แรงงานไทย.
มติชน, น. 4.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย).//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ณัฐพล วงษ์รัมย์. (2017). การวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่าด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ (รายงานผลการวิจัย). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์.

6. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

6.1 รูปเล่ม

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation).// สถานที่พิมพ์.//
สำนักพิมพ์.

คำดี จันทะเกษ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

6.2 จากฐานข้อมูล

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation).//สืบค้นจาก หรือ
Available from//ชื่อฐานข้อมูล (หมายเลข UMI หรือ ลำดับอื่น ๆ)

Pflieger, J. C. (2009). *Adolescents' parent and peer relations and romantic outcomes in
young adulthood* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations
& Theses Global database. (UMI No. 3371229)

6.3 จากเว็บไซต์

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation,/สถาบัน,/สถานที่).//
สืบค้นจาก หรือ Retrieved/from//https://....

มานพ จันทร์เทศ. (2544). การนำเสนอรูปแบบการพัฒนานโยบายของสถาบันราชภัฏ (ปริญญาานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก
<http://tdc.thailis.or.th/tdc>

4.บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, /วัน/เดือน).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์, //น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า.

ชติยา มหาสินธ์. (2545, 19 พฤษภาคม). เปิดศูนย์เทียบประสบการณ์สร้างชีวิตใหม่ให้แรงงานไทย.
มติชน, น. 4.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย).//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ณัฐพล วงษ์รัมย์. (2017). การวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่าด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ (รายงานผลการวิจัย). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์.

6. วิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์

6.1 รูปเล่ม

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation).// สถานที่พิมพ์.//
สำนักพิมพ์.

คำดี จันทะเกษ. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

6.2 จากฐานข้อมูล

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation).//สืบค้นจาก หรือ
Available from//ชื่อฐานข้อมูล (หมายเลข UMI หรือ ลำดับอื่น ๆ)

Pflieger, J. C. (2009). *Adolescents' parent and peer relations and romantic outcomes in
young adulthood* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations
& Theses Global database. (UMI No. 3371229)

6.3 จากเว็บไซต์

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต หรือ Master' thesis
หรือ ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation, /สถาบัน, /สถานที่).//
สืบค้นจาก หรือ Retrieved from//https://....

มานพ จันทร์เทศ. (2544). การนำเสนอรูปแบบการพัฒนานโยบายของสถาบันราชภัฏ (ปริญญาานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก
<http://tdc.thailis.or.th/tdc>

7. ข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้นเมื่อ หรือ Retrieved//ว ด ป หรือ M D,
Y, //from//https://....

ชูพันธ์ ชมพูจันทร์. (2559). *การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศกับสภาวะโลกร้อน*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน
2560, จาก http://www.baanjomyut.com/library/global_community/01_5_3html.

Flesch, R. (n.d.). *How to write plain English*. Retrieved April 12, 2009, from
http://www.mang.canterbury.ac.nz/writing_guide/writing/flesch.shtml

8. เอกสารการประชุมทางวิชาการ (Proceedings)

ชื่อ//สกุลผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท./ใน หรือ In//ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.
หรือ Ed” หรือ Eds.),//ชื่อการประชุม/(น. หรือ p. หรือ pp.//เลขหน้า).// สถานที่พิมพ์://
สำนักพิมพ์.

ซัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัด ตารางการผลิต
แบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ใน *การประชุมวิชาการการบริหารและ
การจัดการครั้งที่ 5* (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education
services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing
market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business
Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business:
Regional integration and global competitiveness* (pp. 85-110). Perth: Murdoch
University.